

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

**КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
У ГАЛУЗІ ОСВІТИ НА 2018 РІК**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

**КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ
НА 2018 РІК**

Київ – 2017

Рекомендовано до друку бібліотечною радою
Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В. О. Сухомлинського
(протокол № 4 від 12.10.2017 р.)

Упорядники:

Кемпе В. Ю., завідувач сектору обслуговування, соціокультурних комунікацій та міжнародних зв'язків ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського;

Лога Т. В., завідувач сектору комплексного обслуговування ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського;

Шолохова Н. Є., провідний бібліотекар сектору комплексного обслуговування ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Науковий редактор:

Березівська Л. Д., д-р. пед. наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Відповідальна за випуск:

Страйгородська Л. І., канд. іст. наук, заступник директора з науково-інформаційної та бібліотечної роботи ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Рецензенти:

Коляда Н. М., д-р пед. наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені П. Тичини;

Селецький А. В., канд. іст. наук, ст. наук. співробітник, завідувач відділу наукової реферативної та аналітичної інформації у сфері освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

К 17 Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти на 2018 рік
/ НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ;
[упоряд.: Кемпе В. Ю., Лога Т. В., Шолохова Н. Є. ; наук. ред.
Березівська Л. Д. ; відп. за вип. Страйгородська Л. І., літ. ред. Л. Редько-Шпак]. – Київ, 2017. – 147 с.

Видання містить інформацію про пам'ятні події та дати з історії світової й вітчизняної освіти, педагогіки, психології та інших суміжних наук. Посібник адресовано педагогічним і науково-педагогічним працівникам, студентам, бібліотекарям освітянських книгозбірень, широкому загалу читачів.

© Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського, 2017

ЗМІСТ

ВІД УПОРЯДНИКІВ.....	4
I. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ	7
Ювілейні дати книжок видатного українського педагога В. О. Сухомлинського	18
II. ВИЗНАЧНІ Й ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ЗА МІСЯЦЯМИ.....	19
СІЧЕНЬ	19
ЛЮТИЙ	26
БЕРЕЗЕНЬ	35
КВІТЕНЬ	47
ТРАВЕНЬ	54
ЧЕРВЕНЬ.....	61
ЛИПЕНЬ	67
СЕРПЕНЬ	74
ВЕРЕСЕНЬ	82
ЖОВТЕНЬ	89
ЛИСТОПАД	95
ГРУДЕНЬ	104
III. НАУКОВЦІ НАПН УКРАЇНИ – ЮВІЛЯРИ 2018 РОКУ	116
Січень.....	116
Лютий	118
Березень	119
Квітень	121
Травень	121
Червень	122
Липень	123
Серпень	125
Вересень	127
Жовтень	129
Листопад	132
Грудень	133
Іменний покажчик	135
Список скорочень.....	142
Список використаної літератури	143

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Головною метою діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) НАПН України є інформаційне забезпечення інноваційного розвитку національної педагогічної науки, освіти й практики, впровадження досягнень педагогічної науки, передового досвіду в практику роботи навчальних закладів держави, підвищення професійного, духовного й культурного рівня науково-педагогічних кадрів, працівників освіти, учнівської молоді. Інформаційна робота бібліотеки здійснюється в різних напрямках, зокрема й шляхом створення вторинної інформації – інформаційних бюлетенів, тематичних списків із актуальних питань педагогіки та психології, галузевих тематичних і персональних бібліографічних посібників, книжкових виставок як у традиційній, так і в електронній формі. Електронні ресурси, що містять матеріали з актуальних питань педагогіки й психології, у тому числі й вторинну продукцію, доступні користувачам на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (<http://www.dnpb.gov.ua>). На порталі представлено:

- електронний каталог;
- бібліографічні списки до книжкових виставок, присвячених ювілейним датам у галузі педагогічної науки й освіти;
- бібліографічні посібники ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з актуальних питань педагогіки і психології;
- інформаційно-бібліографічні ресурси „Видатні педагоги України та світу”, „Педагоги-новатори України”, „Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці й документознавці України та світу”;
- бібліографічні ресурси, підготовлені освітянськими бібліотеками МОН України та НАПН України;
- галузева реферативна база даних;
- інформаційно-аналітична продукція;

- архів виконаних віртуальних бібліографічних довідок.

Серед вторинної продукції, що її готує колектив ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, чільне місце посідає „Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки”. Метою календаря є шляхом подання хронологічного переліку визначних дат з історії як світової, так і вітчизняної освіти, педагогіки, психології та філософії допомогти педагогічним і науково-педагогічним кадрам, студентам, бібліотекарям освітянських книгозбірень у плануванні роботи, пошуку компетентної інформації про ту чи іншу подію або особистість. Упорядковуючи календар, укладачі врахували зміни, що відбулися в освіті України в процесі її реформування й модернізації, зокрема створення впродовж останніх років нових навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів України. **„Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти на 2018 рік”** має три розділи.

У першому розділі **„Визначні дати року”** ювілеї знаменних подій і особистостей подано без точних дат (числа й місяця), які з тих чи інших причин не встановлено (незалежно від укладачів). Окремо виділено ювілейні дати виходу друком книжок видатного українського педагога В. О. Сухомлинського (1918–1970), ім'я якого присвоєно бібліотеці у 2003 році.

Другий розділ **„Визначні й пам'ятні дати за місяцями”** містить ювілейні дати народження видатних учених із різних галузей науки, письменників, літературознавців, бібліотекознавців, основні міжнародні, державні та церковні свята, пам'ятні дати історичних громадсько-політичних подій.

У третьому розділі **„Науковці НАПН України – ювіляри 2018 року”**, крім ювілейних дат провідних українських учених і науковців НАПН України, подано також дати ювілярів іноземних членів Академії.

У календарі вміщено інформацію про близько 570 подій і визначних дат, із них понад 340 присвячено персоналіям (зокрема 89 – ювілярам НАПН України). Допоміжний апарат календаря

складається з іменного покажчика, списку скорочень і списку використаної літератури, що містить понад 40 джерел. Серед них монографії, педагогічні енциклопедії та словники, довідники, календарі, періодичні видання тощо. Дати народження ювілярів-науковців НАПН України в іменному покажчику подано в квадратних дужках [].

Відгуки й пропозиції щодо видання надсилайте на адресу:

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського,
відділ науково-документного забезпечення
та соціокультурної діяльності ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського

вул. М. Берлинського, 9

м. Київ–60

04060

тел.: 467-22-14

e-mail: vpd_23_dnpb@i.ua

I. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ

- **2018 р.** – 100-річчя від дня народження Василя Сухомлинського (28.09.) (Рішення 39-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО, 2017).
- [2018 р. – рік культурної спадщини в Європі](#) (Рішення ЄС 2017/864, 2017)
- [2018 р. – рік охорони культурної спадщини в Україні](#) (2017)
- **2018-2028 рр.** оголошено Генеральною Асамблеєю ООН (2016) Міжнародним Десятиріччям дій «Вода для сталого розвитку».
- 2016–2025 рр.** оголошено Генеральною Асамблеєю ООН (2016) Десятиріччям дій ООН з проблем харчування.
- 2014–2024 рр.** оголошено Генеральною Асамблеєю ООН (2012) Десятиріччям сталої енергетики для всіх.
- 2013–2022 рр.** оголошено Генеральною Асамблеєю ООН (2012) Десятиріччям зближення культур.

Цього року відзначається:

– **2125 років** від народження **Марка Тулія Цицерона** (106 р. до н. е. – 43 р. до н. е.).

Давньоримський політичний діяч, видатний оратор, філософ-еклектик, теоретик риторики, прихильник свободи й республіки, консул у Кілікії, вождь сенату і республіканців, автор латинського словника, висловів: «папір не червоніє», «звичка – друга натура», «поетами народжуються, ораторами стають» та ін., творів про судові й політичні промови, трактатів з риторики, політики, філософії, зокрема, «Про природу богів», «Про обов'язки», «Про найбільше добро і зло», «Про республіку», «Про закони», та листів, що є джерелом відомостей про епоху громадянських воєн у Римі.

– **1040 років** від народження **Ярослава Мудрого** (978–1054).

Великий князь київський, син Володимира Святославовича, освітній і державний діяч Київської Русі, з іменем якого пов'язані розквіт Київської Русі, посилення її міжнародного впливу; поширювач книжності на Русі, організатор перекладу й

переписування книг, засновник першої на Русі бібліотеки та школи при Храмі Святої Софії – вищого навчального закладу, створеного на століття раніше від перших університетів Західної Європи.

– **1035 років** від народження **Антонія Печерського** (983–1073).

Чернець, видатний церковний діяч Київської Русі, один із засновників і керівників Києво-Печерського монастиря.

– **965 років** від народження **Володимира Мономаха** (1053 – 1125).

Великий князь київський, видатний державний, політичний і освітній діяч Київської Русі, письменник, твори якого відповідали політичній лінії князя і програмі культурних реформ – художньо-мистецької, літературної, освітньої; автор творів «Грамотка до Олега Святославича» (лист-документ), «Молитва», програмного твору «Повчання дітям» (1106), що є визначною і найдавнішою пам'яткою вітчизняної педагогічної думки, в якій уперше обґрунтовано необхідність переходу від релігійно-аскетичного виховання до практично-життєвого і від родинного – до родового й державного.

– **705 років** від народження **Джованні Боккаччо** (1313–1375).

Італійський письменник-гуманіст, один із родоначальників літератури Відродження, автор першого психологічного роману у західноєвропейській літературі «Ф'яметта», твору «Декамерон», що складається із 100 новел, які є класичним зразком реалістичної новели епохи Відродження, поем «Тесеїда», «Любовне видіння», першої біографії Данте та ін.

– **640 років** від народження **Вітторіна Да Фельтре** (1378–1446).

Італійський педагог-гуманіст епохи Відродження, організатор першої школи інтернатного типу «Будинок радості» – середнього навчального закладу, де втілювалися гуманістичні ідеї та використовувалися активні й розвиваючі методи навчання і виховання. Його прізвище в історії педагогіки стало синонімом гуманістичного й демократичного ставлення до дитини.

– **505 років** від народження **Станіслава Оріховського** (1513–1566).

Українсько-польський гуманіст, філософ, історик, публіцист, полеміст, оратор, суспільно-політичний діяч, один із найвидатніших постатей культури доби Відродження, автор ораторських, публіцистичних та історичних творів, написаних латинською мовою (володів також давньогрецькою і давньоєврейською мовами), зокрема, промов «Про турецьку загрозу», «Промова на похоронах Сігізмунда І», «Про целібат», «Хроніки» (з історії Польщі), діалогів, памфлетів, листів тощо.

– **440 років** від народження **Касіяна Саковича** (бл. 1578–1647).

Український учений, письменник-полеміст, філософ, освітній і церковний діяч, богослов гуманістичного спрямування, перекладач, викладач риторики, пійтики, філософії і ректор Київської братської школи, проповідник Люблінського православного братства (із 1641 р. – католик), учасник церковної реформи в Україні, ідеолог державної незалежності України та пошанування прав і свобод людини, автор філософських творів «Арістотелівські проблеми», «Трактат про душу», збірки весільних і похоронних промов і казань, полемічних трактатів «Перспектива», урочистої декламації «Вірші на жалосний погреб Петра Конашевича Сагайдачного» та ін.

– **440 років** від народження **Максима** (у чернецтві Мелетій) **Герасимовича Смотрицького** (1578, за новими даними досліджень – 1633).

Український філософ, просвітитель, письменник-полеміст, церковний і освітній діяч, доктор медицини, православний і католицький богослов, ректор Київської братської школи, архімандрит Віленського братського монастиря, архієпископ Полоцький, предстоятель Дерманського уніяцького монастиря (у 1627 р. офіційно прийняв унію), автор «Граматики» церковнослов'янської мови, що стала шкільним підручником і витримала багато перевидань, якою закладено основи сучасної граматичної термінології; польськомовних книг «Тренос» (плач православної матінки-церкви), «Апологія», «Паранесіс».

– **360 років** від народження **Симена Яворського** (у чернецтві Стефан, 1658–1722).

Український просвітитель, талановитий педагог і філософ, письменник, церковний діяч, представник української барокової схоластики, професор Києво-Могилянської академії, публічний проповідник, митрополит Рязанський і Муромський, прихильник реформ Петра I в освіті, економіці, армії та ін., реорганізатор і проректор Московської Слов'яно-греко-латинської академії (20 років), президент Священного Синоду, засновник мережі нових (архієрейських) духовних шкіл, один із упорядників і видавців словників, підручників, навчальних посібників, автор проповідей, віршованих творів, «Букваря язика словенска», праць з риторики, філософії, релігії, капітальної праці «Камінь віри».

– **305 років** від народження **Івана Григоровича Григоробвича-Барського** (1713–1783).

Український архітектор, представник українського бароко, автор робіт у Києві – складної системи гідротехнічних споруд самоточного водогону із басейном і павільйоном-фонтаном «Самсон», надбрамної церкви із дзвіницею в Кирилівському монастирі, Покровської церкви, церкви Миколи Набережного, церков Різдва у Козельці, в с. Лемеші на Чернігівщині; останнім творінням майстра став корпус академічної бурси для учнів Київської академії.

– **280 років** від народження **Петра Васильовича Завадовського** (1738, ін. 1739 –1812).

Український і російський політичний, державний та освітній діяч, сенатор, дійсний таємний радник, граф, учасник першої російсько-турецької війни (1768–1774), генерал-майор, голова Комісії зі створення народних училищ та перший міністр освіти Російської імперії, реорганізатор Московської медико-хірургічної школи, Пажеського корпусу, член ради при імператорі й голова Комісії з укладання законів Російської імперії, автор нового Статуту університетів (1804), статутів Академії наук, духовних академій та народних училищ, реформатор системи народної освіти. За підтримки

міністра відкрито Харківський університет (1805) і Першу Київську гімназію (1809), перший у Росії Педагогічний інститут у Петербурзі.

– **255 років** від народження **Антоня Антоновича Прокоповича-Антонського** (1763, ін.1762 – 1848).

Український учений, просвітитель, педагог-гуманіст, видавець, громадський діяч, прихильник класно-урочної системи навчання, взаємозв'язку між розумовим, фізичним і моральним вихованням, великої ролі у вихованні дітей надавав батькам, колективу; ректор Московського університету, член Російської академії наук, професор та директор Шляхетського університетського пансіону, засновник і керівник Товариства шанувальників російської словесності, автор творів з питань виховання і навчання, зокрема, «Слово про початок і успіхи наук...», «Про виховання», «Три загадки».

– **210 років** від народження **Віктора Забіли** (1808–1869).

Український поет, сентиментально-романтичний лірик, автор поезій, що стали народними піснями, зокрема, «Гуде вітер вельми в полі», «Не щебечи соловейку», «Не плач, дівчино», «Човник» та ін.

– **180 років** від народження **Юхима Степановича Кримського** (1838–1913).

Український літератор, педагог, видавець, бібліограф, батько А. Ю. Кримського, учитель шкіл Володимира-Волинського і Звенигородки, засновник друкарні та бібліотеки для народу в Звенигородці, що налічувала 2,5 тис. книжок-творів української і зарубіжної літератури, лектор-популяризатор наукових знань, автор шкільних підручників і методичних посібників з географії, арифметики, мови, краєзнавчих і бібліографічних праць, науково-популярних книжок для народної самоосвіти, упорядник і видавець «Повного календаря-альманаха на десять років», «Хроніки провінційного життя».

– **170 років** від народження **Степана Басаричека** (1848–1918).

Сербський педагог, учасник професійного руху вчителів, автор перших систематичних підручників з педагогіки для педагогічних закладів, посібників для вчителів і підручників для учнів.

Цього року відзначається:

– **1030 років** від відкриття (988) князем Володимиром школи «книжного вчення» (Двірцева школа Володимира), яка відіграла прогресивну роль в інтелектуальному житті слов'янських народів, була державним навчальним закладом вищого типу.

– **1030 років** від запровадження (988) князем Володимиром Великим **християнства** як державної релігії Київської Русі.

– **945 років** від створення «Ізборника Святослава 1073» – одного з найдавніших слов'янських і давньоруських збірників літературних творів церковно-релігійного змісту та відомостей з історії, математики, астрономії, медицини, ботаніки, зоології та інших наук.

– **905 років** від першої редакції (1113) літописного зведення «Повість врем'яних літ» («Повість минулих літ») – пам'ятки історіографії і літератури Київської Русі, авторство якої приписують Нестору-літописцю. Цей літопис – систематизована історія держави від найдавніших часів до початку XII ст., своєрідна хрестоматія поетичних і епічних сказань, оповідань, байок та філософських творів.

– **670 років** від заснування (1348) Карлом II Празького (Карлового) університету – одного з найдавніших університетів у Європі і першого слов'янського вищого закладу.

– **465 років** від заснування (1553) Першої козацької січі (запорозького козацтва) на острові Мала Хортиця Дмитром Івановичем Вишневецьким (Байдою).

– **440 років** від другого видання (1578) в м. Острог «Букваря» Івана Федорова (перший надрукований в Україні «Буквар», виданий І. Федоровим у Львові, 1574 р.). Видання доповнено посібником для вивчення грецької абетки і початків слов'янської писемності. Букварем Івана Федорова користувались у багатьох слов'янських країнах із кириличною абеткою.

– **410 років** від заснування (1608) наукової бібліотеки Львівського Національного університету імені І. Франка як бібліотеки єзуїтського

колегіуму, із 1784 р. – бібліотека Львівського університету (засновник – імператор Йосиф II Габсбург).

– **375 років** від створення (1643) Іваном Ужевичем латинською мовою «Граматики словенської...» – першої відомої граматики староукраїнської літературної мови, в якій вдало викладено українську мовну систему.

– **370 років** від початку гетьманування (1648) Богдана (Зіновія) Хмельницького та початку Визвольної війни українського народу (1648–1654) під його керівництвом.

– **280 років** від відкриття (1738) першої спеціальної школи в Україні мистецького спрямування – музичної школи в Глухові (згодом переведена до Переяслава і Києва), в якій готували співаків, скрипалів, гусярів, бандуристів, музикантів для духових оркестрів.

– **220 років** від виходу друком (1798, Петербург) перших трьох частин епічної, травестійно-бурлескної поеми І. Котляревського «Енеїда» – першого твору нової української літератури, від якого бере початок новий етап українського відродження; повністю поема вийшла у Харкові в 1842 р.

– **200 років** від виходу (1818) «Граматики малоросійського прислівника» О. П. Павловського – першої в українському мовознавстві друкованої граматики живої народної української мови.

– **185 років** від заснування (1833–1837) у Львівській семінарії гуртка західноукраїнської демократичної молоді «Руська трійця» (засновники – М. Шашкевич, Я. Головацький, І. Вагилевич). Метою гуртка було відродження української літератури в Галичині. У 1837 р. «Руська трійця» видала альманах «Русалка Дністровая», що започаткувало становлення нової української літератури в Галичині.

– **185 років** від написання (1833) Г. Ф. Квіткою-Основ'яненком бурлескно-реалістичного твору – повісті «Конотопська відьма», що є гострою сатирою на панівну верхівку українського суспільства XVIII ст.

– **180 років** від заснування (1838) у Києві Інституту шляхетних дівчат (Відомства імператриці Марії Федорівни), в якому здобували освіту дівчата віком від 6 до 18 років.

– **175 років** від заснування (1843) Одеської школи для глухонімих дітей (одна з перших в Україні), засновником якої був Г. О. Гурцов, відомий організатор спеціального навчання в Росії.

– **170 років** від заснування (1848) у Львові Галицько-руської матиці – культурно-освітнього товариства, метою якого було піднесення освіти народу та розвиток літератури й мистецтва на західноукраїнських землях. Товариство проіснувало до Першої світової війни (1914).

– **155 років** від виходу одного з перших педагогічних видань в Україні – газети «Дім і школа» (Львів, 1863), яка надавала допомогу в родинному й шкільному вихованні дітей.

– **150 років** від утворення (1868) «Просвіти» – масової культурно-освітньої організації у Львові, метою якої було поширення освіти й культури серед народу через друковану продукцію. Перші загальні збори «Просвіти» відбулися 8.12.1868 р., головою обрано професора Анатолія Климовича Вахнянина. «Просвіта» очолила культурне й громадське життя українців Галичини.

– **145 років** від відкриття (1873) першої публічної бібліотеки у Станіславові (тепер Івано-Франківськ), засновником і бібліотекарем якої був польський емігрант Вінцентій Смагловський. У 1883 р. бібліотека отримала його ім'я, яке носила до 1939 р. Є підстави вважати, що вона є попередником Станіславської обласної бібліотеки, відкритої 8.05.1940 р. (нині – Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. Франка).

– **145 років** від початку діяльності (1873) Коростишівської учительської семінарії Радомишльського повіту Київської губернії (заснована у 1869 р. у Києві, переведена до Коростишева у 1873 р.) – середнього спеціального педагогічного навчального закладу для підготовки вчителів початкових народних шкіл.

– **140 років** від початку видання Михайлом Драгомановим у Женеві журналу «Громада» (1878–1882).

– **125 років** від початку діяльності (1893) Дедеркальської учительської семінарії Кременецького повіту Волинської губернії (заснована в Острозі, переведена до с. Великі Дедеркали) – однієї з перших учительських семінарій в Україні, що готувала вчителів народних шкіл.

– **125 років** з часу відкриття (1893) Трипільської культури – однієї з найбільших стародавніх землеробських культур IV–III тисячоліть до нашої ери на території Південно-Східної Європи. Уперше дослідив пам'ятки цієї культури В. Хвойка. Назва від с. Трипілья Київської області.

– **110 років** від заснування (1908) Товариства Українських Поступовців.

– **110 років** від початку функціонування (1908) у Києві Фребелівського жіночого педагогічного інституту, заснованого Фребелівським товариством (1908–1920), для підготовки вихователок дитячих садків і наукового розроблення питань дошкільного виховання.

– **110 років** від заснування (1908) Московського міського народного університету імені А. Л. Шанявського, який мав два відділення – науково-популярне з курсом середньої школи і академічне, що давало вищу освіту, крім того університет організовував курси з підготовки і підвищення кваліфікації, дошкільного виховання і бібліотечних працівників, при курсах працював бібліотечний музей з фондом бібліотекознавчої літератури. В університеті викладали відомі вчені та професори – П. Блонський, О. Зеленко, С. Сірополко, С. Шацький та ін. Університет був закритий наприкінці 1918 р.

– **105 років** від заснування (1913) бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського як бібліотеки Вінницького вчительського інституту (1912).

– **105 років** від написання (1913) С. Ф. Русовою праці «Ідейні підвалини школи», в якій обґрунтовано принципи (національний, демократичний), на яких має будуватися українська школа, та розроблено проект такої школи.

– **105 років** від опублікування (1913) у журналі «Світло» (№ 2–4) «Проекту української школи», створеного українським педагогом, психологом і громадським діячем Я. Чепігою (1875–1938). За задумом педагога, школа має бути народною, рідномовною, демократичною, трудовою, спрямованою на вільний розвиток фізичних і духовних сил дитини, її індивідуальних властивостей.

– **105 років** від заснування (1913) Київської консерваторії – вищого музичного навчального закладу, із 1940 р. – імені П. І. Чайковського, нині – Національна музична академія України імені П. І. Чайковського.

– **100 років** від заснування (1918) наукової бібліотеки Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара як бібліотеки Катеринославського державного університету (1918) на базі фондів Катеринославських вищих жіночих курсів, гімназій, реальних училищ та приватних зібрань.

– **95 років** від заснування Педагогічного товариства Підкарпатської Русі (Ужгород, 1923–1939), яке видало низку підручників для народних і середніх шкіл та краєзнавчі місячники «Підкарпатська Русь». Головою товариства був Августин Волошин.

– **95 років** від заснування (1923) педагогічної бібліотеки Київського будинку працівників народної освіти (1922), нині – Київський міський будинок вчителя.

– **95 років** від заснування (1923) Празького українського педагогічного інституту імені М. Драгоманова (Чехословаччина, 1923–1933).

– **85 років** від написання (1933) Уласом Самчуком роману-хроніки «Марія» – першого твору про голодомор в Україні 1933 року.

– **75 років** від заснування (1943) вечірніх загальноосвітніх шкіл робітничої молоді для здобуття неповної середньої та повної загальної середньої освіти без відриву від виробництва.

– **70 років** від заснування (1948) Сумського державного університету, що пройшов шлях від навчально-консультаційного пункту заочного політехнічного інституту (1948) до самостійного навчального закладу – фізико-технічного інституту (1990), який у 1993 р. реорганізовано у Сумський державний університет – перший університет Сумщини, фундатор вищої технічної освіти краю.

– **70 років** від створення (1948) Всесвітньої організації дошкільного виховання.

– **65 років** від заснування (1953) Ізмаїльського державного педагогічного інституту, створеного на базі Білгород-Дністровського вчительського інституту (1940), у 2002 р. інститут реорганізовано в Ізмаїльський державний гуманітарний університет.

– **65 років** від створення (1953) Всеукраїнського науково-методичного центру галузі післядипломної педагогічної освіти, з 1993 р. – Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти (ЦІППО) АПН України, нині – ЦІППО Університету менеджменту освіти НАПН України, який здійснює підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти.

– **65 років** від створення (1953) Міжнародної ради з педагогічної освіти та Всесвітньої асоціації з педагогічних досліджень.

– **55 років** від опублікування (1963) в Нью-Йорку роману Василя Барки «Жовтий князь» – великого твору про голодомор 1933 року в Україні. В Україні твір вийшов друком у 1991 р.

– **50 років** від виходу друком (1968) роману Олеся Гончара «Собор», який закликає плекати й оберігати духовні скарби, історичну і культурну спадщину українців.

– **45 років** від створення (1973) Міжнародної ради з освіти дорослих.

– **40 років** від виходу (1978) Букваря – підручника для першого класу загальноосвітніх шкіл (автори: Скрипченко Н. Ф., Вашуленко М. С.), що став основним підручником початкової школи.

– **30 років** від створення (1988) Європейської Асоціації керівників середніх шкіл із метою пропаганди досягнень освіти в середніх школах країн Європи.

– **20 років** від заснування (1998) Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» – вищого навчального закладу інтегрованого типу для молоді різних соціальних можливостей і стану здоров'я; президент університету Петро Таланчук, доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України.

**Ювілейні дати книжок видатного українського педагога
В. О. Сухомлинського**

– **60 років** від виходу книги :

– **«Педагогічний колектив середньої школи: з досвіду роботи сільської школи»** (Москва, 1958)

– **55 років** від виходу книжок :

– **«Дума про людину»** (Москва, 1963),

– **«Моральний ідеал молодого покоління»** (Москва, 1963),

– **«Шлях до серця дитини»** (Київ, 1963)

– **50 років** від виходу книжок :

«Серце віддаю дітям. Нариси вихователя» (Берлін, 1968);

«Педагогічний колектив середньої школи: з досвіду роботи сільської школи» (Токіо, 1968).

II. ВИЗНАЧНІ Й ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ЗА МІСЯЦЯМИ

СІЧЕНЬ

– **90 років** від виходу (1928) Всеукраїнського дитячого часопису «Барвінок».

– **15 років** від виходу (2003) Всеукраїнського науково-популярного журналу «Безпека життєдіяльності» (БЖД, Київ).

1.01 – **Новорічне свято.**

– **Всесвітній день миру**

– **155 років** від дня народження **П'єра де Кубертена** (1863–1937).

Французький учений, просвітитель, педагог, історик, філософ, культурно-громадський діяч, засновник сучасних Олімпійських ігор, президент Міжнародного олімпійського комітету (МОК, 1896–1916, 1919–25), автор книжок «Виховання в Англії» (1888), «Англійське виховання у Франції» (1889) та публікацій з фізичного виховання, у т. ч. «Питання про громадське виховання» (1901), «Спортивна педагогіка» (1922) та ін.; ініціатор створення Універсального педагогічного союзу (1925) та Міжнародного бюро спортивної психології.

– **195 років** від дня народження **Шандора Петефі** (1823–1849).

Угорський поет, прозаїк, публіцист епохи романтизму, один із керівників народного повстання у Пешті під час революції 1848–1849 рр. в Угорщині, автор лірико-романтичних та громадянських віршів, поем «Витязь Янош», «Апостол», драм, роману «Мотузка ката».

3.01 – **150 років** від дня народження **Миколи Федоровича Чернявського** (1868–1946).

Український письменник, перекладач, критик, публіцист, педагог, видавець, культурний і громадський діяч, учитель Бахмутської духовної школи, викладач

навчальних закладів Херсона, один із засновників і голова культурно-просвітницького й політичного товариства «Українська хата», автор збірки поезій «Пісні кохання», циклу віршів «Гіганти», збірки оповідань «Богові невідомому» тощо.

– **110 років** від дня народження **Євгена-Юлія Пеленського** (1908–1956).

Український бібліограф, літературознавець, педагог, музеєзнавець, організатор української видавничої справи, громадсько-політичного й культурного життя українців в еміграції (Польщі, Німеччині, Австралії), упорядник праць «Бібліографія української бібліографії», «Україніка в західноєвропейських мовах», автор літературознавчих праць, підручників, часописів тощо.

– **105 років** від дня народження **Натана Самійловича Рибак** (1913–1979).

Український письменник, громадський діяч, автор збірок оповідань для дітей «Що сталося в останню хвилину», віршів «Похід колон», «Робочий день», п'єси «Лавина», романів «Помилка Оноре де Бальзака», «Час сподівань і звершень», «Переяславська Рада» (у 2 кн.), лауреат Державної премії СРСР (1950).

4.01 – **375 років** від дня народження **Ісаака Ньютона** (1643–1727).

Англійський учений, фізик, математик, творець теоретичних основ механіки й астрономії, президент Лондонського королівського товариства з розвитку знань про природу – одній із перших академій наук у світі, автор наукових праць «Математичні начала натуральної філософії», «Оптика».

6.01 – **120 років** від дня народження **Володимира Миколайовича Сосюри** (1898–1986).

Український поет, перекладач, громадський діяч, автор поем «Махно», «Мазепа», «Розстріляне безсмертя», автобіографічного роману «Третя рота», славнозвісного вірша «Любіть Україну», понад 40 збірок поезій; лауреат Державної премії СРСР (1948), Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1963).

– **80 років** від дня народження **Василя Семеновича Стуса** (1938–1985).

Український поет, перекладач, критик, літературознавець, правозахисник, Герой України (2005, посмертно), символ духовної незламності та свободи, почесний член PEN-клубу, автор поетичних збірок «Зимові дерева», «Веселий цвинтар», «Палімпсести», «Під тягарем Хреста»; лауреат Державної премії імені Т. Г. Шевченка (1991, посмертно за збірку «Дорога болю»).

7.01 – **Різдво Господа Ісуса Христа.**

– **165 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Аркаса** (1853–1909).

Український історик, композитор, культурно-освітній діяч, письменник, активний учасник національно-культурного руху в Україні, засновник народної школи з українською мовою викладання, голова товариства «Просвіта» у Миколаєві, автор «Історії України–Руси», поеми «Пилип Орлик», музики до опери «Катерина» на сюжет однойменної поеми Т. Шевченка, обробок народних пісень, романсів, дуетів.

9.01 – **100 років** тому (1918) Генеральний секретаріат освіти (ГСО) Української Народної Республіки (УНР) затвердив «План управління освітою в Україні», в якому обумовлювалися функції керівних органів освіти та забезпечувалися усім народам республіки умови вільного розвитку школи й освіти. 11.01.1918 р. ГСО було перейменовано на Міністерство народної освіти.

– **140 років** від дня народження **Джона Бродеса Вотсона** (1878–1958).

Американський психолог, основоположник біхевіоризму, доктор філософії, редактор журналів із психології, професор університету Дж. Хопкінса в Балтиморі, автор програми побудови нової психології, предметом якої є поведінка, а не свідомість.

11.01 – **175 років** від дня народження **Харальда Гьоффдінга** (1843–1931).

Данський філософ-ідеаліст, психолог, професор Копенгагенського університету, прихильник волюнтаризму, дослідник питань етики, автор філософсько-етичної концепції, в якій вихованню надавав самостійного значення.

– **110 років** від дня народження **Лідії Іллівни Божович** (1908–1981).

Український психолог, доктор психологічних наук, професор, науковець відділу психології Харківської психоневрологічної академії, автор праць із питань психології особистості школярів, мотивації і поведінки дітей та підлітків, монографії «Особистість і її формування в дитячому віці», що відзначена першою премією АПН СРСР.

– **100 років** від дня народження **Яра Славутича** (справж. – Григорій Михайлович Жученко, 1918–2011).

Українсько-канадський поет, мовознавець, літературознавець, перекладач, критик, редактор і видавець, пропагандист української мови і літератури, доктор філологічних наук, професор, автор підручників з української мови для початкової школи, статей, рецензій, спогадів тощо.

12.01 – **390 років** від дня народження **Шарля Перро** (1628–1703).

Французький поет, критик, казкар, член Французької академії, автор пародійної поеми «Стіни Трої», алегоричних

поем, діалогів, збірки «Казки моєї матінки Гуски, або Історії та оповідки минулих часів з повчальними висновками», всесвітньовідомих казок для дітей: «Спляча красуня», «Кіт у чоботях», «Попелюшка» та ін.

– **150 років** від дня народження **Григорія Олексійовича Коваленка** (1868–1937).

Український письменник, педагог, художник, етнограф, громадсько-культурний діяч, земський фельдшер, учитель шкіл Переяславського повіту, популяризатор історії українського народу, інспектор позашкільної освіти Полтавської губернії, видавець журналу «Рідний край», ілюстратор поем Т. Шевченка, автор підручників «Українська історія», «Анатомія і фізіологія людини», портретів Т. Шевченка та інших письменників.

– **140 років** від дня народження **Василя Миколайовича Пачовського** (1878–1942).

Український поет, мислитель, драматург, учитель української гімназії Львова, викладач української мови та історії Львівського університету, один із організаторів літературної групи «Молода муза», автор творів «Сон української ночі», «Сонце Руїни», «Князь Лаборець», містичного епосу «Золоті ворота», «Роман Великий».

– **165 років** від дня народження **Василя Петровича Горленка** (1853–1907).

Український письменник, літературний критик, мистецтвознавець, фольклорист, автор праць про українських письменників, художників, кобзарів, лірників, статей з питань фольклору, мистецтва, етнографії.

15.01 – **185 років** від дня народження **Федора Івановича Леонтовича** (1833–1910).

Український історик права, педагог, доктор державного права, професор, фахівець у галузі історико-юридичної бібліографії; учитель І-ї Київської гімназії, викладач

кримінального права Київського університету, державного права Рішельєвського ліцею, ректор Новоросійського університету (Одеса), директор Одеського комерційного училища, професор Варшавського університету, засновник Товариства історії, філософії і права при Варшавському університеті, Київської історико-юридичної школи.

20.01 – **День пам'яті «Небесної сотні».**
– **20 років** тому (1998) ухвалено Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)».

22.01 – **День Соборності України.**
1919 – Директорія Української Народної Республіки проголосила на Софійській площі в Києві злуку всіх українських земель (західних і східних) в єдину соборну Українську Державу.

– **100 років** тому (1918) **Четвертим Універсалом** Центральної Ради Українську Народну Республіку проголошено самостійною і незалежною державою.

– **50 років** тому (1968) у Гарвардському університеті (США) створено першу в Америці кафедру історії України.

– **230 років** від дня народження **Джорджа Ноеля Гордона Байрона** (1788–1824).

Англійський поет, один з основоположників європейського романтизму, політичний діяч, автор поем «Корсар», «Лара», «Манфред», «Мазепа» та ін., незакінченого роману у віршах «Дон Жуан». Українською мовою твори Байрона перекладали І. Франко, Леся Українка, М. Костомаров, П. Куліш та ін.

– **110 років** від дня народження **Лева Давидовича Ландау** (1908–1968).

Український і російський фізик, академік АН СРСР, співробітник Українського фізико-технічного інституту (Харків), Інституту фізичних проблем АН СРСР,

основоположник теорії електронного діамagnetизму, засновник наукової школи, співавтор фундаментального курсу «Теоретична фізика»; лауреат Державних премій СРСР (1946, 1949, 1953), Нобелівської премії (1962).

23.01 – **235 років** від дня народження **Фредеріка Стендаля** (справж. – Анрі Марі Бейль; 1783–1842).

Французький письменник, класик французького реалізму, один з основоположників психологічного роману, автор романів «Червоне і чорне», «Пармський монастир», психологічного трактату «Про любов», циклу новел «Італійські хроніки» тощо.

25.01 – **Міжнародний день студента (Тетянин день).**

– 1755 – у день пам'яті св. Тетяни імператриця Єлизавета Петрівна підписала наказ про створення Московського університету, в якому згодом було організовано домову церкву Св. мч. Тетяни, а сама свята проголошена покровителькою всього студентства.

26.01 – **110 років** від дня народження **Івана Федоровича Тесленка** (1908–1994).

Український педагог, перший доктор педагогічних наук в Україні в галузі математики, професор, керівник відділу методики математики Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР, автор власної класифікації навчального використання наочних посібників з геометрії та геометричних приладів, автор підручників з геометрії для 5 і 8–11 кл., методичних посібників з методики викладання математики, фізики, геометрії (9–11 кл.), посібників для студентів тощо.

29.01 – **100 років бою під Крутами (День па'мяті героїв Крут).**

– 1918 – відбувся бій між київськими студентами та військами Муравйова під Крутами, під час якого в нерівній боротьбі полягло 300 юнаків, які захищали українську державність.

30.01 – **150 років** від дня народження **В'ячеслава Титовича Будзиновського** (1868–1935).

Український письменник, історик, публіцист, громадський діяч, депутат австрійського парламенту, редактор журналів «Радикал», «Громадський голос», засновник і керівник Української партії праці, автор двотомної «Історії України», упорядник та видавець історичних пісень і дум «Козацькі часи в народній пісні».

ЛЮТИЙ

2.02 – **20 років** тому (1998) вийшов Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації».

– **155 років** від дня народження **Тимофія Гнатовича Бордуляка** (1863–1936).

Український письменник, перекладач, священник, учитель шкіл Галичини, автор збірок оповідань «Ближні», «Оповідання з галицького життя», перекладів творів Софокла, Данте, Гейне, «Слова о полку Ігоревім».

3.02 – **100 років** від дня народження **Любові Василівни Забашти** (1918–1990).

Українська поетеса, автор збірок «Калиновий кетяг», «Квіт папороті», роману «Там, за рікою – молодість», документальної повісті «Будинок мого дитинства», збірок віршів, присвячених дітям «Паляниця білолиця», «Коли я виросту», «Сівачі», поем «Маруся Чурай», «Роксолана», «Софія Київська» та ін.

– **100 років** від дня народження **Максима Романовича Осадчого** (1918–1987).

Український педагог, учитель математики, директор середніх шкіл м. Макіївки Донецької області, автор праць із методики викладання математики в школі.

4.02 – **145 років** від дня народження **Тимофія Олексійовича**

Сафонова (1873–1930).

Український художник, мистецтвознавець, педагог, громадський діяч, професор, викладач комерційного училища та гімназії (м. Кременець), реального училища (м. Ромни), Київського інституту народної освіти; автор статей з методики викладання образотворчого мистецтва, картин «Бурелом», «У своєму саду», «Думи мої, думи» (полотно написано до Шевченківської річниці і представлено в 1914 р. на Всесвітній виставці в Парижі); нагороджений орденом святого Станіслава III ступеня (1906).

5.02 – **25 років** тому (1993) Верховною Радою України ухвалено Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні».

6.02 – **115 років** від дня народження **Юрія Юрійовича Шовкопляса (1903–1978).**

Український письменник, перекладач, завідувач кафедри журналістики Харківського університету (1949–1951), головний редактор журналу «Прапор», автор романів «Завтра», «Інженери» (у 2 ч.), повісті «Земляний похід».

7.02 – **540 років** від дня народження **Томаса Мора (1478–1535).** Англійський мислитель-гуманіст, письменник, політичний і державний діяч, лорд-канцлер Англії, один із основоположників утопічного соціалізму, автор твору «Утопія», в якому зображено ідеальний суспільний лад, виховання і навчання є спільними й рівними для хлопчиків і дівчаток, заняття в школі ведуться рідною мовою. Педагогічні ідеї Т. Мора вплинули на подальший розвиток педагогічної думки.

– **120 років** від дня народження **Григорія Михайловича Боришпольця (1898–1954).**

Український учений-педагог, науковий співробітник

УНДПУ, автор наукових праць із питань історії педагогіки, методичної роботи, підвищення кваліфікації вчителів тощо.

– **120 років** від дня народження **Лева Олександровича Окіншевича** (1898–1980).

Український історик державного права, бібліограф, дійсний член НТШ, Українського історичного товариства, член комісії історії українського права, завідувач видавництва ВУАН, професор Ніжинського педагогічного інституту, професор і декан Українського вільного університету, укладач каталогу та перекладач у Бібліотеці Конгресу США, автор спогадів «Моя академічна праця в Україні».

8.02 – **140 років** від дня народження **Мартіна (Мардохая) Бубера** (1878–1965).

Єврейський релігійний філософ, теоретик сіонізму, письменник, педагог, викладач Франкфуртського університету, професор філософії Єврейського університету в Єрусалимі, перший президент Академії наук Ізраїлю (1960–1962), прихильник вільного розвитку, самовиховання, духовного зв'язку між людьми (діалогічне виховання), автор праць «Промови про виховання», «Я і Ти», збірника статей з проблем сутності виховання, освіти, світогляду, формування характеру. З ім'ям педагога пов'язаний розвиток ідей педагогічної антропології.

9.02 – **100 років** тому (1918) у Бресті підписано мирний договір, укладений між Українською Народною Республікою та державами Четверного союзу (Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною, Болгарією).

– **135 років** від дня народження **Никифора Яковича Григорієва** (1883–1953).

Український громадсько-політичний діяч, письменник, педагог, член «Просвіти», один із керівників Товариства українських поступовців, діяч Української Центральної Ради, міністр освіти в уряді УНР, професор Празького університету, автор наукових праць «Основи пізнання», «Українська боротьба за державу в роках 1917-1920. Чому українці не вдержали своєї держави», «Українська національна вдача», а також підручників з історії для початкових шкіл і перших класів гімназії.

10.02 – **20 років** тому (1998) вийшов Закон України «Про професійно-технічну освіту».

– **245 років** від дня народження **Василя Назаровича Каразіна** (1773–1842).

Український і російський учений-енциклопедист, винахідник, просвітитель, педагог, громадський діяч, ініціатор створення одного з перших у Європі Міністерства народної освіти, керівник Головної управи шкіл у Міністерстві народної освіти, засновник народної школи для селянських дітей, автор і співавтор проектів організації державної системи навчальних закладів, ініціатор і один із фундаторів Харківського університету та його бібліотеки (1805), парафіяльного училища та Філотехнічного товариства, автор низки винаходів у харчовій промисловості, праць з історії, економіки, агрономії, селекції, метеорології, хімії, збірника «Твори, листи і папери В. Н. Каразіна».

– **120 років** від дня народження **Бертольда Брехта** (1898–1956).

Німецький письменник, теоретик мистецтва, театральний і громадський діяч, віце-президент Академії мистецтв Німецької Демократичної Республіки (НДР), розробник теорії і практики «епічного театру», засновник театру «Берлінер ансамбль», автор п'єс «Матінка Кураж та її діти», «Тригрошова опера», «Життя Галілея».

11.02 – **145 років** від дня народження **Семена Марковича Прохорова** (1873–1948).

Російський і український художник, педагог, професор, заслужений діяч мистецтв УРСР, учасник Першої світової війни, викладач Томського вчительського інституту, Харківського художнього училища, професор Харківського художнього інституту, засновник Харківської художньої школи № 1 ім. І. Ю. Рєпіна, автор картин «Зимовий етюд», «З минулого», «Українська дівчина», «Казкар», «Дівчинка в квітах».

– **115 років** від дня народження **Агати Федорівни Турчинської** (1903–1972).

Українська письменниця, журналіст, автор поем про Т. Шевченка «Дитинство поета», «Тарасова гора» та ін., роману «Друг мій Ашхабад», лібрето опери «Милана» (муз. Г. Майбороди), драматичної поеми «Зустріч з Мавкою».

13.02 – **125 років** від дня народження **Петра Костьовича Волинського** (1893–1982).

Український педагог, методист, літературознавець, доктор філологічних наук, професор, науковий працівник УНДІПу, завідувач кафедри української літератури Київського педінституту імені О. М. Горького, співавтор підручника з української літератури для 8 кл. (20 видань), автор підручника «Основи теорії літератури» для вищих навчальних закладів, монографії «Іван Котляревський».

16.02 – **145 років** від дня народження **Шіо Олексійовича Читадзе** (1873–1906).

Грузинський педагог, публіцист, громадський діяч, прихильник реформи системи освіти Грузії, викладач російської мови та літератури Київської і Тифліської гімназій, член Київського товариства грамотності, організатор і керівник з'їзду передових учителів Грузії (1905), автор праць із питань педагогіки, психології та літератури.

17.02 – **220 років** від дня народження **Фрідріха Едуарда Бенеке** (1798–1854).

Німецький психолог і педагог, послідовник ідей Ф. Шлейєрмахера, викладач Берлінського і Геттінгенського університетів, розробник питань матеріальної та формальної освіти, прихильник емпіричної психології, що ґрунтується на фактах самосвідомості; педагогіку розглядав як прикладну психологію, учителям відводив керівну роль у навчальному процесі, приділяючи велику увагу його підготовці, автор праці «Керівництво до виховання і навчання» (у 2 т.).

19.02 – **545 років** від дня народження **Миколая Коперника** (1473–1543).

Польський астроном, математик, фізик, економіст, правник, дипломат, канонік, лікар, творець геліоцентричної системи світу, автор праці «Про обертання небесних сфер», математичних досліджень з тригонометрії, винахідник закону обігу грошей («Закон Коперника-Грешема»).

– **230 років** від дня народження **Івана Яковича Кронеберга** (1788–1838).

Український і російський філософ, педагог, літературознавець, латиніст, перекладач, професор класичної філософії, ректор Харківського університету, засновник студентської бібліотеки, перший

шекспірознавець в Україні, популяризатор класичних текстів Горація, Цицерона, Тацита, укладач тлумачного словника «Латинсько-російський лексикон» (у 2 т.), автор праць «Історичний погляд на естетику», «Про вчення словесності», посібника «Латинська граматики».

20.02 – **130 років** від дня народження **Василя Олександровича Барвінського** (1888–1963).

Український композитор, педагог, піаніст, музикознавець, громадський діяч, директор Вищого музичного інституту імені Лисенка у Львові, директор і професор Львівської консерваторії, автор кантат «Заповіт», «Пісні про Батьківщину», оркестрових творів, інструментальних ансамблів, хорів, романсів, пісень.

21.02 – **Міжнародний день рідної мови.**

– **60 років** тому (1958) згідно з рішенням Ради Міністрів УРСР (24.01.1958) Міністерство вищої та середньої освіти УРСР видало Наказ про заснування Українського заочного політехнічного інституту в м. Харкові. У 1990 р. інститут реорганізовано в Харківський інженерно-педагогічний інститут, із 1994 р. – Українська інженерно-педагогічна академія (УПА), сучасний спеціалізований освітянський і науковий центр, що готує інженерно-педагогічні кадри для системи професійної освіти.

– **105 років** від дня народження **Бенджаміна Блума** (1913–1999).

Американський психолог, педагог, професор педагогіки Чиказького університету, розробник системи об'єктивних показників результатів педагогічного впливу, психологічної готовності учнів до навчальної діяльності та періодів, що визначають формування пізнавальної й емоційної характеристик такої готовності; заклав основи концепції «повноцінного засвоєння».

22.02 – **230 років** від дня народження **Артура Шопенгауера** (1788–1860).

Німецький філософ, представник ірраціоналізму та волюнтаризму, творець «етики песимізму», прихильник ідей Канта і Платона, автор творів «Світ як Воля та уявлення», «Дві засадничі проблеми етики», «Про Волю у природі» та ін.

23.02 – **260 років** від дня народження **Василя Васильовича Капніста** (1758–1823).

Український і російський поет, драматург, просвітител, театральний та громадсько-політичний діяч, член Російської АН, службовець Міністерства народної освіти (1812–1818), генеральний суддя Полтавського суду, директор народних училищ Полтавської губернії, автор «Оди на рабство» (1783) в якій висловив протест проти скасування української автономії.

– **115 років** від дня народження **Юліуса Фучика** (1903–1943).

Чеський письменник, журналіст, критик, публіцист, діяч Руху Опору під час Другої світової війни, національний герой Чехії, автор книжки «Репортаж, писаний під шибеницею», яку написав перебуваючи у в'язниці. У 1943 р був страчений німецькими нацистами. За рішенням IV конгресу Міжнародної організації журналістів з 1958 р. день смерті Юліуса Фучика - 8 вересня - став відзначатися як Міжнародний день солідарності журналістів; лауреат Міжнародної премії Миру (1950, посмертно).

25.02 – **20 років** тому (1998) Президією АПН України затверджено Концепцію превентивного виховання дітей і молоді.

– **175 років** від дня народження **Миколи Андрійовича Вербицького** (1843–1909).

Український письменник, педагог, учитель гімназій

Полтави й Чернігова, автор циклу поезій «Пісні старості», нарисів із мисливського життя, які публікувались у журналі «Основа», антологіях «Вік» і «Українська муза», в альманасі «З потоку життя»; вважається автором першого куплета гімну України «Ще не вмерла України і Слава, і Воля».

26.02 – **155 років** від дня народження **Івана Миколайовича Бажанського** (1863–1933).

Український педагог, письменник, фольклорист, учитель шкіл Буковини, один із перших фотоаматорів краю, фотоархів якого містить різноманітний матеріал із побуту буковинського населення та розвитку школи, автор нарисів на педагогічні та морально-етичні теми, поеми «Бездня».

27.02 – **125 років** від дня народження **Валентина Дмитровича Отамановського** (1893–1964).

Український історик, бібліограф, краєзнавець, педагог, громадський і політичний діяч, доктор історичних наук, професор, член Української Центральної Ради, завідувач Вінницької філії Всенародної бібліотеки України при ВУАН, ініціатор видання та редактор 26 випусків «Енциклопедії Поділлязнавства» (1924–29), один з організаторів Вінницького окружного краєзнавчого товариства, Кам'янець-Подільського наукового товариства при ВУАН; автор праць із соціально-економічної історії України, методики організації краєзнавчої роботи та краєзнавчої бібліографії, досліджень історико-культурної спадщини України.

– **100 років** від заснування (1918) Національної академії наук України (НАН України), першим президентом якої обрано вченого-геолога і геохіміка В. Вернадського.

– **105 років** від дня народження **Ірвіна Шоу** (1913–1984).

Американський письменник, автор роману «Молоді леви» – одного з кращих творів про Другу світову війну, дилогії «Багач, бідняк» і «Жебрак, злодій», романів «Збаламучене повітря», «Вечір у Візантії», оповідань, кіносценаріїв, збірки новел «П'ять десятиліть», книжки «У товаристві дельфінів».

28.02 – **485 років** від дня народження **Мішеля де Монтеня** (1533–1592).

Французький філософ-гуманіст і письменник епохи Відродження, член парламенту та мер Бордо, автор програми теоретичної освіти, метою якої були виховання й навчання, спрямовані на гармонійне вдосконалення людської особистості, повне виявлення закладених у людині здібностей; автор книжки «Проби» (у 3 кн.). Педагогічні ідеї Монтеня істотно вплинули на подальший розвиток педагогічної думки.

БЕРЕЗЕНЬ

– **90 років** від дня народження **Марії Пилипівни Чорнобасвої** (1928).

Український педагог, кандидат педагогічних наук, директор школи-інтернату №3 для дітей, хворих на сколіоз (Дніпропетровськ, з 1959 р.), яку очолювала більш як 50 років, представник українського вчителства у державних та урядових делегаціях за кордоном (Данія, Великобританія, США, Ісландія, Польща та ін.), автор праці «Колектив і особистість», концепції ціннісних орієнтацій підлітків у сфері спілкування, виховання в учнів інтересу до навчання.

1.03 – **195 років** від дня народження **Фелікса Густавовича Толля** (1823–1867).

Російський педагог, бібліограф, фахівець у галузі виховання й навчання дітей молодшого віку, співробітник журналу «Учитель», засновник бібліографії дитячої літератури, один із основоположників російської

педагогічної бібліографії, автор проекту статуту початкових і середніх навчальних закладів Міністерства народної освіти, упорядник енциклопедичних словників із багатьох галузей знань тощо.

- 2.03 – **95 років** тому (1923) V Всеукраїнським з'їздом Рад ухвалено рішення про впровадження української мови в систему навчання.
- **195 років** від дня народження **Костянтина Дмитровича Ушинського** (1823, ін. 1824–1870).

Видатний вітчизняний педагог, реформатор шкільної освіти, основоположник наукової педагогіки й народної школи, професор Ярославського юридичного ліцею, викладач й інспектор Гатчинського сирітського та Смольного інститутів, прихильник класно-урочної системи навчання, автор праць із теорії та історії педагогіки, підручників для початкової школи «Дитячий світ», «Рідне слово», фундаментальної праці «Людина як предмет виховання» (у 2 т.). Педагогічна система К. Д. Ушинського позитивно вплинула на подальший розвиток педагогічної думки в Україні та інших країнах світу.

- 3.03 – **80 років** від дня народження **Івана Андрійовича Зязюна** (1938–2014).

Видатний український вчений, філософ, педагог, організатор освіти, доктор філософських наук, професор, академік НАПН України, міністр народної освіти України (1990-1992 рр.). З 1993–2013 рр. І. А. Зязюн – директор Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України (нині Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України). Президент Міжнародної Макаренківської асоціації (1998–2000). Автор понад 350 наукових праць із проблем педагогічної майстерності, неперервної професійної освіти, етики та естетики, теорії української та зарубіжної культури; ініціатор і керівник

розроблення програми “Вчитель”, яка здобула статус державної. За плідну працю вченого відзначено урядовими нагородами, почесним званням «Заслужений працівник вищої школи УРСР», Відзнакою Президента України – Орденом «За заслуги» I, II та III ступенів, орденом «Дружби народів», медаллю «Антоні Макаренка», орденом «Трудового Червоного Прапора», медаллю «Ветеран праці», Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

– **130 років** від дня народження **Наталени Андріанівни Королевої** (1888–1960).

Українська письменниця, художник, доктор археології, учасниця археологічних розкопок Помпеї, Єгипту, діяч у системі народного шкільництва (Прага), укладач шкільного чесько-українського словника, великого французько-українського словника, автор збірки оповідань «Легенди старокиївські», автобіографічної повісті «Без коріння», історичного роману «1313» тощо.

4.03 – **75 років** від дня народження **Миколи Степановича Литвина** (1943).

Український письменник, кобзар, педагог, заслужений артист України, організатор і викладач Стритівської школи кобзарства, автор збірок віршів «Вітряки», оповідань і повістей «Зорі на дні криниці», «Коло», повісті-есе «На цілий світ єдині», статей з історії кобзарського мистецтва; лауреат премій імені І. Нечуя-Левицького (1993) та імені Олени Пчілки (1995).

5.03 – **115 років** від дня народження **Наталі Львівни Забіли** (1903–1985).

Українська дитяча письменниця, перекладач, учитель шкіл Харківщини, працівник редакцій журналів «Нова книга», «Барвінок», Книжкової палати України, автор підручників «Читанка» для 2 кл. (1933), «Читанка» для 1 кл. (1939), збірок віршів «Ясоччина книжка», «Про дівчинку

Маринку», «Наша Батьківщина», оповідань «За волю», «Рідний Київ» тощо; лауреат премій імені Лесі Українки та імені О. І. Копиленка.

8.03 – **Міжнародний жіночий день.**

9.03 – **204 роки** від дня народження **Тараса Григоровича Шевченка (1814–1861).**

Український поет, художник, мислитель, культурно-освітній, громадський та політичний діяч, академік Імператорської академії мистецтв (1860), член Кирило-Мефодіївського братства, автор славнозвісного «Кобзаря», що ознаменував новий етап в історії української мови і літератури, підручника «Буквар» («Букварь Южнорусский») для навчання в недільних школах України.

– **165 років** від дня народження **Григорія Івановича Цеглинського (1853–1912).**

Український педагог, письменник, економічний, театральний і громадсько-політичний діяч, директор української гімназії в Перемишлі, редактор журналу «Зоря», один із засновників бурси імені Святого Миколи та першої української середньої школи-ліцею для дівчат у Галичині, автор комедій «На добродійні цілі», «Соколики», «Тато на заручинах» та ін.

10.03 – **140 років** тому (1878) у Женеві за сприяння «Громади» випущено кишенькове видання «Кобзаря» Т. Г. Шевченка.

11.03 – **155 років** від дня народження **Володимира Іполитовича Липського** (1863–1937).

Український учений-природознавець, фахівець із ботанічної географії та створення ботанічних садів, громадський діяч, член-кореспондент АН СРСР, президент Української академії наук (1922–1928), директор Ботанічного саду в Одесі, автор праць із питань флористики, систематики та географії рослин, історії вітчизняної ботаніки, гербарної справи, наукових описів флори Індонезії, Тунісу, Алжиру, Середньої Азії.

12.03 – **335 років** від дня народження **Августа Германа Франке** (1683–1727).

Німецький педагог, послідовник дидактичних ідей Я. Коменського, засновник системи освітньо-виховних закладів для різних станів («заклади Франке»), в яких пріоритетне значення надавалося навчанню дітей релігії та практичної ремісничої праці й реальних наук; у галузі дидактики – пропагандист методу катехізисної бесіди, використання наочних посібників, проведення екскурсій.

– **255 років** від дня народження **Фрідріха Ріхтера** (псевд. Жан Поль; 1763–1825).

Німецький педагог, письменник, ідеаліст-романтик, послідовник поглядів Ж.-Ж. Руссо, учитель шкіл Берліна і Веймара, прихильник індивідуального виховання й навчання (великого значення надавав естетичному вихованню, вихованню жінки-матері та ін.), автор книжки «Левана, або Вчення про виховання», творів із шкільного життя вчителів.

– **155 років** від дня народження **Володимира Івановича Вернадського** (1863–1945).

Український учений-природодослідник, мислитель-енциклопедист, теоретик наукознавства і організатор науки, основоположник геохімії, біогеохімії, радіогеології, творець

теорії про біосферу та ноосферу, теорії про провідну роль живих істот у геохімічних процесах та еволюційної теорії походження мінералів, академік Петербурзької АН, дійсний член НТШ у Львові, професор Московського і Таврійського університетів, організатор і перший президент Української академії наук (1918-1921), засновник Національної бібліотеки України (з 1988 р. присвоєно ім'я В. І. Вернадського), керівник Радієвого інституту та Інституту геохімії й аналітичної хімії (Москва).

13.03 – **285 років** від дня народження **Джозефа Прістлі** (1733–1804).

Англійський священик, філософ, натураліст, педагог, бібліотекар, громадський діяч, викладач іноземних мов у відкритій ним же приватній школі, професор Воррінгтонської академії, один із основоположників хімії газів, автор підручника «Основи англійської граматики», член Лондонського королівського товариства, почесний доктор Единбурзького університету, іноземний член Паризької й Петербурзької академії наук; нагороджений медаллю Г. Коплі Лондонського королівського товариства.

– **130 років** від дня народження **Антоні Семеновича Макаренка** (1888–1939).

Український і російський педагог, письменник, публіцист, класик світової педагогіки (Міжнародним бюро освіти у складі ЮНЕСКО А. С. Макаренко віднесений до чотирьох педагогів, які визначили розвиток педагогічного мислення в ХХ ст.), засновник нової методики виховної роботи з дитячим колективом та теорії формування дитячого колективу, організатор і керівник колонії для неповнолітніх правопорушників і безпритульних під Полтавою, дитячої трудової комуні імені Ф. Е. Дзержинського, автор творів «Марш – 30-го року», «Педагогічна поема», «Книга для батьків», «Методика

організації виховного процесу» та ін.

14.03 – **60 років** тому (1958) в Інституті математики АН УРСР розроблено універсальну електронно-обчислювальну машину «Київ».

5.03 – **90 років** від дня народження **Петра Панасовича Хропка** (1928–2003).

Український філолог, літературознавець, методист української літератури, педагог, доктор філологічних наук, професор, дійсний член АПН України, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри української літератури Київського педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, автор шкільних підручників з української літератури для 9 і 10 кл., навчальних посібників для студентів і вчителів, один із авторів Концепції літературної освіти в Україні, упорядник видань творів І. Котляревського, А. Свидницького, Б. Грінченка.

16.03 – **115 років** від дня народження **Сергія Григоровича Шаповаленка** (1903–1988).

Український і російський педагог, методист хімії, доктор педагогічних наук, дійсний член АПН СРСР, учитель Глухівської дослідно-показової школи, директор Науково-дослідного інституту шкільного обладнання та технічних засобів навчання АПН СРСР, автор підручників з хімії для 7–11 кл., методики навчання хімії у середній школі, праць із проблем політехнічної освіти й трудового навчання, забезпечення шкіл сучасними дидактичними засобами.

– **90 років** від дня народження **Світлани Петрівни Бочарової** (1928–2012).

Український психолог, доктор психологічних наук, професор, громадський діяч, відмінник народної освіти УРСР, дійсний член Балтійської педагогічної академії, член Центральної ради товариства психологів СРСР, завідувач кафедри психології Харківського університету, Харківського педагогічного інституту, Української інженерно-педагогічної академії, автор праць із проблем загальної і педагогічної психології, ергономіки, зокрема, підручників «Інженерна психологія», «Психологія управління», монографії «Пам'ять в процесах навчання і професіональної діяльності» тощо.

17.03 – **170 років** від дня народження **Олександра Михайловича Огоновського** (1848–1891).

Український учений-правник, громадський діяч, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, член-засновник Львівської «Просвіти», перший голова Народної ради, завідувач кафедри цивільного права, декан юридичного факультету Львівського університету, перший професор права, який викладав українською мовою, автор монографій та статей з теорії цивільного права, зокрема «Система австрійського права цивільного».

– **85 років** від дня народження **Олексія Семеновича Онищенка** (1933).

Український учений, філософ, культуролог, соціолог, історик, громадський діяч, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, заслужений діяч науки і техніки УРСР, дослідник філософсько-соціологічних проблем розвитку духовної культури, світогляду особистості, соціології та історії релігій в Україні, засновник концепції розвитку Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, що визначає

інтеграційний розвиток книгознавства, бібліографознавства, бібліотекознавства; генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (1992–2013), радник Президії НАН України (2015 р.), член редколегії «Бібліотечного вісника», автор праць «Історія християнської церкви на Україні», «Наука в дзеркалі преси», «Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» та ін.; лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2008).

20.03 – **190 років** від дня народження **Генріка Ібсена** (1828–1906).

Норвезький драматург, поет, громадсько-політичний діяч, основоположник європейської « нової драматургії », творець « драми ідей », соціально-психологічної драми, автор п'єс « Пер Гюнт », « Підпори суспільства », « Нора », « Ворог народу », « Дика качка » та ін.

21.03 – **250 років** від дня народження **Жана Батиста Фур'є** (1768–1830).

Французький математик, член французької АН, іноземний почесний член Петербурзької АН, основоположник математичної фізики (рівняння теплопровідності), фахівець у галузі математичного аналізу (ряди Фур'є), алгебри та методів чисельного розв'язування рівнянь, засновник теорії тригонометричних рядів.

23.03 – **Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва.**

– **175 років** від дня народження **Юліана Андрійовича Целевича** (1843–1892).

Український історик, педагог, доктор філософії, дійсний член і перший голова Наукового товариства імені Шевченка, викладач гімназій Львова й Станіслава, автор наукових праць з історії Галичини, Закарпаття, співавтор підручника з історії України для середніх шкіл, упорядник збірки народних переказів, легенд про карпатських опришків.

24.03 – **190 років** від дня народження **Феофана Гавриловича Лебединцева** (1828–1888).

Український педагог, історик, письменник, видавець, громадський і церковний діяч, дослідник історії православної церкви та братств в Україні, викладач духовних семінарій Воронежа, Києва та Київської духовної академії, керівник Холмської, Люблінської й Радомської дирекцій училищ, перший видавець і редактор українського часопису «Київська старовина», посібника «Керівництво для сільських пастирів», упорядник і видавець першої збірки прози Т. Шевченка, автор праці «Братства, їхня колишня і нинішня доля та значення», спогадів про Т. Шевченка.

– **160 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Ланге** (1858–1921).

Український і російський психолог, педагог, один із основоположників експериментальної психології, прихильник педагогічних ідей Й. Песталотці, професор Новоросійського університету (Одеса), засновник і перший директор Вищих жіночих курсів в Одесі, керівник однієї з перших у Російській імперії експериментальної психологічної лабораторії, голова шкільного комітету при Міській думі, керівник Історико-філологічного товариства, автор підручників і праць із психології, логіки, питань

реформи освіти.

– **145 років** від дня народження **Едуарда Клапареда** (1873–1940).

Швейцарський психолог, професор Женевського університету, один із засновників Інституту Жан-Жака Руссо в Женеві, журналу «Архіви психології», фахівець у галузі експериментальної психології, психіки дітей, теорії гри дитини, профорієнтації; один із представників функціональної психології, автор праць «Психологія дитини та експериментальна педагогіка», «Як визначити розумові здібності учнів», «Професійна орієнтація, її проблеми та методи», засновник Міжнародного товариства психотехніки.

25.03 – **220 років** від дня народження **Антоніо Розміні-Сербаті** (1798–1855).

Італійський філософ, педагог, священик, розробник системи об'єктивного ідеалізму, системи виховання й розвитку дитини від народження до 7 років, прихильник релігійного виховання, противник схоластичної школи та єзуїтських колегій, засновник релігійного товариства «Милосердних братів», автор праць з виховання особистості, питань педагогіки тощо.

– **105 років** від дня народження **Василя Павловича Козаченка** (1913–1995).

Український письменник, учитель шкіл Кіровоградщини, редакційний працівник, перший секретар СПУ, автор повістей «Атестат зрілості», «Ціна життя», «Сальвія», «Листи з патрона», «Біла пляма» та ін., роману «Отчий дім», публіцистичних нарисів «В боях гартована», «Нью-Йорк зблизька»; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1971).

– **170 років** від дня народження **Костянтина Олексійовича Андреєва** (1848–1921).

Український і російський математик, фахівець з проєктивної геометрії й математичного аналізу, член-кореспондент Петербурзької АН, викладач Харківського і Московського університетів, голова Харківського математичного товариства і редактор його видань, автор підручників та збірника задач з аналітичної геометрії.

27.03 – **265 років** від дня народження **Ендрю Белла** (1753–1832).

Англійський педагог, священик англіканської церкви, один із засновників Белл-Ланкастерської системи взаємного навчання в початковій школі, елементи якої запозичено з індійської школи, завідувач притулку для сиріт військовослужбовців поблизу Мадраса (Індія), автор книжки «Досвід навчання, проведений у Мадрасі», у якій рекомендував систему, за якою діти в школі та сім'ї можуть навчати один одного під керівництвом учителя або батька.

29.03 – **290 років** від дня народження **Кирила Григоровича Розумовського** (1728–1803).

Останній гетьман лівобережної України, президент Імператорської Академії наук (1746–1798), граф, генерал-фельдмаршал, фундатор судової реформи в Україні 1760–1763 рр.; за гетьманування К. Г. Розумовського відновлено й удосконалено головні атрибути автономної Української держави.

30.03 – **70 років** тому (1948) засновано Київський державний педагогічний інститут іноземних мов, нині – Київський національний лінгвістичний університет.

31.03 – **145 років** від дня народження **Миколи Івановича Міхновського** (1873–1924).

Український політичний і громадський діяч, правник, публіцист, основоположник і один з ідеологів українського націоналізму, член Української Центральної Ради, Української демократичної хліборобської партії, автор праці «Самостійна Україна», в якій вперше висунув ідею політичної самостійності України.

КВІТЕНЬ

– **215 років** від виходу (1803) педагогічного журналу «**Народна освіта**», до 1819 р. – «Періодичний твір про успіхи народної освіти», з 1834 р. – «Журнал Міністерства Народної Освіти», з 1918 р. – «Народна освіта», нинішня назва журналу – з 1946 р.

1.04 – **105 років** тому (1913) у Санкт-Петербурзі вийшов перший номер збірника «Український студент».

– **190 років** від дня народження **Рудольфа Арендта** (1828–1902).

Німецький педагог, професор хімії Лейпцизького політехнічного інституту, викладач реального училища, прихильник індуктивного методу викладання, основоположник методики викладання хімії в середній школі, послідовник Й. Гербарта з питань викладання навчальних предметів та виховання.

– **110 років** від дня народження **Абрахама Гарольда Маслоу** (1908–1970).

Американський психолог, представник гуманістичної психології, президент Американської психологічної асоціації, фахівець з теорії особистості, дітоцентризму, автор книжок «Мотивація і особистість», «До психології буття», «Далекі межі людської природи» та ін.

– **85 років** від дня народження **Олекси Васильовича**

Мишанича (1933–2004).

Український літературознавець, фольклорист, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач відділу Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, перший віце-президент Міжнародної асоціації українців, один із редакторів-організаторів 50-томного видання творів І. Франка, автор історичного нариса «Література Закарпаття XVII–XVIII століть», праці «Григорій Сковорода і усна народна творчість» тощо; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1988), премії імені О. Білецького (2003).

2.04 – **Міжнародний день дитячої книги.**

3.04 – **100 років** від дня народження **Олеся Гончара** (справж. – Олександр Терентійович Гончар, 1918–1995).

Український письменник, академік НАН України, Герой Соціалістичної Праці (1978), Герой України (2005–помертньо), громадський діяч, керівник правління СПУ, член Всесвітньої Ради Миру, автор романів «Прапорonosці», «Людина і зброя», «Собор», «Берег любові», повістей «Земля гуде», «Щоб світився вогник», «Бригантина» та ін.; перший лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1962).

4.04 – **200 років** від дня народження **Томаса Майн Ріда** (1818–1883).

Англійський письменник, журналіст, учасник війни США з Мексикою (1846-1848), класик авантюрно-детективного жанру, автор пригодницьких романів «Мисливці за скальпами», «Оцеола, ватажок семінолів», «Вершник без голови», діалогії «Мисливці за рослинами», трилогії «У дебрях південної Африки».

8.04 – **Воскресіння Господнє. Великдень.**

– **85 років** від дня народження **Віктора Семеновича**

Близнеця (1933–1981).

Український письменник, журналіст, заступник головного редактора видавництва «Молодь», автор збірки творів для дітей «Ойойкове гніздо», повістей «Паруси над степом», «Землянка», роману «Підземні барикади», збірки оповідань «Як народжується стежка», творів про школу, виховання підростаючого покоління, перекладу й переказу для дітей «Повісті временних літ» та ін.; лауреат премії імені Лесі Українки (1988).

- 12.04 – **125 років** від дня народження **Василя Сидоровича Бойка** (1893–1938).

Український учений, літературознавець, громадсько-політичний діяч, член Української Центральної і Малої Рад, дійсний член Комісії УАН, редактор «Книгоспілки», викладач вищих навчальних закладів Києва і Харкова, професор Уральського педагогічного інституту, автор наукових праць з історії й теорії літератури, методології літературознавства та мистецтвознавства, монографії «Марко Вовчок. Історико-літературний начерк».

- 13.04 – **275 років** від дня народження **Томаса Джефферсона** (1743–1826).

Видатний американський просвітитель і державний діяч періоду боротьби за національну незалежність, президент США (1801–1809), філософ, юрист, автор проекту Декларації незалежності (1776), прихильник державного контролю системи освіти, відокремлення школи від церкви, безплатної і обов'язкової початкової загальноосвітньої школи, один із організаторів першої публічної бібліотеки та Вірджинського університету (перший ректор), розробник системи організації професійних шкіл та позашкільної освіти.

- 14.04 – **130 років** від дня народження **Леоніда Арсенійовича Булаховського** (1888–1961).

Український мовознавець, педагог, доктор філологічних наук, професор, академік АН УРСР, член-кореспондент АН СРСР, заслужений діяч науки УРСР, професор Пермського, Харківського й Московського університетів, директор Інституту мовознавства імені О. О. Потебні АН УРСР (1944–1961), голова Українського комітету славістів (1957–1961); автор праць із загального мовознавства, славістики, методики викладання мови, зокрема «Граматика в школі для дорослих», «Граматика в новій школі», «Методичні уваги для вчителя трудшколи», «Підручник з української мови для середньої школи», підручників для вищих навчальних закладів «Нариси із загального мовознавства», «Курс сучасної української літературної мови» (у 2 т.), «Український правопис» (автор проекту).

18 – – **60 років** тому (1958) відбулася науково-практична
19.04 конференція з питань виробничого навчання в школах УРСР. У доповідях І. К. Білодіда (міністр освіти), М. М. Грищенка і Г. С. Костюка прозвучали питання удосконалення виробничого навчання, неузгодженості програм і підручників із виробничого навчання з основами наук і галузями виробництва, відсутності навчальних кабінетів тощо. Це свідчило про те, що зміни в освіті мають проводитися на науково-педагогічних засадах, педагогічному експерименті, психолого-педагогічних дослідженнях.

18.04 – **90 років** від дня народження **Федора Степановича Арвата** (1928–1999).

Український педагог, кандидат педагогічних наук, професор, академік-засновник АПН України, фахівець у галузі мовознавства та методики мови й літератури, завідувач відділу методики мови й літератури Чернівецького інституту вдосконалення кваліфікації вчителів, викладач Чернівецького університету, ректор

Ніжинського педагогічного інституту імені М. В. Гоголя, автор підручників та навчальних посібників з російської мови для молдавських шкіл, статей з проблем вищої та середньої школи, історії перекладу тощо.

– **170 років** від дня народження **Карла Штумпфа** (1848–1936).

Німецький філософ, психолог, музикознавець, професор, директор Інституту психології Берлінського університету, президент 3-го Міжнародного психологічного конгресу в Мюнхені, один із засновників Асоціації з вивчення психіки дитини, автор наукових праць з психології, філософії, сприймання музики, концепцій уваги, втоми, мисленнєвих операцій, почуттів, емоцій.

22.04 – **195 років** від дня народження **Василя Степановича Льницького** (1823–1895).

Український історик, педагог, письменник, перекладач, редактор, видавець, священик, громадський діяч, театральний критик, викладач української мови й історії, директор Другої української гімназії у Львові (1858 р.), директор гімназії в Тернополі (1861 р.), директор Академічної гімназії у Львові (1868 р.), голова Руського педагогічного товариства, засновник «Просвіти»; автор петиції про впровадження української мови як мови викладання у вищих класах академічної гімназії, автор і видавець шкільних підручників і читанок, статей про історію козацтва, австро-угорські відносини, історичної повісті «Рогніда-Горислава», драми «Настася», збірки українських народних пісень.

23.04 – **Всесвітній день книги і авторського права.**

– **140 років** від дня народження **Григорія Григоровича Ващенка** (1878–1967).

Український педагог, психолог, фахівець з дидактики й національного виховання, розробник української освітньо-

виховної системи, один із засновників учительських курсів у Прилуках, Ромнах, Хоролі, керівник кафедри педагогіки Полтавського педагогічного інституту, професор педагогіки Українського вільного університету в Мюнхені, ректор Богословської академії, автор праць «Виховний ідеал», «Виховання любові до Батьківщини (націоналізм й інтернаціоналізм)», «Загальні методи навчання», «Основи естетичного виховання» тощо.

– **100 років** від дня народження **Моріса Дрюона** (1918–2009).

Французький письменник, член Французької академії, учасник Руху Опору, автор трилогії «Сильні світу цього», серії гостросюжетних історичних романів «Прокляті королі» (у 7 т.), творів про Другу світову війну «Пісня партизанів», «Остання бригада», збірок новел.

– **95 років** від дня народження **Василя Сидоровича Земляка** (справж. прізвище – Вацик, 1923–1977).

Український письменник, кіносценарист, громадський діяч, головний редактор і керівник сценарної майстерні Київської кіностудії імені О. П. Довженка, автор повістей «Рідна сторона», «Ніч без милосердя», романів «Лебедина зграя» (художній фільм «Вавилон-XX»), «Зелені Млини» та ін.; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1978, посмертно).

24.04 – **15 років** тому (2003) в Державній науково-педагогічній бібліотеці України (м. Київ) відкрито читальний зал Фонду В. О. Сухомлинського, в якому розміщено документи, подаровані родиною видатного українського педагога – його праці, публікації з періодичних видань про нього, відео та фотодокументи, унікальна хронологічна картотека статей з періодичних видань укладена дружиною педагога.

– **15 років** тому (2003) ухвалено рішення колегії Міністерства освіти і науки України «Про проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації».

– **215 років** від дня народження **Олександра Васильовича Духновича** (1803–1865).

Український письменник, педагог, богослов, культурно-освітній і громадсько-політичний діяч Закарпаття, організатор народного шкільництва (засновник 70 сільських народних шкіл), автор посібника для вчителів сільських шкіл «Народна педагогія», перших на Закарпатті шкільних підручників «Книжечка читальна для початківців» (буквар), «Краткий землепис» (географія та історія), «Скорочена граматика письмової російської мови», історичної праці «Істинная історія карпато-росів» та ін.

26.04 – **День Чорнобильської трагедії.**

– 1986 – на атомній електростанції в Чорнобилі сталася аварія.

28.04 – **150 років** від дня народження **Георгія Феодосійовича Вороного** (1868–1908).

Український і російський учений, математик, один із засновників геометричної теорії чисел, член-кореспондент Петербурзької АН, автор наукових праць з теорії чисел, лауреат премії імені В. Я. Буняковського. «Діаграми Вороного» впроваджено в теоретичну комп'ютерну науку для використання їх у комп'ютерній графіці, геометричному моделюванні, конструюванні роботів.

30.04 – **105 років** тому (1913) затверджено Статут педагогічного товариства сприяння справі виховання, у програмі діяльності якого передбачено організацію педагогічних і фребелівських курсів, шкіл нянь, дитячих садків, притулків і шкіл, проведення з'їздів, зборів тощо.

– **140 років** від дня народження **Владислава Вітвицького** (1878–1948).

Польський психолог, філософ, доцент, фахівець у галузі загальної психології, психології особистості, з питань етики й естетики, викладач Львівського університету, завідувач кафедри загальної психології Варшавського університету, автор підручника з психології для вищих навчальних закладів (у 2 т.), праць «Психологічний аналіз амбіції», «Психологічний аналіз проявів волі», «Про типи характеру», «Бесіди про моральну поведінку», «Анатомія для художників» та ін.

– **135 років** від дня народження **Ярослава Гашека** (1883 – 1923).

Чеський письменник, журналіст, учасник Першої світової війни (у 1916–1918 рр. перебував у Києві), автор сатиричного антивоєнного роману «Пригоди бравого вояка Швейка», книги памфлетів на вибори «Політична і соціальна історія партії помірною прогресу в рамках закону», гуморесок, фейлетонів, нарисів тощо. Тематика сатири Я. Гашека – австрійська бюрократія, католицька церква, передвиборні махінації, критика казенної школи, фальшивої благодійності.

– **130 років** від дня народження **Ольги Іванівни Дорошенко** (1888–1964).

Український педагог, професор, фахівець у галузі дошкільного виховання, теоретик вільного виховання, прихильник ідеї національного дитячого садка, декан і викладач Київського інституту народної освіти, завідувач Третього Білоцерківського дитячого садка, автор методичних посібників з дошкільного виховання та методів роботи в дошкільних установах, зокрема: «Дитячий садок», «Вчитель та дошкільне виховання», «До організації літніх дитячих майданів», програм з курсу дошкільної педагогіки

для вишів та дитячих садків.

ТРАВЕНЬ

– **250 років** від початку (1768) на Правобережній Україні народно-визвольного повстання проти польсько-шляхетського гноблення, так званої Коліївщини. Очолив повстання М. Залізняк. Т. Г. Шевченко присвятив Коліївщині поему «Гайдамаки».

– **95 років** від заснування Міжрегіонального вищого професійного училища зв'язку, початок історії якого поклала школа фабрично-заводського учнівства (ФЗУ) АТ «Південноросійського машинобудівного заводу» в 1923 р. Нині училище – найсучасніший заклад професійно-технічної освіти столиці України.

– **25 років** від створення (1993) Асоціації керівників шкіл України (АКШУ) – всеукраїнської громадської освітньої організації директорів та заступників директорів загальноосвітніх навчальних закладів України, із жовтня цього ж року є членом Європейської асоціації керівників шкіл. Метою діяльності асоціації є сприяння розбудові національної освіти.

1–2.05 – **Міжнародний день праці.**

1.05 – **100 років** тому (1918) вийшов перший номер українського журналу «Мистецтво».

– **190 років** від дня народження **Ганни Барвінок** (Олександра Білозерська-Куліш, 1828–1911).

Українська письменниця, дружина П. Куліша, автор творів, присвячених темі селянського життя, родинно-побутовим стосункам, тяжкій долі жінки, зокрема оповідань «Перемогла!», «Русалка», «Вірна пара» та ін., драми «Материнська помста».

– **130 років** від дня народження **Мирослава Дмитровича**

Капія (1888–1949).

Український письменник, педагог, фольклорист, перекладач, викладач іноземних мов у гімназіях, автор ліричних віршів (цикл «На цім подолі смутку»), пригодницько-фантастичної повісті «В країні блакитних орхідей», перекладів творів Ж. Верна, Г. Ібсена, Р. Кіплінга, дослідник творчості І. Вагилевича.

6.05 – **230 років** від дня народження **Дмитра Максимовича Княжевича (1788–1844).**

Український і російський освітній діяч, почесний член Російської академії, засновник і перший президент Товариства історії та старожитностей (Одеса), попечитель Одеського навчального округу (сприяв розвитку шкіл на півдні України), ініціатор проекту перетворення Рішельєвського ліцею в Одесі на університет, автор наукових статей з археологічних досліджень, навчальних програм, перекладів з німецької літератури.

7.05 – **25 років** тому (1993) на базі профспілкової педагогічної бібліотеки Будинку вчителя створено Центральну освітянську бібліотеку Міністерства освіти України як структурний підрозділ Інституту змісту і методів навчання, яку ліквідовано в 1999 р., а її фонд став базою для заснування Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського НАПН України (1999).

8.05 – **День пам'яті та примирення.**

– **25 років** тому (1993) згідно з постановою Кабінету Міністрів України створено Східноукраїнський державний університет на базі Луганського машинобудівного інституту та інших вищих навчальних закладів Луганська, нині – Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, що бере свій початок від 1921 р., коли в Луганську був створений перший вищий навчальний заклад у Донбасі з підготовки кадрів для машинобудівельних

підприємств.

– **110 років** від дня народження **Ніни Василівни Самойлик** (1908–1972).

Український педагог, Герой Соціалістичної Праці, заслужений учитель УРСР, директор середньої школи № 126 м. Харкова (28 років), автор праць із педагогіки та методики початкового навчання.

9.05 – **День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні.**

– **85 років** від дня народження **Романа Васильовича Андріяшика** (1933–2000).

Український письменник, журналіст, кореспондент тижневика «Друг читача», науковий редактор УРЕ, автор реалістично-психологічного роману «Люди зі страху» (події Першої світової війни на Західній Україні), романів «Додому нема вороття», «Кровна справа», «Сторонець»; лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1998).

13.05 – **День Матері.**

14.05 – **105 років** від дня народження **Ігоря Костецького** (справж. – Іван В'ячеславович Мерзляков, 1913–1983).

Український письменник, режисер, перекладач, видавець (Німеччина), засновник сюрреалістичної прози та драматургії, створив українське видавництво «На горі», автор збірок новел «Оповідання про переможців», «Там, де початок чуда», п'єси «Театр перед твоїм порогом» та ін.

15.05 – **Міжнародний день сім'ї.**

15–17.05 – **100 років** тому (1918) відбулася нарада представників земств, міст та Міністерства народної освіти, на якій обговорювалися організаційно-педагогічні засади реформи школи, зокрема, організація курсів для вчителів початкової школи, запровадження загального початкового навчання в Україні, питання єдиної загальноосвітньої школи, забезпечення шкіл підручниками тощо. У роботі наради взяли участь О. Ф. Музиченко, С. Ф. Русова,

С. О. Сірополко, М. П. Василенко, П. І. Холодний та ін.

15.05 – **245 років** від дня народження **Івана Васильовича Лаврівського** (1773–1846).

Український греко-католицький священик, мовознавець, історик, бібліофіл, педагог, освітній і громадський діяч, доктор теології й філософії, почесний член Краківського наукового товариства, засновник бібліотек при греко-католицьких капітулах у Львові й Перемишлі, професор і викладач Львівського університету, ректор Львівської генеральної духовної семінарії, професор Богословського інституту в Перемишлі, засновник грошового фонду допомоги українським школам, автор підручника української граматики, букваря, одного з перших посібників з методики навчання в парафіяльних школах.

– **145 років** від дня народження **Павла Петровича Скоропадського** (1873–1945).

Український державний і політичний діяч, воєначальник, останній гетьман Української держави (1918), учасник українського руху, керівник «Союзу гетьманців-державників» в еміграції, автор спогадів з історії України 1917–1918 рр. Універсалами П. П. Скоропадського створено Українську академію наук, українські університети – у Києві та Кам'янці-Подільському, 150 українських гімназій, також вийшло друком кілька мільйонів примірників українських підручників; засновано широку мережу загальнокультурних закладів та установ (Національну бібліотеку, Національний архів, Національну галерею мистецтв, Національний історичний музей тощо).

16.05 – **10 років** тому (2008) вийшов Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку наукової сфери з метою створення умов для подальшого розвитку науки в Україні, підвищення її ролі в соціально-

економічних процесах».

– **170 років** від дня народження **Генрі Едуарда Армстронга** (1848–1937).

Англійський педагог, професор хімії Вищої технічної школи в Лондоні, послідовник Г. Спенсера в педагогіці, пропагандист дослідного (евристичного, природничо-наукового) і демонстративно-лекційного методів у навчанні, секретар і президент Королівського хімічного товариства, іноземний член АН СРСР, автор-розробник програми шкільного курсу хімії, що ґрунтується на дослідній роботі учнів та міжпредметних зв'язках.

17.05 – **Всесвітній день інформаційного суспільства.**

– **145 років** від дня народження **Анрі Барбюса** (1873–1935).

Французький письменник, журналіст, громадський діяч, учасник Першої світової війни, засновник міжнародного антивоєнного об'єднання діячів культури «Кларте», автор роману «Вогонь», повісті «Золя», статей «Світло з безодні», «Маніфест інтелектуалів», п'єси «Ніжність», «Листів з фронту» та ін.; лауреат Гонкурівської премії (1916), нагороджений Військовим хрестом, медаллю Перемоги.

18.05 – **970 років** від дня народження **Омара Хайяма** (1048–1122).

Перський філософ, математик, астроном і поет, послідовник Ібн Сіні (Авіцені), керівник обсерваторії в Ісфахані, автор математичних трактатів, праць з фізики, астрономії, збірки лірики «Рубаї», створів найточніший календар, який використовується й донині.

19.05 – **День науки.**

20.05 – **День пам'яті жертв політичних репресій**

– **15 років** тому (2003) вийшов наказ Міністерства освіти і науки України «Про типові навчальні плани для організації профільного навчання у загальноосвітніх навчальних

закладах».

- 21–
22.05 – **85 років** тому (1933) у Рівному відбувся VIII з'їзд Союзу польських учителів Волинського округу (у 1921–1939 рр. західноукраїнські землі перебували у складі Польщі), на якому розглядалися умови праці вчителів, їх навантаження, охоплення навчальним процесом дітей тощо.
- 24.05 – **День слов'янської писемності і культури.**
– **День рівноапостольних Кирила і Мефодія**, учителів слов'янських. Цього року виповнюється 1155 років від створення (863) Кирилом і Мефодієм слов'янської азбуки.
- 27.05 – **День Святої Трійці.**
- 28.05 – **255 років** тому (1763) у Києві відкрилася перша школа навчання живопису.
- 29.05 – **140 років** від дня народження **Петра Сильвестровича Карманського** (1878–1956).

Український поет, перекладач, освітній діяч, представник українського модернізму, член літературного об'єднання «Молода муза», учитель гімназій Галичини, викладач Львівського університету, директор літературно-меморіального музею І. Франка у Львові, редактор журналів «Світ» і «Український хлібороб», автор збірок віршів «З теки самовбивці», «На ясній дорозі», книг спогадів «Українська богема», «Крізь темряву», перекладів творів Данте, Гете та ін.

- 30.05 – **160 років** тому (1858) затверджено Положення про жіночі училища 1-го і 2-го розрядів, розроблене Міністерством народної освіти (МНО). У цьому ж році у Петербурзі відкрито перший жіночий середній загальноосвітній навчальний заклад – Маріїнське училище.
- **95 років** тому (1923) засновано Українське історично-філологічне товариство в Празі. Співзасновником і головою товариства був Дмитро Антонович (1877–1945).
- **170 років** від дня народження **Олександри Яківни**

Єфименко (1848–1919).

Український і російський історик, етнограф, педагог, літератор, громадська діячка, доктор історичних наук, професор, викладач Холмогорського училища для дівчат, член Історико-філологічного товариства при Харківському університеті, учасник археологічних з'їздів, завідувач кафедри і викладач історії України на Бестужевських вищих жіночих курсах у Санкт-Петербурзі, автор праці «Історія українського народу», підручників з історії.

ЧЕРВЕНЬ

- 1.06 – **Міжнародний день захисту дітей.**
- **День захисту дітей в Україні.**
- 2.06 – **30 років** тому (1988) в Україні офіційно засновано Авторську (М. П. Гузика) експериментальну спеціалізовану І–ІІІ ступенів загальноосвітню школу-комплекс у м. Южному Одеської області. До першої авторської школи-комплексу входять загальноосвітня школа, гімназія, ліцей, коледж, школа мистецтв, дитяча спортивна школа, трудова політехнічна та школа соціального розвитку дитини. У 1994 р. Авторську школу-комплекс М. П. Гузика визнано ЮНЕСКО однією з найкращих шкіл у Європі.
- **25 років** тому (1993) наказом Міністерства освіти України затверджено «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах».
- **20 років** тому (1998) вийшов Указ Президента України «Про заходи щодо поліпшення функціонування та розвитку загальної середньої освіти».
- 4.06 – **155 років** від дня народження **Владислава Владиславовича Городецького (1863–1930).**

Український і польський архітектор, художник, підприємець, інженер, мандрівник, літератор, організатор модерного будівельного виробництва, керівник

спорудження Міського музею старовини і мистецтв у Києві (нині – Національний художній музей), костюлу Св. Миколая, власного будинку на вулиці Банковій («Будинок з химерами»), автор книжки «У джунглях Африки. Щоденник мисливця», проектів курорту і електростанції в Польщі, палацу шаха в Тегерані.

5.06 – **295 років** від дня народження **Адама Сміта** (1723–1790).

Англійський економіст, філософ, доктор юридичних наук, професор, член Лондонського королівського товариства, ректор університету в Глазго, основоположник класичної школи політекономії, автор наукових праць «Теорія моральних почуттів», «Дослідження про природу і причини багатства народів».

– **120 років** від дня народження **Федеріко Гарсія Лорки** (1898–1936).

Іспанський поет, літературознавець, музикант, художник-графік, засновник і директор пересувного театру «La Barraca» («Балаган»), автор поетичних збірок «Книга віршів», «Циганське романсеро», п'єс «Маріанна Пінеда», «Криваве весілля», «Дім Бернарди Альби» та ін. У серпні 1936 р. Гарсія Лорка був заарештований і розстріляний іспанськими націоналістами.

7.06 – **115 років** від дня народження **Івана Андрійовича Багмута** (1903–1975).

Український дитячий письменник, автор збірок нарисів «Подорож до небесних гір», «Преріями та джунглями Біробіджану», «Карелія», повістей «Записки солдата», «Подвиг творився так», оповідань «Гарячі джерела», «Злидні», «Знак на стіні» та ін.; лауреат премії імені Лесі Українки (1973).

8.06 – **135 років** від дня народження **Ольги Дучимінської** (1883–1988).

Українська письменниця, перекладачка, етнограф,

фольклорист, педагог, культурно-громадська діячка, народна вчителька Прикарпаття, організатор дитячих закладів, шкіл, жіночих гуртків у Галичині, журналіст газети «Жіноча доля», одна із засновників і працівників Львівського музею етнографії та художнього промислу, автор поетичної збірки «Китиця незабудьків», новел «В суді», «Сніг», «Співачка», повісті «Еті», спогадів про Н. Кобринську, О. Кобилянську, К. Малицьку.

– **200 років** від дня народження **Александера Бена** (1818–1903).

Англійський психолог, філософ і педагог, професор, ректор Абердинського університету, один із головних представників асоціативної психології, засновник журналу «Mind», («Майнд», 1876 – британський науковий журнал з аналітичної філософії, видається й донині в Оксфордському університеті).

9.06 – **90 років** від дня народження **Семена Устимовича Гончаренка** (1928–2013)

Український педагог, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, провідний методолог педагогічної науки України, видатний представник української школи методистів-фізиків. Автор понад 500 друкованих праць («Методика як наука», «Наука і навчальний предмет», «Фундаменталізація освіти як дидактичний принцип» тощо). Понад два десятки його навчальних і методичних посібників неодноразово видавали за кордоном (Варшава, Будапешт, Софія, Каунас та ін.), а «Український педагогічний словник» перевидавався декілька разів. В Інституті педагогіки Національної академії педагогічних наук України до дня науки започатковано щорічний конкурс на здобуття Премії імені видатних учених Інституту педагогіки. Премія імені Семена Гончаренка встановлена за

напрямом – методика навчання. Нагороджений орденами Великої Вітчизняної війни II ступеня і «Знаком Пошани», Почесною грамотою Президії Верховної Ради України та багатьма медалями і преміями за наукову діяльність.

13.06 – **60 років** тому (1958) В. О. Сухомлинський написав до М. С. Хрущова листа «У Центральний Комітет КПРС тов. Хрущову М. С.», в якому обґрунтував свій погляд на реформування системи народної освіти в країні та окреслив шляхи перебудови загальноосвітньої середньої школи. Ідеї видатного педагога мали прогностичний, випереджальний характер і не втратили своєї значущості для сучасного розвитку освіти.

13.06 – **155 років** від дня народження **Марії Миколаївни**
(ін. 23. **Грінченко** (1863–1928).

05) Українська письменниця, перекладач, педагог, громадська діячка, учитель народної школи Х. Алчевської с. Олексіївки (Луганська обл.), одна з фундаторів товариства «Просвіта» в Києві, організатор музею старожитностей В. Тарновського, укладач (виконання технічної роботи) «Словаря української мови» у 4 т., відзначеного премією Петербурзької АН (1906), член-редактор Комісії «Словника української живої мови» при ВУАН, послідовник і популяризатор ідей свого чоловіка Б. Д. Грінченка, автор читанок «Рідне слово», «Наша рідна мова». У 1919 р. М. М. Грінченко подарувала ВУАН бібліотеку (понад 6000 книжок), до якої уклала двотомний каталог.

18–
19.06 – **50 років** тому (1968) відбувся Третій з'їзд учителів Української РСР, який підбив підсумки в галузі освіти й виховання та окреслив шляхи завершення переходу на загальну середню освіту.

19.06 – **395 років** від дня народження **Блеза Паскаля** (1623–1662).

Французький математик, фізик і філософ, один із засновників нової галузі математики – теорії ймовірностей, числення нескінченно малих, член математичного гуртка, на базі якого була створена (1666) Паризька АН, автор праць із проективної геометрії (теорема Паскаля), теорії чисел, комбінаторики, алгебри, теорії ймовірностей, атмосферного тиску, гідростатики; автор літературного твору «Листи до провінціала», в якому піддає гострій критиці казуїстику і лицемірство єзуїтів.

22.06 – **День Скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні.**

– **1941** – війська нацистської Німеччини віроломно вторглися на територію СРСР, до складу якого тоді входила й Україна, порушивши Договір про ненапад.

– **120 років** від дня народження **Еріха Марії Ремарка** (1898–1970).

Німецький письменник, учасник Першої світової війни, автор романів «На західному фронті без змін», «Три товариші», «Тріумфальна арка», «Час жити і час помирати», «Чорний обеліск» та ін.

24.06 – **145 років** від дня народження **Івана Матвійовича Стешенка** (1873–1918).

Український освітній діяч, літературознавець, письменник, перекладач, керівник і організатор розбудови української національної школи, викладач Фундуклеївської жіночої гімназії в Києві, Фребелівського інституту, перший Генеральний секретар і міністр народної освіти УНР, засновник Товариства шкільної освіти та Українського наукового товариства, редактор журналу «Сяйво», автор наукового дослідження «Поезія І. П. Котляревського» (1898), за яке здобув нагороду Петербурзької академії наук, нарису історії української літератури XIV–XVIII ст. для енциклопедії «Український народ у його минулому й

сьогоденні» (1914), статей з мовного й національного питань «Про українську національну школу», «Українофіли», «Історичні промахи та українська мова» та ін.

– **120 років** від дня народження **Олени Журливої** (справж. – Котова Олена Костянтинівна, 1898–1971).

Українська поетеса, педагог, учитель української мови і літератури шкіл Черкащини й Кіровоградщини, працівник видавничої справи, автор художніх нарисів, літературно-критичних статей, поетичних збірок «Металом горно», «Багрянний світ», «Червоне листя» та ін., збірок віршів для дітей «Хто знає, як рік минає», «Голуби», «У нашої Наталі», «Ой, літечко, літо» та ін.

25–
27.06 – **25 років тому** (1993) у Києві відбувся Перший об'єднаний Всесвітній конгрес студентів.

25.06 – **120 років** від дня народження **Тетяни Федорівни Бугайко** (1898–1972).

Український учитель, педагог-методист, літературознавець, перша в Україні жінка – доктор педагогічних наук (1957), професор, громадський діяч, заслужений учитель УРСР, учитель шкіл м. Ромни та шкіл Києва, старший науковий співробітник УНДІПу, завідувач кафедри методики мови та літератури Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького (близько 30 років), головний редактор журналу «Література в школі» (нині – «Дивослово»), науково-методичного збірника «Методика викладання літератури», автор підручників і методичних посібників для вчителів середніх шкіл, педагогічних інститутів, зокрема, «Методика викладання української літератури в 5–7 кл.», (8–10 кл.), «Українська література в середній школі. Курс методики», «Майстерність вчителя словесності» та ін.

- 27– – **355 років** тому (1663) відбулася Чорна рада – загальна
28.06 козацька рада для обрання гетьмана Лівобережної України.
28.06 – **День Конституції України**.
– **1996** – Верховна Рада України ухвалила Конституцію –
Основний Закон України.

ЛИПЕНЬ

- 1.07 – **105 років** тому (1913) на кошти Подільського
губернського земства в Кам'янець-Подільському відкрито
учительську семінарію для підготовки педагогів початкових
шкіл краю.
– **370 років** від дня народження **Готфріда Вільгельма
Лейбніца** (1648–1716).
Німецький філософ, математик, винахідник,
мовознавець, дипломат, бібліотекар, історик, організатор
науки, юрист, доктор права, засновник і перший президент
Берлінської академії наук, член Лондонського королівського
товариства, Паризької академії наук, Академії
природознавства у Римі, ініціатор створення Академії наук
у Петербурзі, автор проекту реформування російської
системи освіти, засновник наукового журналу «Acta
Eruditorum», основоположник математичного аналізу,
математичної логіки, машинної математики. У педагогіці
сформулював принцип самостійності учня, відзначав, що
вчитель повинен навчити учня вчитися й виробити потребу
в постійному поповненні знань. Рукописи вченого включено
до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.
- 2–4.07 – **105 років** тому (1913) відбувся Перший з'їзд Українського
студентського союзу.
- 3.07 – **135 років** від дня народження **Франца Кафки** (1883–
1924).

Австрійський письменник-експресіоніст, засновник

європейської модерністської прози, юрист за освітою, автор романів «Процес», «Замок», «Америка», новел, оповідань та ін., в яких показав безнадійність людського існування в умовах тогочасної цивілізації; конфлікти, відображені в творах, мають соціальний і глибоко особистісний характер.

4.07 – **130 років** від дня народження **Володимира Григоровича Ярошенка** (1888–1957).

Український мовознавець, фольклорист, науковий співробітник і редактор Інституту мовознавства АН УРСР, дослідник питань молдавсько-української взаємодії у галузі лексики, проблем української медичної термінології, один із укладачів «Російсько-українського словника», автор праць з української мови й фольклору, підручників з російської і української мов для середніх шкіл і методичних порад до цих підручників.

7.07 – **95 років** тому (1923) у Празі відбулося урочисте відкриття Українського високого педагогічного інституту імені М. П. Драгоманова – вищого закладу, мета якого – підготовка педагогічних кадрів для українських шкіл та позашкільної освіти. Серед професорів інституту видатні вчені: Леонід Білецький (директор), Софія Русова, Дмитро Дорошенко, Василь Барвінський, Степан Сіропалко.

– **30 років** тому (1988) засновано **Гельсінську групу в Україні** – Українську громадську групу сприяння виконанню Гельсінських угод.

– **20 років** тому (1998) спільним наказом Міністерства освіти України і АПН України створено Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи (Київ), головним завданням якого є науково-методичне забезпечення діяльності практичних психологів і соціальних педагогів освітніх закладів та створення нормативної бази діяльності психологічної служби. Директор Центру – доктор психологічних наук

В. Г. Панок.

8.07 – **155 років** тому (1863) видано Валуєвський циркуляр про заборону україномовних книжок духовного й навчального змісту в Російській імперії.

10.07 – **100 років** від дня народження **Джеймса Олдріджа** (1918–2015).

Англійський письменник, журналіст, громадський діяч, учасник Другої світової війни, автор романів «Справа честі», «Дипломат», «Не хочу, щоб він умирав», «Прощай, Америко», оповідання «Останній дюйм», творів для дітей та юнацтва «Мій брат Том», «Спортивна пропозиція» та ін.; лауреат Міжнародної премії миру (1972), премії британського видання «Guardian» за кращу дитячу художню книжку (1987).

11–14.07 – **100 років** тому (1918) відбувся з'їзд Комісарів народної освіти України, на якому головною була проблема українізації навчального процесу; в ухваленому Меморандумі до міністра освіти подано рекомендації щодо розбудови системи освіти в Україні.

14.07 – **115 років** від дня народження **Петра Івановича Зінченка** (1903–1969).

Український психолог, доктор педагогічних наук, професор, учитель початкової школи, викладач навчальних і наукових закладів Харкова, професор, завідувач кафедри психології Харківського університету, розробник питань застосування теорії інформації до вивчення пам'яті, один із засновників теорії діяльності, автор праць з проблем психології пам'яті (мимовільного запам'ятовування), один із авторів українського підручника з психології для педінститутів.

15.07 – **70 років** від дня народження **Ярослава Юрійовича Кондратьєва** (1948–2005).

Український правознавець, психолог, кандидат

юридичних наук, професор, заслужений юрист України, член-кореспондент АПН України, ректор Національної академії внутрішніх справ України (1994–2005), автор наукових праць «Історія міліції України в документах і матеріалах», «Психологія довірчих відносин», «Юридична психологія», «Міграцієзнавство», «Кримінологія»; лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2000).

16.07 – **1990** – Верховна Рада Української РСР ухвалила **Декларацію про державний суверенітет України.**

– **170 років** тому (1848) у Львові засновано культурно-освітнє товариство «Галицько-Руська матиця», яке мало на меті нести в народ освіту і боротися за поширення шкіл з викладанням рідною мовою. Товариство видавало українською та російською мовами книжки освітнього й морально-релігійного змісту, шкільні підручники, наукові збірники тощо; діяло до Першої світової війни.

– **110 років** від дня народження **Василя Барки** (справж. – Василь Костянтинович Очерет, 1908–2003).

Український письменник, літературознавець, перекладач, кандидат філологічних наук, викладач Краснодарського педагогічного інституту (нині – Кубанський державний університет), автор збірок поезій «Лірник», «Океан», романів «Жовтий князь», «Спокутник і ключі землі», «Душі едемітів», антології есеїв про мистецтво й літературу «Земля садівничих» (у 2 т.), перекладів українською мовою творів А. Данте, В. Шекспіра; лауреат Міжнародної літературно-мистецької премії імені Пантелеймона Куліша (2017, посмертно).

– **85 років** від дня народження **Ігоря Петровича Зелінського** (1933–2002).

Український геолог, педагог, доктор геолого-мінералогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, викладач, професор, ректор (1987–1995)

Одеського державного університету імені І. І. Мечникова, дійсний член Академії інженерних наук, Екологічної академії наук, Академії наук Вищої школи України, член міжнародних наукових організацій, автор монографій, наукових статей, підручників і навчальних посібників для студентів-геологів.

- 21.07 – **160 років** від дня народження **Зіновія Алоїзовича Архимовича** (1858–1938).

Український педагог-математик, кандидат математичних наук, громадський діяч, викладач математики Новомиргородського реального училища, директор Колегії Павла Галагана в Києві, голова педагогічної ради та директор Київської жіночої гімназії О. Плетньової, голова Спілки вчителів Києва, автор праці «Третій з'їзд діячів з технічної та професійної освіти».

- 22.07 – **140 років** від дня народження **Януша Корчака** (справж. – Гольдшміт Генрік, 1878–1942).

Польський педагог-гуманіст, письменник, журналіст, лікар, громадський діяч, один із провідників ідеї гуманістичної педагогіки, засновник оригінальної системи виховання підростаючого покоління, лікар дитячої лікарні у Варшаві, вихователь єврейських і польських літніх дитячих таборів, директор притулків «Будинок сиріт» і «Наш дім» у Варшаві, викладач Вільного польського університету, Інституту спеціальної педагогіки та педагогічного училища, редактор дитячих часописів. Автор педагогічних праць «Виховні моменти», «Жартівлива педагогіка», «Як любити дітей», «Право дітей на повагу», художніх творів для дітей – «Дитя вулиці», «Дитя салону», «Банкрутство малого Джека», «Коли я знову стану маленьким», радіопередач «Бесіди Старого лікаря» та «Щоденник» (1940–1942, Варшавське гетто). Під час гітлерівської окупації загинув у газових камерах Треблінки разом зі своїми вихованцями.

26.07 – **245 років** від дня народження **Іллі Федоровича Тимківського** (1773–1853).

Український і російський педагог, правознавець, філолог, письменник, освітній діяч, доктор права, член Гетінгенського наукового товариства (1809), декан юридичного факультету Харківського і Московського університетів, один із засновників та професор цивільного й кримінального права Харківського університету, куратор Харківського навчального округу, учасник створення гімназій і повітових училищ у Харкові, Катеринославі, Чернігові, Воронежі, Одесі, інспектор училищ Харківської губернії, директор Новгород-Сіверської гімназії, наставник К. Д. Ушинського, М. К. Чалого, М. О. Максимовича; автор спогадів «Мое визначення на службу: Сказання в трьох частинах 1850 року», в яких висвітлено стан освіти й педагогічної думки в Україні та Росії на початку XIX ст.

27.07 – **95 років** тому (1923) нарком освіти УСРР В. П. Затонський підписав Декрет Ради Народних Комісарів України «Про заходи в справі українізації шкільно-виховних і культурноосвітніх установ».

– **165 років** від дня народження **Володимира Галактіоновича Короленка** (1853–1921).

Російський і український письменник-гуманіст, публіцист, громадський діяч, почесний академік Петербурзької академії наук, автор оповідань «Ліс шумить», «Сліпий музикант», «Без языка», нарисів «У голодний рік», «Справа Бейліса» та ін. За ініціативою В. Г. Короленка в 1918 р. для порятунку від голоду і безпритульності, створено полтавську громадську організацію – Лігу порятунку дітей. Щорічно (з 1997 р.) в Україні в Харківській державній науковій бібліотеці імені В. Г. Короленка за участю бібліотечних, архівних та музейних фахівців проводиться науково-практична

конференція «Короленківські читання». У 2009 р. «Короленківські читання» вперше відбулися як всеукраїнські, у 2011 р. – як міжнародні.

28.07 – **10 років** тому (2008) вийшов наказ Міністерства освіти і науки «Про впровадження наукового психолого-педагогічного проекту «Вибір успішної професії» (у Проекті відокремлено: Концепцію, Програму реалізації, Науково-методична раду).

– **120 років** від дня народження **Павла Романовича Чамати** (1898–1969).

Український учитель, психолог, педагог, організатор освіти, кандидат психологічних наук, доцент, родоначальник дослідження самосвідомості особистості в УРСР, керівник Українського науково-дослідного інституту педагогіки, ректор Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького, заступник директора Науково-дослідного інституту психології УРСР, упорядник «Бібліографічного довідника праць із психології за 40 років (1917–1957)», автор монографій, підручників для педагогічних училищ та вищих навчальних закладів, праць з історії психології, проблем викладання логіки й психології в середній школі, з питань взаємозв'язку розвитку самосвідомості дитини та її мовної діяльності.

29.07 – **225 років** від дня народження **Яна Коллара** (1793–1852).

Чеський і словацький поет, етнограф, історик, культурно-просвітницький діяч, послідовник Я. А. Коменського, домашній учитель, проповідник протестанської церкви у Пешті, завідувач кафедри слов'янської археології Віденського університету, автор «Букваря» і «Хрестоматії для словацьких шкіл», поетичних збірок сонетів, елегій, афоризмів, національно-патріотичного твору – поеми «Донька Слави».

СЕРПЕНЬ

– **115 років** від відкриття (1903) Олександрівської школи-хутора глухонімих (1903–1917), що є одним з найкращих у світовій практиці навчальних закладів для дітей з вадами слуху. Організатор школи-хутора – голова Олександрівської міської управи Фелікс Мовчановський. З 1921 р. школа-хутір почала називатись Запорізькою школою глухих, нині – Запорізька спеціальна школа-інтернат для глухих.

– **100 років** від заснування (1918, доба УНР) у Катеринославі (Дніпро) класичного університету, нині – Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара.

1.08 – **100 років** тому (1918) Радою Міністрів ухвалено Закон про обов'язкове навчання української мови і літератури, а також історії та географії України в усіх середніх державних і приватних загальноосвітніх, професійних, комерційних школах та учительських семінаріях й інститутах.

2.08 – **130 років** від дня народження **Костя Степановича Буревія** (1888–1934).

Український письменник, публіцист, літературний критик, педагог, мистецтвознавець, громадський і політичний діяч, майстер пародії та літературної містифікації, відстоював відродження української культури, один із організаторів і викладач історії театру Української театральної студії (Москва), автор поеми "Зозендропія", історичної драми «Павло Полуботок», гостросюжетних ревію «Опортунія», «Чотири Чемберлени», статей та монографій з літературно-мистецьких питань.

3.08 – **185 років** від дня народження **Омеяна Михайловича Огоновського** (1833–1894).

Український літературознавець, мовознавець, педагог, етнограф, громадський діяч, доктор філософії, член-кореспондент Польської академії наук у Кракові, учитель

гімназій Львова, професор Львівського університету, засновник і дійсний член НТШ у Львові та голова Товариства «Просвіта», організатор видання популярних книжок для народного читання, автор «Історії літератури руської» (у 6 т.), першого українського наукового видання «Слова о полку Ігоревім», шкільних підручників з латинської й староруської мов, «Хрестоматії староруської», «Граматики руського язика», видавець «Кобзаря» Т. Шевченка.

– **70 років** тому (1948) В. О. Сухомлинського призначено директором Павлиської загальноосвітньої школи, що увійшла в історію розвитку вітчизняної освіти як авторська школа, випробувальний майданчик, заклад, в якому видатний педагог-гуманіст 22 роки втілював свої ідеї щодо навчання й виховання.

4.08 – **140 років** від дня народження **Антіна Владиславовича Крушельницького** (1878–1937).

Український педагог, просвітитель, письменник, критик, журналіст, перекладач, громадсько-політичний і культурний діяч, викладач гімназій Львова, Коломиї, Станіслава, Рогатина, директор української гімназії в м. Городенка, єврейської в м. Коломиї, прихильник виховання національно-свідомої молоді, редактор учительської газети «Прапор», засновник товариства «Учительська громада», міністр освіти Української народної республіки, видавець журналів «Нові шляхи» і «Критика», автор повісті «Буденний хліб», романів «Рубають ліс», «Гомін Галицької землі» та ін.

5.08 – **135 років** від дня народження **Станіслава Добровольського** (1883–1978).

Польський педагог і освітній діяч, керівник Кременецького педагогічного ліцею (1927–1930), директор Вищих учительських курсів у Варшаві (1930–1939).

6.08 – **100 років** тому (1918) затверджено П. П. Скоропадським і схвалено Радою Міністрів Закон про об'єднання до одного типу різнорідних нижчих початкових шкіл, що був одним із важливих урядових кроків у реформуванні шкільної освіти в Україні.

7.08 – **95 років** тому (1923) колегія Наркомосу УСРР ухвалила постанову «Про введення у навчальні заклади обов'язкового викладання української мови та українознавства», що свідчить про процес українізації шкільної освіти на офіційному рівні.

– **20 років** тому (1998) Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про розроблення державних стандартів вищої освіти».

9.08 – **195 років** від дня народження **Олександра Олександровича Навроцького** (1823–1892).

Український поет, перекладач, громадський діяч, член Кирило-Мефодіївського товариства, перший перекладач поеми Ш. Руставелі «Витязь у тигровій шкурі», упорядник збірки народних пісень Кавказу, перекладач «Іліади» та «Одіссеї» Гомера, творів П. Шеллі, Дж. Байрона, В. Гюго, Й. Гете, Г. Гейне, О. Пушкіна, О. Толстого, німецького епосу «Пісня про Нібелунгів» та ін.

13.08 – **25 років** тому (1993) Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про вдосконалення мережі вищих навчальних закладів».

14.08 – **145 років** від дня народження **Івана Боберського** (1873–1947).

Український педагог, публіцист, професор, один із засновників спортивно-гімнастичного й сокільського руху в Західній Україні, викладач німецької мови та фізичної культури Академічної гімназії у Львові, повноважний представник Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) у США й Канаді, редактор часописів «Вісті з

Запорожа», «Січові вісті» (м. Тржич, Югославія), автор підручників з фізичного виховання, праць «Забави й ігри рухові», «Копаний м'яч», «Нові шляхи до тілесного виховання», «Українське сокілництво 1894–1939» та ін.

15.08 – **100 років** тому (1918) вийшов Закон про заснування Національної бібліотеки української держави у Києві (з 3.05.1919 р. – Всенародна бібліотека України). Нині – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

– **190 років** від дня народження **Степана Івановича Пономарьова** (1828–1913).

Український і російський філолог, літературознавець, книгознавець, бібліограф, педагог, член-кореспондент Петербурзької академії наук, співробітник журналів «Київська старовина», «Вітчизняні записки», газети «Киянин», викладач Полтавської жіночої гімназії і Полтавського кадетського корпусу, автор бібліографічних праць, словника українських письменників, досліджень творчості Л. І. Боровиковського, М. В. Гоголя, Т. Г. Шевченка, навчальних посібників «Записки з теорії поезії», «Записки з теорії прози».

– **120 років** від дня народження **Степана Андрійовича Литвинова** (1898–1982).

Український педагог, доктор педагогічних наук, фахівець у галузі історії педагогіки, заслужений працівник вищої школи УРСР, учений секретар УНДІПу, професор кафедри загальної педагогіки та заступник директора Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького. Автор наукових праць з теорії та історії педагогіки, дитячого руху, монографії «Народна освіта і педагогічна наука в Українській РСР, 1917–1967», «Хрестоматії з історії вітчизняної педагогіки», посібника «Методика виховної роботи в школі-інтернаті», співавтор підручника «Педагогіка» (за ред. С. Х. Чавдарова).

16.08 – **90 років** від дня народження **Наталії Федорівни Засенко** (1928–2004).

Український сурдопедагог, кандидат педагогічних наук, професор, старший викладач, доцент, професор і завідувач кафедри сурдопедагогіки та логопедії Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького, автор методичних рекомендацій для сурдопедагогів, навчального посібника «Основи сурдопедагогіки», підручників з української мови для 4-6 кл. школи для глухих дітей.

17.08 – **100 років** тому(1918) гетьман України П. Скоропадський затвердив ухвалений Радою Міністрів Закон про заснування з 1.07.1918 р. Кам'янець-Подільського державного українського університету, нині – Кам'янець-Подільський національний університет імені І. Огієнка.

19.08 – **125 років** від дня народження **Дометія Гурійовича Євтушенка** (1893–1983).

Український співак, вокальний педагог, заслужений діяч мистецтв УРСР, учитель шкіл, педагог Музично-драматичного інституту імені В. М. Лисенка (Київ), професор Київської консерваторії, актор і хормейстер українських драматичних театрів, соліст оперних театрів Києва та Одеси, автор праць «Методика навчання сольного співу», «Про деякі питання вокальної техніки» та ін.

20–
22.08 – **25 років** тому (1993) у Київському Будинку вчителя відбувся III Всесвітній з'їзд українського вчителства.

21.08 – **95 років** тому (1923) колегія Наркомосу УСРР ухвалила постанову «Про план українізації дитячих установ Одеської, Катеринославської, Донецької, Харківської губерній».

– **115 років** від дня народження **Семена Опанасовича Калабаліна** (1903–1972).

Український і російський педагог, учасник Другої світової війни, вихованець, сподвижник і, разом з дружиною

Галиною Костянтинівною, продовжувач справи видатного педагога ХХ ст. А. С. Макаренка (прототип С. Карабанова в «Педагогічній поемі»), директор дитячих будинків та трудових виховних колоній в Україні, Грузії й Росії, кавалер ордена «Вітчизняної війни» (1943), заслужений учитель РРФСР (1969).

23.08 – **День Державного Прапора України.**

– **150 років** від дня народження **Поля Отле** (1868–1944).

Бельгійський учений-соціолог, письменник, бібліограф, бібліотекознавець, документознавець, підприємець, винахідник, юрист, один із організаторів Міжнародного бібліографічного інституту (нині – Міжнародна федерація з інформації і документації), ініціатор і організатор Першої Міжнародної конференції з бібліотекознавства (1895), основоположник документознавства, творець Універсальної десятикової класифікації), засновник теорії інформатики, ініціатор створення міжнародних організацій (Ліга Націй, ЮНЕСКО, ООН); автор праць: «Трактат про Документацію», «Керівництво для громадських бібліотек», «Організація розумової праці», «Книги і читання» та ін.

24.08 – **День незалежності України.**

– **1991** – Верховна Рада УРСР ухвалила Акт проголошення незалежності України.

– **150 років** від дня народження **Максима Антоновича Славинського** (1868–1945).

Український поет, перекладач, публіцист, дипломат, громадсько-політичний діяч, викладач Українського високого педагогічного інституту ім. М. Драгоманова (Прага), професор новітньої історії в Українській господарській академії (Подєбради), видавець і технічний редактор першої енциклопедії з українознавства «Український народ у його минулому й сьогоденні» (Петроград, 1914–1916), співредактор газет «Свобода і

право», «Вільна думка», редактор «Українського вісника», автор курсу лекцій з історії України, книги «Національно-державна проблема в СРСР» (Париж, 1938), перекладів творів Г. Гейне, І. В. Гете, В. Шекспіра.

– **95 років** від дня народження **Віктора Михайловича Глушкова** (1923–1982).

Український математик, фундатор кібернетики, обчислювальної техніки та систем управління, академік АН СРСР і АН УРСР, організатор і перший директор Інституту кібернетики АН УРСР, Герой Соціалістичної Праці, член академій та наукових товариств світу, організатор фізико-математичних шкіл в УРСР, факультету кібернетики в Київському університеті імені Т. Г. Шевченка, наукових шкіл програмістів; лауреат Державної премії СРСР (1968, 1977), Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1970). Президією АН УРСР затверджено премію ім. В. Глушкова (1982), його ім'я присвоєно Інституту кібернетики НАН України.

26.08 – **290 років** від дня народження **Генріха Ламберта** (1728–1777).

Німецький математик, філософ, фізик та астроном, член Мюнхенської і Берлінської академій наук, фахівець у галузі геометрії, сферичної тригонометрії, алгебри та механіки, один із засновників фотометрії, автор ідеї універсальної мови знаків, розробки математичних основ побудови географічних карт.

– **275 років** від дня народження **Антуана Лорана Лавуазьє** (1743–1794).

Французький учений-хімік, член Французької академії

наук, один із засновників сучасної хімічної науки, реформатор народної освіти в галузі природничо-наукових і технічних знань, ініціатор створення професійних шкіл та шкіл змішаного типу, прихильник поєднання гри з працею, ознайомлення дітей з основними знаряддями праці та явищами природи; автор основних положень кисневої теорії горіння й дихання, хімічної номенклатури, заснованої на кисневій теорії, підручника початкового навчання з хімії.

27.08 – **10 років** тому (2008) згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України створено Мукачівський державний університет шляхом злиття Мукачівського гуманітарно-педагогічного інституту та Мукачівського технологічного інституту.

29.08 – **150 років** від дня народження Людмили Михайлівни Старицької-Черняхівської (1868–1941).

Українська письменниця, перекладач, літературний критик, театрознавець, громадський діяч, член Української Центральної Ради, заступник голови Національної ради українських жінок у Кам'янець-Подільському, одна з організаторів дитячих притулків для сиріт; автор трилогії «Богдан Хмельницький», драм «Крила», «Останній сніп», «Іван Мазепа», нарису «Двадцять п'ять років українському театру», книги спогадів «Відгуки життя».

31.08 – **30 років** тому (1988) в Києві відбулося урочисте відкриття експериментальної школи-лабораторії № 272, у 1991 р. школа здобула новий статус – Український колеж (школа ліцейного типу), 23.09.1996 р. коледжу присвоєно ім'я українського педагога В. О. Сухомлинського (1918–1970). З 2004 р. – експериментальний навчальний заклад всеукраїнського значення, на базі якого створено Всеукраїнський науково-практичний центр із підготовки вчителів до інноваційної діяльності (2006).

ВЕРЕСЕНЬ

– **25 років** від виходу (1993) науково-теоретичного та інформаційного журналу НАПН України «Педагогіка і психологія».

1.09 – **День знань.**

– **25 років** тому (1993) відповідно до рішення Міжнародної педагогічної академії (МПА) розпочав свою діяльність Рівненський науково-консультаційний центр – філія академії, з 2004 р. – Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем'янчука (МЕГУ).

– **100 років** від дня народження **Ігоря Васильовича Качуровського** (1918–2013).

Український письменник, літературознавець, перекладач, педагог, доктор філософії, засновник об'єднання українських письменників на еміграції (Австрія, Аргентина, Німеччина), викладач курсів славістики при Католицькому університеті (Буенос-Айрес), професор Українського вільного університету (Мюнхен), літературний оглядач української редакції радіо «Свобода», автор праці «Променисті силуети», підручників з літературознавства, збірок поезій «Надвечір'я», «Свічада вічності», дилогії «Шлях невідомого» і «Дім над кручею», повісті «Залізний куркуль», збірки перекладів «Круг понадземний» (2007) та ін.; лауреат премій імені М. Рильського (1994), імені В. Вернадського (2003), Національної премії імені Т. Шевченка (2006).

2.09 – **День закінчення Другої світової війни (1945).** Підписано Акт про беззастережну капітуляцію Японії.

4.09 – **90 років** тому (1928) Наркомос УСРР затвердив «Український правопис», в основу якого покладалися «найголовніші правила українського правопису», прийняті Всеукраїнською АН (17.05.1919 р. та 29.11.1920 р.). Це сприяло уніфікації термінологіки, створенню нових

українських програм, підручників для різних типів шкіл.

- 5.09 – **450 років** від дня народження **Джованні Доменіко Кампанелли** (у чернецтві – Томазо, 1568–1639).

Італійський філософ, теолог, поет, політичний діяч, соціаліст-утопіст епохи Відродження, член домініканського ордену, прихильник ідеї створення єдиної світової держави, автор творів з філософії, богослов'я, логіки, етики, політики, військового мистецтва, астрономії, астрології, фізіології та медицини, праці «Місто сонця». У знаменитому діалозі зображено державу, в якій вирішальну роль відіграє наука, за приписами якої будується все життя громади, засноване на колективній власності, загальній праці та соціальній рівності, навчання й виховання дітей здійснюються за принципами наочності, поєднання навчання з працею, розумового виховання з фізичним і морально-етичним. Ідеї Т. Кампанелли позитивно вплинули на розвиток педагогіки в Європі XVII і XVIII ст.

- 6.09 – **155 років** від дня народження **Дмитра Олександровича Граве** (1863–1939).

Український математик, педагог, організатор науки, академік АН УСРР, почесний член АН СРСР, професор Харківського і Київського університетів, засновник першої наукової алгебраїчної школи (Київ), директор Інституту математики АН УСРР, автор наукових праць і посібників для вищої школи, зокрема, «Елементарного курсу теорії чисел», «Основ аналітичної геометрії», «Основ алгебри».

- **90 років** від дня народження **Миколи Дмитровича Ярмаченка** (1928–2010).

Український педагог, доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік, засновник і перший президент Академії педагогічних наук України, член Президії АПН СРСР, фахівець у галузі дефектології (сурдопедагогіка) та теорії й

історії педагогіки, завідувач кафедри дефектології і проректор з навчальної роботи Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького, директор НДІ педагогіки УРСР, радник Президії АПН України, фундатор створення в Україні наукової школи сурдопедагогів та істориків-педагогів; автор монографій, підручників, посібників з історії педагогіки, психології, соціології, дефектології, навчання й виховання дітей з вадами слуху, окремих методик викладання суспільних і природничих наук.

7.09 – **105 років** від дня народження **Андрія Даниловича Бондаря** (1913–1983).

Український педагог, доктор педагогічних наук, професор, учасник Другої світової війни, фахівець з шкільництва, громадянського виховання, дидактики вищої школи, історії освіти і виховання, директор шкіл Полтавщини та Львівщини, директор Центрального інституту підвищення кваліфікації керівних працівників народної освіти УРСР, заступник директора і завідувач відділу шкіл-інтернатів НДІ педагогіки УРСР, професор кафедри педагогіки Київського університету імені Т. Шевченка; автор праць «Організація внутрішкільного контролю», «Розвиток суспільного виховання в Українській РСР (1917–1967)», посібника «Навчально-виховна робота в школах-інтернатах і школах продовженого дня» (співавтор).

8.09 – **Міжнародний день писемності.**

– **235 років** від дня народження **Фредерика Ніколая Грундтвіга** (1783–1872).

Данський просвітитель, поет, історик, громадський діяч, лютеранський пастир, прихильник прогресивних ідей в галузі освіти, зокрема, розширення програми загальної школи предметами, близькими до вимог життя, необхідності двох шляхів загальної освіти – академічного й професійного, ініціатор створення вищих народних шкіл

для дорослого населення (перші такі школи відкрито в Данії у 1834 р.).

9.09 – **190 років** від дня народження **Льва Миколайовича Толстого** (1828–1910).

Російський письменник, філософ, просвітитель, публіцист, граф, учасник Кримської війни 1853–1856 рр., член-кореспондент і почесний академік Петербурзької академії наук, освітній і громадський діяч, засновник концепції не насильства (толстовство), експериментатор і новатор у галузі навчання й виховання, один із теоретиків вільного виховання, основоположник самобутньої педагогічної системи, організатор шкіл для селянських дітей. Автор романів «Війна і мир», «Анна Кареніна», «Воскресіння», драми «Влада темряви», філософських праць «Сповідь», «Царство Боже всередині вас», підручників «Азбука», «Курс арифметики», «Книги для читання», статей «Про народну освіту», «Про методи навчання грамоти», «Проект загального плану організації народних училищ», «Про виховання».

– **105 років** від дня народження **Олександра Романовича Мазуркевича** (1913–1995).

Український літературознавець, славіст, педагог, доктор педагогічних наук, академік АПН СРСР та АПН України, учитель середніх шкіл Вінницької та Сумської областей, професор літератури Вінницького педінституту, головний редактор журналу «Радянська школа», наукового збірника «Методика викладання української мови і літератури», автор підручників, методичних посібників для вчителів української літератури, праць з літературознавства, історії педагогіки; лауреат премії імені К. Д. Ушинського (1958, 1962).

10.09 – **155 років** від дня народження **Чарлза Едуарда Спірмена** (1863–1945).

Англійський психолог, доктор психологічних наук, основоположник методу факторного аналізу здібностей людини, професор Лондонського університету, фахівець з історії психології, розвитку здібностей дітей, статистичних методів у психології, з питань сприймання простору тощо, автор книги «Загальний інтелект».

– **135 років** від дня народження **Дмитра Івановича Донцова** (1883–1973).

Український філософ, теоретик українського націоналізму, доктор права, політичний діяч, журналіст, літературний критик, викладач української літератури в Монреальському університеті (Канада), редактор журналів «Літературно-науковий вістник», «Вістник», «Заграда», автор праць «Хрестом і мечем» «Націоналізм», «Підстави нашої політики» та ін.

– **100 років** від дня народження **Романа Мусійовича Чумака** (1918–2001).

Український письменник, перекладач, учасник Другої світової війни, відповідальний секретар журналу «Українська мова і література в школі», головний редактор і директор видавництва «Дніпро», редактор газети «Друг читача», автор поетичних збірок «Лірика», «Люблю, як співають», «Троянди на снігу», романів «Бране поле», «Великий Луг», книжок для дітей.

13.09 – **145 років** від дня народження **Дениса Яковича Лукіяновича** (1873–1965).

Український письменник, літературознавець, педагог, кандидат філологічних наук, учитель шкіл Галичини та Буковини, викладач Львівського університету, співробітник редакцій журналів «Народ», «Літературно-науковий вістник», «Дзвінок», газети «Нова Буковина», автор збірок оповідань «Ескізи і оповідання», «Новели», повістей «Від кривди», «За Кадильну», літературно-критичних праць з

творчості Т. Шевченка, І. Франка, Н. Кобринської.

14.09 – **140 років** тому (1878) відкрилася перша Київська приватна жіноча гімназія О. Т. Дучинської, заснована В. М. Ващенко-Захарченко (1840–1895).

17.09 – **10 років** тому (2008) постановою Кабінету Міністрів України затверджено «Концепцію державної системи професійної орієнтації населення».

– **275 років** від дня народження **Жана Антуана Кондорсе** (1743–1794).

Французький філософ, просвітитель, соціолог, математик, економіст, політичний діяч періоду Французької буржуазної революції кінця XVIII ст., член Паризької академії наук, автор проекту організації народної освіти, що передбачав створення єдиної державної системи освіти з 4 ступенів, найважливішими рисами якої були безкоштовне навчання, реальна й енциклопедична освіта, організація освіти дорослих тощо.

21.09 – **105 років** тому (1913) відбулося відкриття Одеської консерваторії імені А. В. Нежданової, створеної на базі музичного училища, заснованого в 1897 р.

– **160 років** від дня народження **Йозефа Антона Зіккінгера** (1858–1930).

Німецький педагог, творець мангеймської шкільної системи (система диференціації навчання для народних шкіл м. Мангейма), викладач гімназій, міський шкільний радник у Мангеймі, організатор народних шкіл трьох типів: нормальних народних шкіл, шкіл для тих, хто відстає у заняттях, і шкіл для розумово відсталих, прихильник трудової школи, методист з питань методики трудового виховання школярів.

25.09 – **15 років** тому (2003) рішенням колегії Міністерства освіти і науки України затверджено «Концепцію профільного навчання в старшій школі», 11.09.2009 р. вийшов Наказ

міністра освіти і науки «Про затвердження нової редакції Концепції профільного навчання в старшій школі».

– **10 років** тому (2008) вийшов Указ Президента України «Про забезпечення дальшого розвитку вищої освіти в Україні».

26.09 – **Європейський день мов.**

– **140 років** від дня народження **Михайла Миколайовича Галущинського** (1878–1931).

Український педагог, науковець, публіцист, видавець, громадсько-політичний і військовий діяч, основоположник української андрагогіки, теоретик й організатор гімназійної освіти та освіти дорослих у Галичині, директор Рогатинської української гімназії, член Наукового товариства імені Шевченка, керівник товариства «Просвіта», професор Львівського (Таємного) Українського університету, редактор журналу «Життя і знання», автор праць «Народна освіта і виховання народу: методи й цілі», «Позашкільна освіта», «Національне виховання», «Українські народні бібліотеки і праця над поширенням книжки» та ін.

28.09 – **215 років** від дня народження **Проспера Меріме** (1803 – 1870).

Французький письменник, перекладач, сенатор, головний інспектор історичних пам'яток Франції, член Французької академії, автор історичного роману «Хроніка з часів Карла IX», п'єс «Жакерія», «Незадоволені», «Зачарована рушниця», новел «Кармен», «Етрусська ваза», нарису «Українські козаки та їхні останні гетьмани», есе «Богдан Хмельницький», перекладів творів М. Гоголя, Марка Вовчка.

28.09 – **200 років** від дня народження **Йосафата Миколайовича Кобринського** (1818–1901).

Український педагог, греко-католицький священик,

громадський і політичний діяч, засновник у Коломиї першої читальні, аматорського театру та Народного дому, член Коломийської руської ради, учасник Собору руських учених 1848 р. у Львові, автор підручника «Буквар новим способом уложений для домашньої науки» та методичного посібника до нього «Спосіб борзо виучити читати», в яких автор уперше в Західній Україні запровадив у шкільне навчання гражданський шрифт і запропонував звуковий синтетичний метод навчання грамоти.

– **100 років** від дня народження **Василя Олександровича Сухомлинського** (1918–1970).

Український педагог, гуманіст, мислитель, дитячий письменник, член-кореспондент АПН РРФСР, АПН СРСР, заслужений учитель УРСР, Герой Соціалістичної Праці, фахівець у галузі теорії й методики виховання дітей у школі й родині, педагогічної майстерності, управління навчально-виховним процесом у школі, директор Павлиської середньої школи (понад 20 років), послідовник відомих педагогів минулого, автор монографій, брошур, статей, оповідань і казок для дітей; лауреат Державної премії УРСР (1974, посмертно). Твори педагога перекладено 59 мовами світу.

30.09 – **Всеукраїнський день бібліотек.**

ЖОВТЕНЬ

– **Міжнародний місяць (місячник) шкільних бібліотек.**

– **95 років** від заснування (1923) в Рівному Приватної гімназії Ф. Пекарського з «викладовою руською мовою», без права викладання історії та географії України (на той час Західна Україна була під владою Польщі). Рівненська українська гімназія стала духовним центром українства та просвітництва, завдяки якій збережено національне шкільництво українського народу.

– **15 років** від заснування (2003) науково-практичного журналу «Дошкільна освіта» (м. Запоріжжя).

2.10 – **280 років** тому (1738) у Переяславі (нині – Переяслав-

Хмельницький) при Свято-Вознесенському монастирі єпископом Арсенієм Берлом відкрито нову слов'янсько-латинську школу – Переяславський колегіум – середній навчальний заклад на зразок Києво-Могилянського колегіуму. У 1753-1754 рр. для студентів колегіуму Г. С. Сковорода написав і читав курс лекцій «Міркування про поезію і керівництво до мистецтва оной».

4.10 – **150 років** від дня народження **Кирила Йосиповича Студинського** (1868–1941).

Український літературознавець, мовознавець, фольклорист, педагог, громадський діяч, доктор філології, академік АН УРСР, депутат Верховної Ради УРСР першого скликання, дійсний член і голова НТШ, викладач львівських гімназій, викладач польської й української мов у гімназіях Кракова та Ягелонському університеті, професор і проректор Львівського університету, автор праць «Пересторога», «Матеріали до історії культурного життя в Галичині в 1795 –1857 рр.», «До історії взаємин Галичини з Україною», «Лірники» та ін.

5.10 – **Всесвітній день учителів.**

5 – 9.10 – **20 років** тому (1998) ЮНЕСКО ухвалено «Всесвітню декларацію про вищу освіту для XXI століття».

5.10 – **305 років** від дня народження **Дені Дідро** (1713–1784).

Французький філософ, просвітитель, письменник, енциклопедист, магістр мистецтв, почесний член Петербурзької академії наук та академії мистецтв, прихильник безкоштовного навчання, скасування станових обмежень, запровадження нових методів навчання й виховання, автор «Плану університету, або Школи публічного викладання наук Російського уряду» (на прохання імператриці Катерини II), один із організаторів і редакторів «Енциклопедії, або Тлумачного словника наук, мистецтв і ремесел», автор філософських творів «Думки про

пояснення природи», «Філософські принципи матерії та руху», статей «Про школу для молодих дівчат», «Про особливе виховання», «Про драматичну поезію» та ін.

– **145 років** від дня народження **Михайла Юрійовича Яцківа** (1873–1961).

Український письменник, актор мандрівного театру, учасник Першої світової війни, працівник Львівського відділу народної освіти та Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника АН УРСР, автор збірок оповідань і повістей «Далекі шляхи», «Танець тіней» («У лабетах»), «У царстві сатани», збірки новел «Душі кланяються», у яких відображено життя західноукраїнського народу під утиском австро-угорської монархії; спогадів про І. Франка, В. Стефаника.

7.10 – **День працівників освіти.**

10.10 – **160 років** від дня народження **Сесіля Редді** (1858–1932).

Англійський педагог, основоположник так званого «нового виховання», засновник проекту нової школи для підготовки державних лідерів та школи-інтернату Абботсхолм (поблизу м. Дербі), в якій втілювались ідеї педагога – поєднання природничо-наукової освіти з гуманітарною, організація широкої трудової підготовки учнів, впровадження шкільного самоврядування тощо; автор книги «Абботсхолм», в якій викладено принципи організації нової школи, створеної пізніше в Німеччині, Франції, Росії.

12.10 – **105 років** від дня народження **Олекси Івановича Гуреїва** (1913–1999).

Український письменник, журналіст, видавець, учитель української мови і літератури Інгулецької середньої школи на Криворіжжі, автор поетичних збірок «Ентузіасты шахт», «Легенда про Кобзаря», повістей «На околиці», «Повість учителя», «За снігами білими», романів «Наша молодість»,

«Життя іде», документального роману «Комендантська година» та ін.

13.10 – **170 років** тому (1848) у Львівському університеті відкрито кафедру української мови, яку очолив Я. Ф. Головацький.

14.10 – **День захисника України.**

– **100 років** тому (1918) відбулося урочисте відкриття Таврійського університету (м. Сімферополь), із серпня 1999 р. – Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського.

16.10 – **260 років** від дня народження **Ноя Вебстера** (1758–1843).

Американський мовознавець, лексикограф, педагог, видавець, засновник вебстерської серії словників американської мови, автор першого американського посібника з англійської мови для шкіл, великого тлумачного «Американського словника англійської мови» (оформив і закріпив у своєму словнику єдину американську англійську мову), автор власного варіанта перекладу Біблії, один із учасників заснування Амхерст-коледжу.

– **210 років** від дня народження **Петра Георгійовича Редькіна** (1808–1891).

Український і російський учений, доктор права, юрист, філософ, педагог, громадський діяч, почесний член Петербурзької академії наук, професор Московського і Петербурзького університетів, видавець і редактор журналу «Бібліотека для виховання», популяризатор європейських педагогів (Й. Песталоцці, А. Дістервега, Ф. Фребеля), організатор і керівник першого в Росії Петербурзького педагогічного товариства, ініціатор створення та перший голова Петербурзького Фребелівського товариства.

18.10 – **150 років** від дня народження **Євгенії Іванівни Ярошинської** (1868–1904).

Українська письменниця, публіцист, фольклорист, педагог, видавець, громадська діячка, учитель шкіл Буковини, редактор учительської газети «Промінь», активістка жіночого руху, автор педагогічних і дитячих видань «Найбільший скарб», «Розумна Настуня», «Королівство оводів», повістей «Понад Дністром», «Перекинчики», збірки «Народні пісні з-над Дністра».

19.10 – **195 років** від дня народження **Платона Васильовича Павлова** (1823–1895).

Український історик, освітній і громадський діяч, професор Київського університету, один із організаторів приватних недільних шкіл у Києві, член Київського товариства грамотності, автор праць з історії, політичної економії, статистики.

20.10 – **135 років** від дня народження **Якова Степановича Степового** (справж. – Якименко, 1883–1921).

Український композитор, педагог, музичний критик, культурний і громадський діяч, викладач Київської консерваторії, керівник театру «Музична драма», автор твору «Прелюд пам'яті Т. Шевченка», музичних збірок для дітей «Проліски», «П'ять шкільних хорів».

21.10 – **185 років** від дня народження **Альфреда Нобеля** (1833–1896).

Шведський інженер-хімік і підприємець, член Лондонського королівського товариства і Шведської академії наук, засновник щорічної міжнародної премії (1901), що присуджується за найважливіші дослідження і відкриття в галузі фізики, хімії, медицини, фізіології, тощо.

– **155 років** від дня народження **Григорія Івановича Величка** (1863–1932).

Український географ, історик, біолог, доктор філософії у галузі географії, професор, учитель Львівської учительської семінарії, гімназій Дрогобича, Перемишля,

Тернополя, викладач Уманського сільськогосподарського інституту, завідувач відділу біогеографії Українського науково-дослідного інституту географії та картографії (УНДІГК); автор праць «Політичні і торговельні взаємовідносини Руси і Візантії 9–11 ст.», «Географія України», «Карта України-Руси», «Галичина», «Народописна карта українсько-руського народу» та ін.

22.10 – **100 років** тому (1918) відбулося урочисте відкриття Кам'янець-Подільського державного українського університету, з 2008 р. – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

24.10 – **460 років** від дня народження **Шимоновича** (Симон Симонід, 1558–1629).

Українсько-польський поет, філолог, освітній діяч, прихильник принципів духовної свободи, необхідності розвитку світських наук, рівності громадян перед законом, ідеалом людини вважав самостійну, творчу, високоморальну особистість; один із організаторів Замойської академії та при ній «руської» друкарні, основоположник у польській літературі нового жанру – русинські пісні (селянки), автор книги «Селянки», в якій оспівано життя та звичаї українського народу.

25.10 – **140 років** від дня народження **Костянтина Феофановича Лебединцева** (1878–1925).

Український педагог-новатор, математик-методист, професор, основоположник новітнього конкретно-індуктивного методу, член Київського фізико-математичного товариства, викладач гімназій Києва і Москви, проректор Київського інституту народної освіти, консультант відділу реформи шкіл Наркомосу РРФСР та УСРР, редактор журналу «Педагогічний тиждень», автор підручників та посібників для вчителів «Новий напрямок у

галузі методики арифметики та його практичні наслідки», «Курс алгебри для середніх навчальних закладів» у 2 ч., «Метод навчання математики у старій і новій школі» та ін.

- 27.10 – **105 років** тому (1913) відбулося урочисте відкриття Миколаївського учительського інституту. Із вересня 1920 р. – Інститут народної освіти, згодом – Миколаївський державний педагогічний університет, нині – Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського.
- **290 років** від дня народження **Джеймса Кука** (1728–1779).

Англійський мореплавець, дослідник, картограф, член Лондонського королівського товариства, капітан Королівських ВМС, керівник трьох навколосвітніх експедицій з дослідження Світового океану; нагороджений медаллю Г. Коплі Лондонського королівського товариства.

- 28.10 – **День визволення України від німецько-фашистських загарбників (1944).**

– **20 років** тому (1998) ухвалено рішення колегії Міністерства освіти України «Про стан та перспективи розвитку загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості» і «Про стан та проблеми національно-громадянського виховання у вищих навчальних закладах України».

ЛИСТОПАД

- 1.11 – **1991** – Верховна Рада України ухвалила «Декларацію прав національностей України».

– **180 років** від дня народження **Марина Степановича Дринова** (болг. – Марин Стоянов Дринов, 1838–1906).

Болгарський учений, історик, філолог, громадський діяч, засновник і голова Болгарського літературного товариства (нині – Болгарська академія наук), перший міністр народної освіти Болгарії, засновник Народної

бібліотеки (нині – Національна бібліотека св. Кирила і Мефодія (НБКМ), член-кореспондент Петербурзької академії наук, почесний член Сербської академії наук і мистецтв, професор слов'янознавства Харківського університету, основоположник сучасної болгарської літературної мови, укладач першого «Тимчасового статуту народних шкіл»; кавалер болгарського ордена «За громадянські заслуги» II ступеня, російського ордена Святого Станіслава I ступеня.

– **120 років** від дня народження **Дмитра Івановича Бедзика** (1898–1982).

Український письменник, журналіст, член Спілки селянських письменників, літературних організацій «Плуг», «Західна Україна», директор Корсунь-Шевченківського музею військової слави, автор п'єс «Пророк», «Останній вальс», повістей і оповідань «Кров за кров», «Оповідання про Олега Кошового», романів «Дніпро горить», «Хлібороби», трилогії з життя лемків «Украдені гори».

– **110 років** від дня народження **Івана Захаровича Бойка** (1908–1970).

Український бібліограф, письменник, головний бібліограф Центральної наукової бібліотеки АН УРСР (нині – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського), автор бібліографічних покажчиків, зокрема, двотомної бібліографії творів Т. Г. Шевченка, «Українські літературні альманахи і збірники XIX – початку XX ст.», творів П. Тичини, І. Франка, збірок віршів і оповідань «Парують землі», «Новели зросту».

– **95 років** від дня народження **Дмитра Венедиктовича Чепури** (1923–1983).

Український учений, педагог, учасник Другої світової війни, організатор науки й освіти на Закарпатті, засновник наукової школи фізики складних напівпровідників, ректор

Ужгородського державного університету (1962–1977 рр.).

3.11 – **25 років** тому (1993) постановою Кабінету Міністрів України ухвалено Державну національну програму «Освіта» («Україна ХХІ століття»).

4.11 – **170 років** від дня народження **Дмитра Васильовича Марковича** (1848–1920).

7.11) Український правник, письменник, громадський, політичний і державний діяч, генеральний прокурор УНР (1918), міністр юстиції УНР (1919), автор оповідань «Замах на вбивство жінки», «Збройний напад», автобіографічного твору «Весна».

– **130 років** від дня народження **Якова Андрійовича Мамонтова** (1888–1940).

Український письменник, педагог, театрознавець, кандидат економічних наук, засновник художньо-дидактичного методу в навчально-виховному процесі та власної класифікації педагогічних напрямів, основоположник системного підходу до аналізу педагогічних явищ в українській педагогіці, викладач Харківського інституту народної освіти (ХІНО), Українського НДІ педагогіки, Педагогічних курсів імені Г. С. Сковороди, Харківського музично-драматичного інституту; автор праць «Проблема естетичного виховання», «Сучасні проблеми педагогічної творчості: педагог як митець», «Художньо-дидактичний метод у викладанні», п'єс «Веселий Хам», «Рожеве павутиння», «Гетьманщина».

5.11 – **15 років** тому (2003) згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України Державній науково-педагогічній бібліотеці України присвоєно ім'я видатного українського педагога-гуманіста В. О. Сухомлинського.

6.11 – **75 років** тому (1943) військами Першого Українського фронту визволено Київ від німецьких окупантів.

– **170 років** від дня народження **Михайла Цегельського** (1848–1944).

Український греко-католицький священник, громадсько-політичний діяч, Генеральний Вікарій всієї України, голова Повітової Української Національної Ради, член Повітової Шкільної Ради, засновник товариства «Просвіта» та її філії в Камінці-Струмиловій, один із засновників «Руського педагогічного товариства».

7.11 – **105 років** від дня народження **Альбера Камю** (1913–1960).

Французький письменник, драматург, філософ, учасник французького руху Опору, розробник ідеї так званого «абсурду філософії», автор філософських есе «Міф про Сізіфа», «Бунтівна людина», драми «Калігула», роману-притчі «Чума» та ін.; лауреат Нобелівської премії (1957).

8.11 – **190 років** від дня народження **Жюль Верн** (1828–1905).

Французький мандрівник, географ, письменник, один з основоположників жанру наукової фантастики, член Французького географічного товариства, пропагандист науки, автор пригодницьких романів: «Діти капітана Гранта», «Таємничий острів», «Від Землі до Місяця», «П'ятнадцятирічний капітан», «Володар світу» та ін.; кавалер ордена Почесного легіону.

9.11 – **День української писемності та мови.**

– **День Преподобного Нестора-літописця Печерського.**

10.11 – **90 років** тому (1928) у Києві відкрито Будинок-музей Тараса Шевченка.

– **535 років** від дня народження **Мартіна Лютера** (1483 – 1546).

Німецький богослов, філософ, політик, перекладач, професор теології Віттенберзького університету, ініціатор Реформації, основоположник лютеранства, перекладач Біблії німецькою мовою, реформатор освіти, мови, музики,

поширювач грамотності серед населення, прихильник обов'язкової освіти для дітей та створення народних шкіл, автор праць «Проповіді про те, що дітей треба посилати до школи», «До християнського дворянства німецької нації», катехізису та збірки пісень.

- 12.11 – **210 років** від дня народження **Осипа Максимовича Бодяньського** (1808–1877).

Український і російський філолог-славіст, історик, письменник, перекладач, педагог, доктор слов'янської філології, член-кореспондент Петербурзької академії наук, професор Московського університету, засновник школи слов'янознавців, автор праць з історії України, з історії української мови та слов'янської філології, зокрема «Про погляди щодо походження Русі», «Про народну поезію слов'янських племен», «Про час виникнення слов'янських письмен».

- 13.11 – **100 років** тому (1918) проголошено Західноукраїнську Народну Республіку (ЗУНР). Її президентом став Євген Петрушевич (1863–1940).

- 14.11 – **100 років** тому (1918) ухвалено Закон про заснування Української академії наук (УАН). Почала діяти з лютого 1919 р. Першим президентом академії став В. І. Вернадський. Нині – Національна академія наук України (НАН України) – вища державна наукова організація України.

- 16.11 – **Міжнародний день толерантності.**

- 17.11 – **110 років** від дня народження **Григорія Порфіровича Кочура** (1908–1994).

Український перекладач, поет, літературознавець, викладач Тираспільського та Вінницького педагогічних інститутів, автор наукових літературознавчих досліджень «Штрихи до портрета Максима Рильського», «Шекспір на Україні», «Данте в українській літературі» та ін.; лауреат

перекладацької премії імені М. Рильського (1989),
Державної премії України імені Т. Шевченка (1995).

- 18.11 – **135 років** від дня народження **Івана Михайловича Ющишина** (1883–1960).

Український педагог, громадський діяч, учитель народних шкіл Збаразького повіту, секретар Товариства «Взаємна поміч українського вчителства» у Львові та голова його Педагогічно-наукової комісії, редактор журналів «Учитель», «Учительське слово» (Львів), в. о. секретаря журналу «Вільна українська школа», працівник Львівської наукової бібліотеки, автор праць «Які реформи потрібні в народнім шкільництві в Галичині?», «Рідна мова в рідній школі», «Новий український народний учитель» та ін.

- 19.11 – **185 років** від дня народження **Вільгельма Дільтея** (1833–1911).

Німецький філософ, психолог, історик і педагог, один із провідних теоретиків «філософії життя» та герменевтики, професор і викладач Базельського й Берлінського університетів, основоположник ідеї існування двох психологічних наук (гуманістичної як варіанта описової і когнітивної як варіанта «пояснювальної» психології), автор праць з історії християнства, філософії, німецького Просвітництва, літератури, музики, педагогіки тощо.

- 20.11 – **Всесвітній день дитини.**

– **1959** – Генеральна асамблея ООН проголосила «Декларацію прав дитини».

– **185 років** тому (1833) вийшов царський указ про заснування Імператорського університету Св. Володимира на базі перенесеного до Києва Кременецького ліцею. 28.07.1834 р. відбулося урочисте відкриття закладу, нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

- 21.11 – **День Гідності та Свободи**

– **250 років** від дня народження **Фрідріха Даніеля Шляєрмахера** (1768–1834).

Німецький філософ, теолог, педагог, ідеолог романтизму, один із засновників герменевтики як загальної теорії тлумачення текстів, професор теології університету Галли, Берлінського університету, прихильник рівної для всіх елементарної освіти й доступності вищих її ступенів для всіх станів населення; головним завданням виховання вважав єдність духовного життя дитини із суспільним, виступав проти всіх покарань, що принижують особистість дитини, розглядав педагогіку як суспільну науку, що історично розвивається.

23.11 – **195 років** від дня народження **Миколи Християновича Бунге** (1823–1895).

Український і російський економіст, фінансист, педагог, державний діяч, доктор політичних наук, член-кореспондент Петербурзької академії наук, професор і ректор Київського університету, міністр фінансів Російської імперії, голова Кабінету Міністрів, засновник і керівник Київської економічної школи, автор праць «Курс статистики», «Основи політичної економії», «Про місце, що займає політична економія в системі народної освіти», «Про сучасні напрямлення російських університетів і про потреби вищої освіти» та ін.

– **135 років** від дня народження **Миколи Федоровича Яшека** (1883–1966).

Український бібліограф, бібліотекар, бібліограф наукових закладів Харкова, автор і упорядник бібліографічних покажчиків творів Т. Г. Шевченка, історико-бібліографічної праці «Десять років української літератури, 1917–1927», один із упорядників бібліографії українських перекладів з літератур народів СРСР і зарубіжних країн.

- 24.11 – **День пам'яті жертв голодоморів.**
– **Всеукраїнська акція «Засвіти свічку».**
– **25 років** тому (1993) постановою Кабінету Міністрів України на базі Переяслав-Хмельницького філіалу Київського державного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова створено Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, нині – ДВНЗ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди.
– **25 років** тому (1993) рішенням Президії АПН України створено Інститут дефектології на основі дефектологічних підрозділів, що діяли в Інституті педагогіки та Інституті психології. Нині – Інститут спеціальної педагогіки НАПН України – провідна наукова установа держави, що здійснює фундаментальні й прикладні дослідження з проблем навчання та виховання дітей із порушеннями психофізичного розвитку.
– **25 років** тому (1993) рішенням Президії АПН України створено Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України на базі існуючих в Інституті педагогіки і психології лабораторій з проблем професійно-технічної педагогіки та психології. З лютого 2007 р. – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.
– **15 років** тому (2003) Севастопольський інститут післядипломної освіти (ІПО) реорганізовано у Севастопольський міський гуманітарний університет комунальної форми власності, який здійснює підготовку бакалаврів і фахівців з філології, психології, педагогічної освіти та підвищення кваліфікації педагогів.
- 25.11 – **240 років** від дня народження **Джозефа Ланкастера** (1778–1838).

Англійський педагог, один із основоположників системи взаємного навчання (Белл-Ланкастерська система),

за якої учні, що добре навчаються, є помічниками вчителя і ведуть заняття з рештою учнів, організатор школи для бідних дітей, нових великих початкових шкіл для хлопчиків і дівчаток та інтернату, в якому мріяв запровадити свій метод на середню освіту та об'єднати навчання з виробничою працею; один із засновників «Британського і закордонного шкільного товариства», автор книги «Удосконалення освіти трудящих класів суспільства...», в якій виклав методику взаємного навчання.

– **180 років** від дня народження **Івана Семеновича Нечуя-Левицького** (1838–1918).

Український письменник, перекладач, етнограф, педагог, прихильник розвитку національної школи в Україні, викладач Полтавської духовної семінарії, гімназій Каліша, Седлеця та Кишинева, член Південно-Західного відділу географічного товариства, НТШ у Львові, «Руського педагогічного товариства»; автор підручника «Граматика української мови (у 2 ч.)», статей з педагогіки «Російська народна школа на Україні», «Школа повинна бути національна», «Педагогічна проява в народній школі», роману «Князь Єремія Вишневецький», драми «Маруся Богуславка», повістей «Микола Джеря», «Кайдашева сім'я», «Старосвітські батюшки і матушки» та ін.

– **25 років** тому засновано (1993) Київський славістичний університет, до структури якого входять Інститут слов'янознавства та міжнародних відносин, економіки та управління, коледж та «Слов'яно-грецький» колегіум.

27.11 – **155 років** від дня народження **Ольги Юліанівни Кобилянської** (1863–1942).

Українська письменниця, громадсько-культурна діячка, представник нової соціально-психологічної школи в українській літературі кінця XIX – поч. XX ст., організатор «Товариства руських жінок на Буковині»; автор творів

соціального й суспільного буття – «Людина», «Царівна» «Земля», «У неділю рано зілля копала», оповідань «Вовчиха», «Лісова мати», «Не смійтесь».

29.11 – **240 років** від дня народження **Григорія Федоровича Квітки-Основ'яненка** (1778–1843).

Український письменник, громадсько-культурний діяч, член Товариства наук при Харківському університеті, член-кореспондент Міністерства внутрішніх справ, суддя Харківського совісного суду та голова Палати карного суду, один із засновників і директор професійного театру в Харкові, фундатор Інституту шляхетних дівчат, публічної бібліотеки, співвидавець журналу «Український вісник», ініціатор видання альманахів «Ранкова зірка» й «Молодик», автор творів «Пан Халявський», «Сватання на Гончарівці», «Шельменко-денщик» тощо.

– **195 років** від дня народження **Матвія Терентійовича Номиса** (справж. – Симонов, 1823–1901).

Український етнограф, фольклорист, письменник, педагог, громадський діяч, учитель словесності Ніжинської і Немирівської гімназій, директор чоловічої гімназії у Лубнах, голова земської управи, один із керівників друкарні П. Куліша, член Санкт-Петербурзької української громади, упорядник збірника «Українські приказки, прислів'я і таке інше...», автор оповідань «Дід Мина і баба Миниха», «Тітка Настя», етнографічних нарисів «Різдвяні святки», «Крашанки в старовину», спогадів про О. Марковича, П. Куліша тощо.

ГРУДЕНЬ

1.12 – **1991** – народ України вільним волевиявленням на Всенародному референдумі підтвердив Акт проголошення незалежності України.

– **20 років** тому (1998) Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про науково-технічну діяльність». Закон втратив чинність на підставі Закону України № 848-VIII від 26.11.2015 р. «Про наукову і науково-технічну діяльність».

– **105 років** від дня народження **Георгія Іларіоновича Майбороди** (1913–1992).

Український композитор, культурний і громадський діяч, класик української оперно-симфонічної музики ХХ ст., народний артист СРСР, викладач Київської консерваторії (нині – Національна музична академія України), голова правління Спілки композиторів УРСР, секретар Спілки композиторів СРСР, автор музики до опер «Милана», «Тарас Шевченко», «Ярослав Мудрий», симфонічних поем «Лілея», «Каменярі», «Гуцульська рапсодія»; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Шевченка (1963), перший лауреат премії імені М. В. Лисенка (1983).

3.12 – **145 років** від дня народження **Омеіяна Терлецького** (1873–1958).

Український історик, педагог, громадський діяч, викладач гімназій Тернополя й Львова, директор Чортківської гімназії, дійсний член Наукового товариства імені Т. Шевченка у Львові, доцент Львівського університету імені І. Франка, старший науковий співробітник Львівського відділу Інституту історії України АН УРСР, голова Головної управи «Рідної школи» та Учительської громади, член «Просвіти», співробітник Союзу Визволення України, автор наукових праць «Політичні події на Галицькій Русі в 1340 р.», «Історія української державності» (у 2 т.), «Гетьманська Україна й Запорізька Січ» та ін.

4.12 – **20 років** тому (1998) згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України створено Рівненський державний гуманітарний університет.

– **15 років** тому (2003) колегією Міністерства освіти і науки України затверджено «Концепцію розвитку економічної освіти в Україні».

– **15 років** тому (2003) ухвалено рішення колегії Міністерства освіти і науки України «Про стан реалізації ступеневої вищої освіти відповідно до Закону України «Про вищу освіту», прийнятого у 2002 р. Закон втратив чинність на підставі Закону України № 1556-VII від 01.07.2014 «Про вищу освіту».

- 5.12 – **140 років** від дня народження **Олександра Олеся** (справж. – Олександр Іванович Кандиба, 1878–1944).

Український письменник, громадський діяч, співробітник редакції «Літературно-наукового вісника», аташе з питань культури посольства УНР в Угорщині, керівник Союзу українських журналістів у Відні, автор збірок поезій «З журбою радість обнялась», «Драматичні етюди», «Чужиною», драматичної поеми «Ніч на полонині», перекладів та віршованих поезій для дітей – «Казки» В. Гауфа, «Пісня про Гайявату», «Арабські казки» та ін.

- 5.12 – **100 років** від дня народження **Михайла Прокоповича Гуменюка** (1918–1988).

Український бібліограф, літературознавець, один із перших дослідників бібліографічної діяльності М. Комарова, І. Левицького, Я. Головацького, укладач бібліографічних покажчиків «Марко Черемшина», «М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький», автор статей про творчість Б. Грінченка, І. Вільде, Я. Кондри та ін.

– **95 років** від дня народження **Олександра Івановича Бугайова** (1923–2009).

Український педагог, учений-методист, доктор педагогічних наук, професор, почесний академік АПН України, відмінник народної освіти УРСР та СРСР, заслужений діяч науки і техніки України, головний

науковий співробітник Інституту педагогіки АПН України, засновник концепції шкільної фізичної освіти на засадах диференціації і гуманізації, розробник навчальних програм з фізики та астрономії, стандартів фізичної освіти, редактор науково-методичних збірників «Методика викладання математики і фізики», журналу «Фізика та астрономія в школі», автор підручників з інтегрованого курсу фізики й астрономії для 7–9 кл., методичних посібників «Вивчення атомної і ядерної фізики», «Квантова фізика», «Сучасний урок фізики. Питання теорії і практики» та ін.

6.12 – **День Збройних Сил України.**

– **240 років** від дня народження **Жозефа Л. Гей-Люссака** (1778–1850).

Французький хімік і фізик, президент Французької академії наук, член Аркейського наукового товариства, почесний член Петербурзької академії наук, професор хімії в Політехнічній школі та в Паризькому ботанічному саду, професор фізики в Сорбонні, співредактор французького журналу «Annales de chimie et de physique», перший дослідник властивостей газу, відкривач закону теплового розширення газів (який пізніше був названий на його честь), автор праць з молекулярної фізики й теплоти.

– **105 років** від дня народження **Миколи Михайловича Амосова** (1913–2002).

Російський та український учений-медик, біокібернетик, письменник, громадський діяч, учасник Другої світової війни, доктор медичних наук, академік НАН України, заслужений діяч науки УРСР, член-кореспондент РАМН, академік АМН України, Герой Соціалістичної Праці, фахівець у галузі хірургічного лікування захворювань легень і серця, моделювання мислення й психічних функцій мозку, директор Інституту серцево-

судинної хірургії, завідувач відділу Інституту кібернетики НАН України, автор повістей «Думки і серце», «Записки з майбутнього», наукових праць «Моделювання психіки і мислення», «Штучний розум»; лауреат Державної премії УРСР (1978, 1988) та України (1997).

– **70 років** від дня народження **Анатолія Георгійовича Костецького** (1948–2005).

Український письменник, літературознавець, перекладач, кандидат філологічних наук, викладач Київського університету імені Т. Г. Шевченка, автор збірок віршів «Весняні подарунки», «Про мого kota», «Нас батьки не розуміють», збірки ліричних віршів для дорослих «Визначеність», повістей «Постукай у моє вікно», «Страшна таємниця», перекладів творів для дітей зарубіжних письменників, статей про лінгвістичні методи дослідження художньої літератури; лауреат літературних премій імені Лесі Українки (1994) та імені М. Трублаїні (1986).

8.12 – **150 років** тому (1868) відбулися перші загальні збори новоутвореної «Просвіти» – масової культурно-освітньої організації у Львові, метою якої було поширення освіти й культури серед народу через друковану продукцію.

9.12 – **255 років** від дня народження **Олексія Миколайовича Оленіна** (1763–1843).

Російський археолог, історик, художник, бібліотекар, державний діяч, реформатор і директор Імператорської публічної бібліотеки (1811–1843), президент Академії мистецтв, автор першої в Російській імперії інструкції для організації каталогів «Досвід нового бібліографічного порядку для Санкт-Петербурзької імператорської бібліотеки».

– **155 років** від дня народження **Бориса Дмитровича Грінченка** (1863–1910).

Український письменник, мовознавець, педагог, бібліограф, фольклорист, етнограф, перекладач, видавець, громадсько-політичний діяч, учитель шкіл Слобожанщини й Катеринославщини, керівник Всеукраїнської вчительської спілки, організатор і голова Київської «Просвіти», член правління Чернігівської громадської бібліотеки, борець за навчання українських дітей рідною мовою, автор шкільних підручників «Українська граматики», «Рідне слово», укладач «Каталогу книг учительської бібліотеки», покажчиків «Література українського фольклору (1777–1900)», «Огляд української лексикографії», упорядник і видавець «Словника української мови» (у 4 т.).

10.12 – **Міжнародний день прав людини.**

– **70 років** тому (1948) Генеральна Асамблея ООН ухвалила Загальну декларацію прав людини.

– **10 років** тому (2008) розпорядженням Кабінету Міністрів України Миколаївський гуманітарний університет імені Петра Могили реорганізовано в Чорноморський державний університет імені Петра Могили.

– **100 років** від дня народження **Олександра Пантелеймоновича Кондратюка** (1918–2004).

Український педагог, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник вищої школи УРСР, учитель і директор шкіл Рівненської й Тернопільської областей, завідувач кафедри педагогіки Української сільськогосподарської академії, Педагогічного інституту іноземних мов (Київ), головний науковий співробітник Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України; автор праці «Педагогічне стимулювання в процесі формування поведінки учнів», співавтор і редактор підручника «Педагогіка», навчально-методичного посібника «Система виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі», словника «Професійна освіта» тощо.

11.12 – **145 років** від дня заснування (1873) Наукового товариства імені Шевченка (НТШ) у Львові – найстарішої української наукової організації. До 1892 р. організація діяла як Літературне товариство імені Шевченка. Ініціатори створення й фундаторами НТШ були В. Антонович, М. Драгоманов, О. Кониський, П. Куліш, Є. Милорадович, І. Нечуй-Левицький та ін.

12.12 – **90 років** від дня народження **Леоніда Федоровича Бикова** (1928–1979).

Український актор театру і кіно, кінорежисер, сценарист, заслужений артист РФ, народний артист УРСР, режисер фільмів «У бій ідуть одні старики», «Ати-бати йшли солдати», виконавець головних ролей у фільмах «Доля Марини», «Максим Перепелиця», «Альошкіне кохання» та ін.; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Шевченка (1977).

13.12 – **125 років** від дня народження **Миколи Хвильового** (справж. – Микола Григорович Фітільов, 1893–1933).

Український письменник, основоположник української прози ХХ ст., ініціатор, організатор і член літературних організацій – «Гарт», ВАПЛІТЕ, «Пролітфронт», автор оповідань «Солонський Яр», «Мати», «Кіт у чоботях», збірки новел «Сині етюди», памфлетів «Камо грядеши?», «Думки проти течії», «Апологети писаризму», полемічного трактату «Україна чи Малоросія?», роману «Вальдшнепи».

– **90 років** від дня народження **Євгена Олександровича Сверстюка** (1928–2014).

Український письменник, літературознавець, філософ, громадський діяч, дисидент, доктор філософії, дійсний член Української вільної академії наук (УВАН, США), головний редактор газети «Наша віра», президент Українського центру міжнародного ПЕН-клубу, учитель Почаївської й Богданівської середніх шкіл, викладач української

літератури Полтавського педінституту, старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту психології (Київ); автор статей «Виховання почуттів», «Виховання особи», книжок «Блудні сини України», «Шевченко і час», «На святі надій»; лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка (1995), Міжнародної премії ЮНЕСКО імені К. Копосу (1999), нагороджений орденом Свободи (2008).

17.12 – **15 років** тому (2003) розпорядженням Кабінету Міністрів України Технологічний університет Поділля (м. Хмельницький) реорганізовано в Хмельницький державний університет, нині – Хмельницький національний університет.

– **110 років** від дня народження **Юрія Володимировича Шевельова** (псевд. – Юрій Шерех, 1908–2002).

Український мовознавець, літературознавець, доктор філософії, академік НАН України, президент Української вільної академії наук (УВАН, США), доцент Українського інституту журналістики та Харківського університету, професор Українського вільного університету (Мюнхен), викладач української й російської мов у Лундському (Швеція), Гарвардському (США) й Колумбійському університетах, засновник об'єднання українських письменників «Слово», редактор журналу «Сучасність», автор монографій «Синтаксис сучасної української літературної мови», «Передісторія слов'янської мови», «Історична фонологія української мови»; лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка (2000).

18.12 – **140 років** від дня народження **Миколи Мусійовича Чехівського** (1878–1938).

Український православний церковний діяч, священик УАПЦ, професор кафедри церковної історії Київської духовної академії, учитель історії київських приватних

середніх шкіл і гімназій, активний учасник національно-церковного руху на Київщині.

- 19.12 – **145 років** від дня народження **Миколи Григоровича Філянського** (1873–1938).

Український письменник, музейний діяч, геолог, завідувач агрономічної школи в Яреськах на Полтавщині, науковий співробітник Полтавського краєзнавчого музею, Всеукраїнського соціального музею Харкова, засновник і завідувач музею Дніпровського будівництва в Запоріжжі, автор збірок «Лірика», «Calendarium», книжок «Спадщина України: нарис південноросійської народної творчості», «Майбутнє української архітектури», «Від порогів до моря», «Короткий путівник» (по Україні), «На Дніпрельстан», праць із геології, проблем мистецтва та ін.

- 22.12 – **185 років** від дня народження **Марка Вовчка** (справж. – Марія Олександрівна Вілінська, 1833–1907).

Українська і російська письменниця, перекладач, етнограф, видавець, член редакційного комітету французького «Журналу виховання та розваг», редактор журналу «Переклади кращих зарубіжних письменників», автор оповідань з народного побуту «Народні оповідання» (у 2 т.), повістей «Три долі», «Кармелюк», «Інститутка», романів «Жива душа», «В глушині», нарисів «Листи з Парижа», перекладів з англійської, німецької, польської, французької літератури (у т. ч. 15 романів Жуль Верна).

- 24.12 – **60 років** тому (1958) Верховна Рада СРСР ухвалила Закон «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в СРСР».

– **220 років** від дня народження **Адама Б. Міцкевича** (1798–1855).

Польський поет, публіцист, перекладач, філософ, діяч національно-визвольного руху Польщі. організатор таємних студентських товариств, учитель каунаських шкіл, викладач

латинської літератури в Лозанській академії, професор слов'янської літератури в Колеж де Франс (Париж), засновник польського легіону в Римі, що боровся за свободу Італії, автор творів «Ода молодості», «Балади й романси», «Кримські сонети», поем «Конрад Валленрод» «Дзяди», «Гражина», «Пан Тадеуш» та ін.

– **200 років** від дня народження **Джеймса П. Джоуля** (1818–1889).

Англійський учений-фізик, дійсний член Лондонського королівського товариства, двічі обраний президент Британської наукової асоціації (1872, 1877), доктор права дублінського Трініті-коледжу (1857), доктор цивільного права Оксфордського університету (1860), доктор права Единбурзького університету (1871), автор закону Джоуля-Ленца, вніс значний вклад у становлення термодинаміки, обґрунтував закон збереження енергії; нагороджений медаллю Г. Коплі Лондонського королівського товариства.

25.12 – **170 років** від заснування (1848) кафедри української мови у Львівському університеті, професором якої став Яків Головацький.

– **170 років** від дня народження **Ореста Івановича Левицького** (1848–1922).

Український письменник, літературознавець, історик, правознавець, археограф, етнограф, фундатор і академік Української академії наук (УАН), президент ВУАН, учитель 4-ї прогімназії Києва, член київської «Старої громади», Російського географічного товариства, Товариства Нестора-літописця, Київського юридичного товариства, автор праць «Нарис внутрішньої історії Малоросії в другій половині XVII ст.», «Нариси стародавнього побуту Волині і України», «Почаївський літопис», повістей «Ганна-Луїза, княжна Острозька», «Несподіваний шлюб», оповідань «Лиха свекруха», «Помста загублених».

25.12 – **100 років** від дня народження **Василя Івановича Чепелєва** (1918–2000).

Український педагог, член-кореспондент АПН СРСР, АПН України, викладач Львівського педагогічного інституту, директор Науково-дослідного інституту педагогіки України (1964–1971), проректор Київського інституту культури, президент Педагогічного товариства України, член колегії Міністерства освіти України, автор праць з історії освіти і педагогічної науки в Україні, освіти дорослих, культурно-освітньої роботи, програмованого навчання, співавтор навчальних посібників з педагогіки.

– **120 років** від дня народження **Євгена Павловича Плужника** (1898–1936).

Український письменник, перекладач, лексикограф, учитель (1923–1928, Полтавщина), автор збірок поезій «Дні», «Рання осінь», «Рівновага», роману «Недуга», п'єс «У дворі на передмісті», «Змова в Києві», перекладів російської класики, один із укладачів словника «Фразеологія ділової мови», видання «Антологія української поезії» (у 3 т.).

– **100 років** від дня народження **Романа Дмитровича Рахманного** (справж. – Олійник, 1918–2002).

Український публіцист, радіокоментатор, літературознавець, дійсний член Української вільної академії наук (УВАН), Спілки славістів Канади, доктор філософії Монреальського університету, головний редактор часопису «Гомін України» (Канада), член редколегій журналів «Сучасність» та «Нові дні», керівник українського відділу Міжнародної радіослужби «Радіо Канади», член-співзасновник Ліги визволення України в Торонто, Світового конгресу вільних українців, автор праць «Україна атомного віку», «Роздуми про Україну», навчального посібника «Літературно-ідеологічні напрямки в Західній

Україні (1919–1939 рр.); лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1994).

- 27.12 – **195 років** від дня народження **Августа Юлійовича Давидова** (1823–1886).

Російський математик-педагог, механік, заслужений професор Московського університету, президент Московського математичного товариства, інспектор над приватними навчальними закладами, член піклувальної ради Московського навчального округу, автор підручників з арифметики, геометрії, алгебри й тригонометрії для гімназій, реальних училищ та вищих навчальних закладів, праць «Теорія капілярних явищ», «Додатки теорії ймовірностей до статистики» та ін.; лауреат Демидівської премії АН (1848, 1850).

- 29.12 – **130 років** від дня народження **Галини Журби** (справж. – Галина Маврикіївна Домбровська, 1888–1979).

Українська письменниця, одна із засновників об'єднання українських письменників «Слово» (Нью-Йорк, 1957), автор збірки оповідань «З життя», соціально-психологічної повісті «Зорі світ заповідають», поеми «Нетря», роману «Доктор Качіоні», автобіографічних творів «Далекий світ», «Тодір Сокір», літературних спогадів «Від «Української хати» до «Музагету»; лауреат премій Товариства письменників і журналістів, Українського католицького союзу.

III. Науковці НАПН України – ювіляри 2018 року

Січень

2.01

– **65 років** від дня народження **Ярослава Богдановича Олійника** (1953).

Доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі суспільної географії, регіональної політики, методики викладання географії у вищій школі, декан географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

3.01.

– **75 років** від дня народження **Бориса Івановича Мокіна** (1943).

Доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець з математичного моделювання, діагностики та систем контролю й управління, професор кафедри відновлювальної енергетики та транспортних електричних систем і комплексів Вінницького національного технічного університету.

14.01

– **70 років** від дня народження **Михайла Васильовича Костицького** (1948).

Доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений юрист України, дійсний член Академії правових наук України, фахівець у галузі юридичної психології, філософії права та конституційного права, професор кафедри філософії Національної академії внутрішніх справ України.

21.01

– **70 років** від дня народження **Стефана Квятковського** (1948).

Польський педагог, доктор педагогічних наук, професор, фахівець з проблем професійної освіти, зокрема застосування комп'ютерних технологій у професійних

навчальних закладах, голова Комітету педагогічних наук Польської АН, іноземний член НАПН України.

- 21.01 – **65 років** від дня народження **Ольги Миколаївни Корніяки** (1953).

Доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник лабораторії вікової психофізіології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

- 23.01 – **55 років** від дня народження **Світлани Олександрівни Соломахи** (1963).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу змісту і технологій навчання дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

- 26.01 – **65 років** від дня народження **Олександра Георгійовича Романовського** (1953).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, проректор з науково-педагогічної роботи Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

- 29.01. – **50 років** від дня народження **Олександри Вікторівни Брюховецької** (1968).

Кандидат психологічних наук, професор кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДНВЗ "Університет менеджменту освіти».

- 29.01. – **65 років** від дня народження **Олександра Юрійовича Бурова** (1953).

Доктор технічних наук, провідний науковий співробітник відділу технологій відкритого навчального середовища Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

Лютий

1.02

– **60 років** від дня народження **Ніни Григорівни Діденко** (1958).

Доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри державної служби та менеджменту освіти Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДНВЗ "Університет менеджменту освіти».

1.02.

– **70 років** від дня народження **Василя Івановича Кушерця** (1948).

Доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, президент Університету сучасних знань, голова правління товариства "Знання» України.

1.02

– **60 років** від дня народження **Віталія Григоровича Панка** (1958).

Доктор психологічних наук, професор, старший науковий співробітник відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи.

3.02.

– **80 років** від дня народження **Володимира Степановича Сідака** (1938).

Доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі військової психології, історії вітчизняних спецслужб, проректор Університету економіки і права "Крок».

15.02

–**80 років** від дня народження **Гьотца Хілліга** (1938).

Німецький учений – макаренкознавець, кандидат філософських наук, видавець і редактор творчої спадщини А. С. Макаренка, керівник лабораторії «Макаренко – реферат» Марбурзького університету, віце-президент Міжнародної Макаренківської асоціації, іноземний член НАПН України.

- 20.02 – **70 років** від дня народження **Світлани Олександрівни Сисоєвої** (1948).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі теорії та методики професійної освіти, педагогічних технологій, андрагогіки, особистісної та професійної адаптації людини, академік-секретар відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України.

- 21.02. – **55 років** від дня народження **Наталії Іванівни Яновицької** (1963).

Кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України.

Березень

- 8.03 – **65 років** від дня народження **Ольги Василівни Матвієнко** (1953).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, проректор з наукової роботи Київського національного лінгвістичного університету.

- 8.03 – **60 років** від дня народження **Владислава Олександровича Мединцева** (1958).

Кандидат психологічних наук, науковий співробітник лабораторії методології і теорії психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

- 17.03 – **85 років** від дня народження **Юрія Францевича Зінковського** (1933).
- Доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, завідувач кафедри радіоконструювання та виробництва радіоелектронної апаратури РТФ Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут".
- 18.03 – **70 років** від дня народження **Романа Семеновича Гуревича** (1948).
- Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту магістратури, аспірантури, докторантури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.
- 21.03 – **55 років** від дня народження **Людмили Григорівни Кондратової** (1963).
- Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти.
- 26.03 – **75 років** від дня народження **Надії Василівни Кудикіної** (1943).
- Доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України.
- 28.03 – **75 років** від дня народження **Валерія Івановича Берзіня** (1943).
- Доктор медичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, фахівець у галузі профілактичної медицини, моніторингу стану здоров'я і

психофізіологічного розвитку дітей дошкільного та шкільного віку, завідувач кафедри гігієни дітей та підлітків Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

30.03.

– **50 років** від дня народження **Марини Іванівни Скрипник** (1968).

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії і освіти дорослих Центрального інституту післядипломної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Квітень

26.04

– **50 років** від дня народження **Юрія Андрійовича Скиби** (1968).

Доктор педагогічних наук, доцент, головний науковий співробітник відділу інтеграції вищої освіти і науки Інституту вищої освіти НАПН України.

Травень

1.05

– **55 років** від дня народження **Володимира Вікторовича Камишина** (1963).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор ДНУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації».

2.05

– **50 років** від дня народження **Еляни Анатоліївни Данілавічюте** (1968).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії логопедії Інституту спеціальної педагогіки НАПН України.

7.05

– **70 років** від дня народження **Володимира Степановича**

Пономаренка (1948).

Доктор економічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, ректор Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

- 9.05 – **60 років** від дня народження **Ігоря Вікторовича Білокона** (1958).

Кандидат психологічних наук, молодший науковий співробітник лабораторії загальної психології та історії психології імені В. А. Роменця Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України.

- 16.05. – **80 років** від дня народження **Віктора Григоровича Шевчука** (1938).

Доктор медичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, фахівець у галузі вікової фізіології, завідувач кафедри нормальної фізіології Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця.

- 19.05 – **75 років** від дня народження **Василини Миколаївни Хайруліної** (1943).

Кандидат педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України, відмінник освіти України, заслужений працівник освіти України, педагог-практик, фахівець у галузі теорії і методики шкільної освіти та виховання, Український коледж ім. В. О. Сухомлинського.

Червень

- 8.06 – **55 років** від дня народження **Алли Луківни Душки** (1963).

Доктор психологічних наук, доцент, провідний науковий співробітник лабораторії Інституту психології ім. Г. С. Костюка.

26.06 – **80 років** від дня народження **Миколи Борисовича Євтуха** (1938).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, фахівець у галузі історії педагогіки, педагогіки вищої школи, головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України.

30.06 – **65 років** від дня народження **Наталії Іванівни Череповської** (1953).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії психології масової комунікації медіа-освіти Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Липень

1.07 – **80 років** від дня народження **Петра Михайловича Таланчука** (1938).

Доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі професійної освіти, приладобудування, президент Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», президент Академії інженерних наук України.

2.07 – **55 років** від дня народження **Валерія Петровича Капелюшного** (1963).

Доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

5.07 – **50 років** від дня народження **Наталії Валентинівни Пазюри** (1968).

Доктор економічних наук, старший науковий співробітник відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

- 12.07 – **55 років** від дня народження **Оксани Леонідівни Ануфрієвої** (1963).

Кандидат педагогічних наук, завідувач аспірантури, доцент кафедри економіки, підприємництва та менеджменту Університету менеджменту освіти НАПН України.

- 17.07 – **55 років** від дня народження **Олександра Федоровича Надтоки** (1963).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу навчання географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України.

- 21.07 – **55 років** від дня народження **Галини Олександрівни Васьківської** (1963).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України.

- 23.07 – **75 років** від дня народження **Анатолія Івановича Кузьмінського** (1943).

Доктор педагогічних наук, професор Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник народної освіти України.

- 24.07 – **75 років** від дня народження **Ольги Іванівни Щербак** (1943).

Доктор педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України, відмінник освіти України, заслужений працівник народної освіти УРСР, фахівець у

галузі професійної педагогіки, підготовки педагогічних кадрів для професійної школи, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу змісту і технологій навчання дорослих, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка.

27.07

– **80 років** від дня народження **Едуарда Матвійовича Соф'янца** (1938).

Кандидат педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України, заслужений учитель УРСР, відмінник освіти України, фахівець у галузі управління освітою, запровадження нових педагогічних технологій, радник ректора Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

28.07.

– **80 років** від дня народження **Володимира Григоровича Кузя** (1938).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі організації педагогічного процесу в сільській малокомплектній школі та навчальних закладах нового типу «школа-дитячий садок», завідувач кафедри дошкільної педагогіки і психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Серпень

5.08

– **60 років** від дня народження **Олени Василівни Завгородньої** (1958).

Доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії методології та теорії психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

10.08

– **70 років** від дня народження **Віктора Васильовича**

Олійника (1948).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі професійно-технічної та післядипломної педагогічної освіти, ректор ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

15.08

– **80 років** від дня народження **Анатолія Гнатовича Слюсаренка (1938).**

Доктор історичних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі історії та історичної освіти, викладання історії в середніх і вищих навчальних закладах, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

22.08

– **55 років** від дня народження **Олександра Леонідовича Музики (1963).**

Кандидат психологічних наук, професор, завідувач лабораторії психології обдарованості Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

24.08

– **65 років** від дня народження **Ольги Миколаївни Олейнікової (1953).**

Доктор педагогічних наук, професор, директор Центру вивчення проблем професійної освіти, іноземний член НАПН України.

25.08

– **60 років** від дня народження **Лариси Миколаївни Сергєєвої (1958).**

Доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри державної служби та менеджменту освіти Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

29.08

– **55 років** від дня народження **Лідії Вікторівни**

Непорожньої (1963).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу біологічної, хімічної та фізичної освіти Інституту педагогіки НАПН України.

30.08

– **60 років** від дня народження **Олександра Васильовича Мурашко** (1958).

Кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва та менеджменту Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Вересень

3.09

– **55 років** від дня народження **Ліани Василівни Мар'яненко** (1963).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник лабораторії психології навчання Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

3.09.

– **60 років** від дня народження **Тамари Михайлівни Сорочан** (1958).

Доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, директор Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

4.09

– **60 років** від дня народження **Сергія Вікторовича Савченка** (1958).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Луганського національного університету ім. Т. Шевченка.

9.09

– **85 років** від дня народження **Кононенка Віталія**

Івановича (1933).

Доктор філологічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України. Академік Академії наук вищої школи України, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри загального та германського мовознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

- 12.09 – **60 років** від дня народження **Олександра Івановича Остапенко (1958).**

Кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України.

- 17.09. – **75 років** від дня народження **Хенрика Беднарчика (1943).**

Польський учений, доктор педагогічних наук, професор, фахівець з проблем неперервної професійної освіти, зокрема створення модульної системи ступеневої освіти, завідувач кафедри професійної педагогіки Вищої педагогічної школи Польської спілки вчителів, заступник директора Інституту технології експлуатації м. Радом (Польща), іноземний член НАПН України.

- 23.09. – **65 років** від дня народження **Миколи Олексійовича Носка (1953).**

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, Відмінник освіти України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка.

- 25.09. – **70 років** від дня народження **Надії Михайлівни Бібік (1948).**

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член

(академік) НАПН України, фахівець у галузі навчання і виховання молодших школярів, головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України.

- 26.09. – **60 років** від дня народження **Алли Володимирівни Василюк** (1958).

Доктор педагогічних наук, професор кафедри університетської освіти і права Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

- 26.09. – **65 років** від дня народження **Людмили Анатоліївни Онищук** (1953).

Доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу інновацій та стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАПН України.

- 26.09. – **50 років** від дня народження **Вікторії Валентинівни Рагозіної** (1968).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України.

Жовтень

- 1.10 – **75 років** від дня народження **Франтішека Шльосека** (1943).

Польський учений, доктор педагогічних наук, професор, фахівець з проблем теорії та методики професійного навчання, педагогіки праці і методології досліджень, директор Інституту педагогіки Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської, іноземний член НАПН України.

- 2.10 – **50 років** від дня народження **Олега Матвійовича**

Кокуна (1968).

Доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заступник директора з науково-інноваційної роботи Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

- 4.10 – **60 років** від дня народження **Тетяни Костянтинівни Окушко (1958).**

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії громадянського та морального виховання Інституту проблем виховання НАПН України.

- 4.10 – **55 років** від дня народження **Андрія Гаррієвича Шевцова (1963).**

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор департаменту МОН України.

- 6.10 – **55 років** від дня народження **Тетяни Миколаївни Пащенко (1963).**

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, науковий співробітник лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

- 13.10 – **65 років** від дня народження **Володимира Петровича Тиценка (1953).**

Доктор педагогічних наук, доцент, вчений секретар відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України.

- 16.10. – **60 років** від дня народження **Андрія Львовича Лапшина (1958).**

Кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри відкритих освітніх систем та інформаційно-

комунікаційних технологій Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

- 17.10. – **80 років** від дня народження **Олександра Васильовича Чалого** (1938).

Доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі теоретичної фізики, методики навчання фізики в середній і вищій школах, професор Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

- 18.10. – **50 років** від дня народження **Ярослава Володимировича Цехмістера** (1968).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, перший проректор Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

- 20.10. – **80 років** від дня народження **Віталія Івановича Бондаря** (1938).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, фахівець у галузі спеціальної педагогіки та психології, директор Наукового центру інклюзивної освіти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

- 27.10. – **80 років** від дня народження **Валерії Вікторівни Андрієвської** (1938).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії психодіагностики науково-психологічної інформації Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

- 27.10. – **50 років** від дня народження **Костянтина Жоржовича Гуза** (1968).
- Доктор педагогічних наук, провідний науковий співробітник лабораторії інтеграції змісту освіти Інституту педагогіки НАПН України, головний редактор видавництва «Довкілля-К».
- 29.10. – **50 років** від дня народження **Наталії Миколаївни Компанець** (1968).
- Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії проблем інклюзивної освіти Інституту спеціальної педагогіки НАПН України.
- Листопад**
- 4.11 – **55 років** від дня народження **Тетяни Святославівни Мачача** (1963).
- Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу технологічної освіти та професійної підготовки Інституту педагогіки НАПН України.
- 5.11 – **50 років** від дня народження **Наталії Василівни Павлик** (1968).
- Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу психології праці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.
- 8.11 – **50 років** від дня народження **Дмитра Олександровича Засєкіна** (1968).
- Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу біологічної, хімічної та фізичної освіти Інституту педагогіки НАПН України.
- 13.11 – **55 років** від дня народження **Ірини Володимирівни**

Степаненко (1963).

Доктор філософських наук, професор, завідувач відділу інтернаціоналізації вищої освіти Інституту вищої освіти НАПН України.

- 16.11. – **70 років** від дня народження **Ольги Олександрівни Зарецької (1948).**

Кандидат філологічних наук, провідний науковий співробітник лабораторії когнітивної психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

- 22.11 – **70 років** від дня народження **Тимофія Валентиновича Мотренка (1948).**

Доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

- 23.11 – **65 років** від дня народження **Лідії Семенівни Ващенко (1953).**

Кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України.

- 24.11. – **55 років** від дня народження **Любові Антонівни Найдьонової (1963).**

Доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Грудень

1.12 – **60 років** від дня народження **Ірини Іванівни Драч** (1958).

Доктор педагогічних наук, доцент, виконуючий обов'язки першого заступника директора Інституту вищої освіти НАПН України.

1.12 – **50 років** від дня народження **Оксани Віталіївни Радзімовської** (1968).

Кандидат психологічних наук, молодший науковий співробітник відділу психології праці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

16.12 – **85 років** від дня народження **Володимира Дмитровича Пархоменка** (1933).

Доктор технічних наук, професор, член-кореспондент відділення вищої освіти НАПН України, заслужений працівник вищої школи України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, фахівець в галузі плазмохімії неорганічних речовин, розвитку національної системи науково-технічної інформації, директор Інституту інтелектуальної власності Національного університету "Одеська юридична академія".

31.12. – **50 років** від дня народження **Оксани Володимирівни Онопрієнко** (1968).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України.

Іменний покажчик

У квадратних дужках зазначено дати народження ювілярів НАПН України (розділ 3).

Азбукін Д. І. – 4.06.1883
Амосов М. М. – 6.12.1913
Андріяшик Р. В. – 9.05.1933
Андреев К. О. – 26.03.1848
Андрієвська В. В. – [27.10.1938]
Антоній Печерський – 983
Ануфрієва О. Л. – [12.07.1963]
Арват Ф. С. – 18.04.1928
Арендт Рудольф – 1.04.1828
Аркас М. М. – 7.01.1853
Армстронг Г. Е. – 16.05.1848
Архимович З. А. – 21.07.1858

Багмут І. А. – 7.06.1903
Бажанський І. М. – 26.02.1863
Байрон Джордж Н. Г. –
22.01.1788
Барбюс Анрі – 17.05.1873
Барвінок Ганна – 5.08.1828
Барвінський В. О. – 20.02.1888
Барка Василь – 16.07.1908
Басаричек Степан – 1848
Бедзик Д. І. – 1.11.1898
Беднарчик Хенрик – [17.09.1943]
Белл Ендрю – 27.03.1753
Бен Александер – 11.06.1818
Бенеке Фрідріх – 17.02.1798
Берзін В. І. – [28.03.1943]
Биков Л. Ф. – 12.12.1928
Бібік Н. М. – [25.09.1948]
Білоконь І. В. – [9.05.1958]
Близнець В. С. – 10.04.1933
Блум Бенжамін – 21.02.1913

Бодянський О. М. – 2.11.1808
Боберський І. – 14.08.1873
Божович Л. І. – 11.01.1908
Бойко В. С. – 12.04.1893
Бойко І. З. – 2.11.1908
Боккаччо Джованні – 1313
Болтунов О. П. – 23.08.1883
Бондар А. Д. – 7.09.1913
Бондар В. І. – [20.10.1938]
Бордуляк Т. Г. – 2.02.1863
Боришполець Г. М. – 7.02.1898
Бочарова С. П. – 16.03.1928
Брехт Бертольд – 10.02.1898
Брюховецька О. В. –
[29.01.1968]
Бубер Мартін – 8.02.1878
Бугайко Т. Ф. – 25.06.1898
Бугайов О. І. – 5.12.1923
Будзиновський В. Т. –
30.01.1868
Булаховський Л. А. – 14.04.1888
Бунге М. Х. – 23.11.1823
Буревій К. С. – 2.08.1888
Буров О. Ю. – [29.01.1953]
Буслаєв Ф. І. – 25.04.1818

Васнецов В. М. – 15.05.1848
Василюк А. В. – [26.09.1958]
Васьківська Г. О. – [21.07.1963]
Ващенко Г. Г. – 23.04.1878
Ващенко Л. С. – [23.11.1953]
Вебстер Н. – 16.10.1758
Величко Г. – 21.10.1863

Вербицький М. А. – 25.02.1843
Верн Жуль – 8.11.1828
Вернадський В. І. – 12.03.1863
Верховський В. Н. – 11.11.1873
Вітвіцький Владислав –
30.04.1878
Вовчок Марко – 22.12.1833
Волинський П. К. – 13.02.1893
Вороний Г. Ф. – 28.04.1868
Вотсон Джон Б. – 9.01.1878

**Галущинський М. М. –
26.09.1878**

Гарсія Лорка Ф. – 5.06.1898
Гашек Ярослав – 30.04.1883
Гей-Люссак Жозеф – 6.12.1778
Глаголев Н. О. – 3.12.1888
Глушков В. М. – 24.08.1923
Гончар О. Т. – 3.04.1918
Гончаренко С. У. – 9.06.1928
Горленко В. П. – 13.01.1853
Городецький В. В. – 4.06.1863
Граве Д. О. – 6.09.1863
Григоріїв Н. Я. – 9.02.1883
Григорович-Барський І. Г. – 1713
Грінченко Б. Д. – 9.12.1863
Грінченко М. М. – 13.06.1863
Грундтвіг Фредерік – 8.09.1783
Губко О. Т. – [28.11.1928]
Гуз К. Ж. – [27.10.1968]
Гуменюк М. П. – 5.12.1918
Гуревич Р. С. – [18.03.1948]
Гурєв О. І. – 12.10.1913
Гюффідінг Харальд – 11.01.1843

Давидов А. Ю. – 27.12.1823
Данілавічюте Е. А. – [2.05.1968]

Джоуль Джеймс – 24.12.1818
Діденко Н. Г. – [1.02.1958]
Дідро Дені – 5.10.1713
Дільтей Вільгельм – 19.11.1833
Джефферсон Томас – 13.04.1743
Добровольський Станіслав –
5.08.1883
Донцов Д. І. – 10.09.1883
Дорошенко О. І. – 30.04.1888
Драч І. І. – [1.12.1958]
Дринов М. С. – 1.11.1838
Дрюон Моріс – 23.04.1918
Духнович О. В. – 24.04.1803
Дучимінська Ольга – 8.06.1883
Душка А. Л. – [8.06.1963]

Епштейн Д. А. – 9.04.1898

Євтух М. Б. – [26.06.1938]
Євтушенко Д. Г. – 19.08.1893
Єфіменко О. Я. – 30.05.1848
Жук В. В. – [11.09.1968]
Журба Г. М. – 29.12.1888
Журлива Олена – 24.06.1898

Забашта Л. В. – 3.02.1918

Забіла Віктор – 1808
Забіла Н. Л. – 5. 03. 1903
Завадовський П. В. – 1738
Завгородня О.В. – [5.08.1958]
Зав'ялова Є. М. – 8.04.1888
Залкінд А. Б. 17.06.1888
Зарецька О. О. – [16.11.1948]
Засєкін Д. О. – [8.11.1968]
Засенко Н. Ф. – 16.08.1928
Затонський В. П. – 27.07.1888

Зелінський І. П. – 16.07.1933
Земляк В. С. – 23.04.1923
Зіккінгер Йозеф А. – 21.09.1858
Зінченко П. І. – 14.07.1903
Зінковський Ю. Ф. –
[17.03.1933]
Знаменський П. О. – 23.09.1878
Зязюн І. А. – 03.03.1938

Ібсен Генрік – 20.03.1828
Іваненко В. П. – 27.10.1918
Іванов І. П. – 5.11.1923
Ільницький В.С. – 22.04.1823
Іорданський М. М. – 30.04.1863

Каїров І. А. – 26.12.1893
Калабалін С. О. – 21.08.1903
Камишин В. В. – [1.05.1963]
Кампанелла Томазо – 5.09.1568
Камю Альбер – 7.11.1913
Капелюшний В. П. – [2.07.1963]
Капій М. Д. – 5.05.1888
Капніст В. В. – 23.02.1758
Каразін В. Н. – 10.02.1773
Карманський П. С. – 29.05.1878
Кафка Франц – 3.07.1883
Качуровський І. В. – 1.09.1918
Квітка-Основ'яненко Г. Ф. –
29.11.1778
Квятковський Стефан –
[21.01.1948]
Киричок В. А. – [25.04.1958]
Клапаред Едуард – 24.03.1873
Княжевич Д. М. – 6.05.1788
Кобилянська О. Ю. – 27.11.1863
Кобринський Й. М. – 28.09.1818
Коваленко Г. О. – 12.01.1868

Козаченко В. П. – 25.03.1913
Кокун О. М. – [2.10.1968]
Коллар Ян – 29.07.1793
Колмогоров А. М. – 25.04.1903
Колос С. Г. – 8.10.1888
Компанець Н. М. – [29.10.1968]
Кондорсе Жан А. – 17.09.1743
Кондратова Л. Г. – [21.03.1963]
Кондратьєв Я. Ю. – 15.07.1948
Кондратюк О. П. – 10.12.1918
Кононенко В. І. – [9.09.1933]
Коперник Міколай – 19.02.1473
Корніяка О. М. – [21.01.1953]
Королева Наталена – 3.03.1888
Короленко В. Г. – 27.07.1853
Корольов Ф. П. – 30.09.1898
Корчак Януш – 22.07.1878
Костецький А. Г. – 6.12.1948
Костецький Ігор – 14.05.1913
Костицький М. В. – [14.01.1948]
Кочур Г. П. – 17.11.1908
Кримський Ю. С. – 1838
Кронеберг І. Я. – 19.02.1788
Крушельницький А. В. –
4.08.1878
Кубертен, Пьер де – 1.01.1863
Кудикіна Н. В. – [26.03.1943]
Кузь В. Г. – [28.07.1938]
Кузьмінський А. І. – [23.07.1943]
Кук Джеймс – 27.10.1728
Кушерець В. І. – [1.02.1948]

Лаврівський І. В. – 15.05.1773
Лавуазьє Антуан Л. – 26.08.1743
Ламберт Генріх – 26.08.1728
Ланге М. М. – 24.03.1858
Ландау Л. Д. – 22.01.1908

Ланкастер Джозеф – 25.11.1778
Лапшин А. Л. – [16.10.1958]
Лебединцев К. Ф. – 25.10.1878
Лебединцев Ф. Г. – 24.03.1828
Левицький О. І. – 25.12.1848
Лейбніц Готфрід В. – 1.07.1648
Леонтович Ф. І. – 15.01.1833
Липський В. І. – 11.03.1863
Литвин М. С. – 4.03.1943
Литвинов С. А. – 15.08.1898
Лорка Гарсія – 5.06.1898
Лукиjanович Д. Я. – 13.09.1873
Лютер Мартін – 10.11.1483
Ляпін С. Є. – 9.06.1893

Мазуркевич О. Р. – 9.09.1913
Майборода Г. І. – 1.12.1913
Макаренко А. С. – 13.03.1888
Мамонтов Я. А. – 4.11.1888
Маркович Д. В. – 4.11.1848
Маркушевич О. І. – 2.04.1908
Мар'яненко Л. В. – [3.09.1963]
Маслоу Абрахам – 1.04.1908
Матвієнко О. В. – [8.03.1953]
Мачача Т. С. – [4.11.1963]
Мединцев В. О. – [8.03.1958]
Меріме Проспер – 28.09.1803
Мишанич О. В. – 1.04.1933
Міхновський М. І. – 31.03.1873
Міцкевич Адам – 24.12.1798
Мокін Б. І. – [3.01.1943]
Мономах Володимир – 1053
Монтень Мішель де – 28.02.1533
Мор Томас – 7.02.1478
Мотренко Т. В. – [22.11.1948]
Музика О. Л. – [22.08.1963]
Мурашко О. В. – [30.08.1958]

Навроцький О. О. – 9.08.1823
Надтока О. Ф. – [17.07.1963]
Найдьонова Л. А. – [24.11.1963]
Непорожня Л. В. – [29.08.1963]
Нечуй-Левицький І. С. –
25.11.1838
Нобель Альфред – 21.10.1833
Номис М. Т. – 29.11.1823
Носко М. О. – [23.09.1953]
Ньютон Ісаак – 4.01.1643

Огоновський Олександр –
17.03.1848
Огоновський Омелян – 3.08.1833
Окіншевич Л. О. – 7.02.1898
Окушко Т. К. – [4.10.1958]
Олдрідж Джеймс – 10.07.1918
Олесь О. І. – 5.12.1878
Оленін О. М. – 9.12.1763
Олійник В. В. – [10.08.1948]
Олійник Я. Б. – [2.01.1953]
Олійник-Рахманний Р. Д. –
26.12.1918
Олейнікова О. М. – [24.08.1953]
Омар Хайям – 18.05.1048
Онищенко О. С. – 17.03.1933
Онищук Л. А. – [26.09.1953]
Онопрієнко О. В. – [31.12.1968]
Оріховський С. – 1513
Осадчий М. Р. – 3.02.1918
Остапенко О. І. – [12.09.1958]
Островський О. М. – 12.04.1823
Отамановський В. Д. –
27.02.1893
Отле Поль – 23.08.1868

Павлик М. І. – 17.09.1853
Павлик Н. В. – [5.11.1968]
Павлов П. В. – 19.10.1823
Пазюра Н. В. – [5.07.1968]
Панок В. Г. – [1.02.1958]
Пархоменко В. Д. – [16.12.1933]
Паскаль Блез – 19.06.1623
Пачовський В. М. – 12.01.1878
Пашенко Т. М. – [6.10.1963]
Пеленський Є. Ю. – 3.01.1908
Перро Шарль – 12.01.1628
Петефі Шандор – 1.01.1823
Пешковський О. М. – 4.09.1878
Пістрак М. М. – 15.09.1888
Плужник Є. П. – 26.12.1898
Познанський М. Ф. – 19.05.1888
Поліванов Л. І. – 27.02.1838
Пономаренко В. С. – [7.05.1948]
Пономарьов С. І. – 15.08.1828
Понтрягін Л. С. – 3.09.1908
Прістлі Джозеф – 13.03.1733
Прокопович-Антонський А. А. – 1763
Прохоров С. М. – 11.02.1873
Пуні А. Ц. – 13.12.1898
Пуччіні Джакомо – 22.12.1858

Рагозіна В. В. – [26.09.1968]
Радзімовська О. В. – [1.12.1968]
Рафаель Санті – 26.03.1483
Рахманний Р. Д., див. Олійник-Рахманський
Редді Сесіл – 10.10.1858
Редькін П. Г. – 16.10.1808
Ремарк Еріх М. – 22.06.1898
Рибак Н. С. – 3.01.1913

Рід Майн – 4.04.1818
Ріхтер Фрідріх – 12.03.1763
Розміні-Сербаті Антоніо – 25.03.1798
Розумовський К. Г. – 29.03.1728
Романовський О. Г. – [26.01.1953]
Рубінштейн М. М. – 27.06.1878
Рудик П. А. – 1.07.1893

Савченко С. В. – [4.09.1958]
Сакович Касіян – бл. 1578
Самойлик Н. В. – 8.05.1908
Сафонов Т. О. – 4.02.1873
Сверстюк Є. О. – 13.12.1928
Сергеева Л. М. – [25.08.1958]
Сисоева С. О. – [20.02.1948]
Сідак В. С. – [3.02.1938]
Скиба Ю. А. – [26.04.1968]
Скоропадський П. П. – 15.05.1873
Скрипник М. І. – [30.03.1968]
Славинський М. А. – 24.08.1868
Славутич Яр – 11.01.1918
Слюсаренко А. Г. – [15.08.1938]
Сміт Адам – 5.06.1723
Смотрицький Мелетій – 1578
Соломаха С. О. – [23.01.1963]
Сорочан Т. М. – [3.09.1958]
Сосюра В. М. – 6.01.1898
Соф'янц Е. М. – [27.07.1938]
Спірмен Чарлз Е. – 10.09.1863
Старицька-Черняхівська Л. М. – 29.08.1868
Стендаль – 23.01.1783
Степаненко І. В. – [13.11.1963]
Степовий Я. С. – 20.10.1883

Стешенко І. М. – 24.06.1873
Студинський К. Й. – 4.10.1868
Стус В. С. – 6.01.1938
Суліма Є. М. – [1.09.1968]
Сухомлинський В. О. –
28.09.1918

Таланчук П. М. – [1.07.1938]
Терлецький О. – 3.12.1873
Тесленко І. Ф. – 26.01.1908
Тименко В. П. – [13.10.1953]
Тимківський І. Ф. – 26.07.1773
Тихомиров М. М. – 31.05.1893
Толль Ф. Г. – 1.03.1823
Толстой Л. М. – 9.09.1828
Турчинська А. Ф. – 11.02.1903

Усова О. П. – 11.11.1898
Ушинський К. Д. – 2.03.1823

Фальківський Д. Н. – 3.11.1898
Фельтре Вітторіо – 1378
Філянський М. Г. – 19.12.1873
Фіхтенгольц Г. М. – 5.06.1888
Фльоріна Є. О. – 24.12.1888
Фортунатов П. Ф. – 14.01.1848
Франке Август Г. – 12.03.1683
Фур'є Жан Батіст – 21.03.1768
Фучік Юліус – 23.02.1903

Хайруліна В. М. – [19.05.1943]
Хайям Омар – див Омар Хайям
Хвильовий М. Г. (Фітільов) –
13.12.1893
Хіллів Гьотц– [15.02.1938]
Хропко П. П. – 15.03.1928

Цегельський М. – 6.11.1848
Цеглинський Г. І. – 9.03.1853
Целевич Ю. А. – 23.03.1843
Цехмістер Я. В. – [18.10.1968]
Цицерон Марк Т. – 106 р. до н.е.

Чалий О. В. – [17.10.1938]
Чамата П. Р. – 28.07.1898
Чепелєв В. І. – 25.12.1918
Чепура Д. В. – 2.11.1923
Череповська Н. І. – [30.06.1953]
Чернявський М. Ф. – 3.01.1868
Чехівський М. М. – 18.12.1878
Читадзе Ш. О. – 16.02.1873
Чорнобаєва М. П. – березень
1928
Чувашев І. В. – 16.07.1893
Чумак Р. М. – 10.09.1918

Шаповаленко С. Г. –
16.03.1903
Шацький С. Т. – 13.06.1878
Шевельов Ю. В. (Юрій Шерех) –
17.12.1908
Шевцов А. Г. – [4.10.1963]
Шевченко Т. Г. – 9.03.1814
Шевчук В. Г. – [16.05.1938]
Шимбір'єв П. М. – 11.08.1883
Шимонович (Симон Симонід) –
24.10.1558
Шляєрмахер Фрідріх –
21.11.1768
Шльосек Франтішек –
[1.10.1943]
Шовкопляс Ю. Ю. – 6.02.1903
Шопенгауер Артур – 22.02.1788
Шоу Ірвін – 27.02.1913

Шохор-Троцький С. І. –
14.01.1853

Штумпф Карл – 21.04.1848

Щербак О. І. – [24.07.1943]

Юцишин І. М. – 18.11.1883

Яворський Симен – 1658

Яновицька Н. І. – [21.02.1963]

Ярмаченко М. Д. – 6.09.1928

Ярослав Мудрий – 978

Ярошенко В. Г. – 4.07.1888

Ярошинська Є. І. – 18.10.1868

Яцків М. Ю. – 5.10.1873

Яшек М. Ф. – 23.11.1883

Список скорочень

АН – Академія наук
АПН – Академія педагогічних наук
ВАПЛІТЕ – Вільна академія пролетарської літератури
ВНЗ – вищий навчальний заклад
ВР – Верховна Рада
ВУАН – Всеукраїнська академія наук
ВУС – Всеукраїнська учительська спілка
ВУЦВК – Всеукраїнський центральний виконавчий комітет
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
КМ – Кабінет Міністрів
МОН – Міністерство освіти і науки
НАН – Національна академія наук
НАПН – Національна академія педагогічних наук
НБУВ – Національна бібліотека України імені В.О. Вернадського
НДІ – науково-дослідний інститут
НТШ – Наукове товариство імені Шевченка
ООН – Організація Об'єднаних Націй
ОУН – Організація українських націоналістів
РАО – Російська академія освіти
РМ – Рада Міністрів
РНК – Рада Народних Комісарів
РРФСР – Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка
РСФРР – Російська Соціалістична Федеративна Радянська Республіка
РФ – Російська Федерація
СНД – Співдружність Незалежних Держав
СП– Спілка письменників
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
СУБ – Союз українців Британії
УАН – Українська академія наук
УНДІП – Український науково-дослідний інститут педагогіки
УНР – Українська Народна Республіка
УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка
УСРР – Українська Соціалістична Радянська Республіка

Список використаної літератури

1. Академія педагогічних наук України, 1992–2008 : інформ. довід. / [відп. за вип. Мадзігон В. М. та ін.]. – Київ : Пед. думка, 2008. – 284 с.
2. Алексюк, А. М. Педагогіка вищої освіти України : історія, теорія : підруч. для студентів, аспірантів та молодих викладачів вузів / А. М. Алексюк ; Міжнар. фонд «Відродження». – Київ : Либідь, 1998. – 560 с.
3. Антология педагогической мысли Украинской ССР / АПН СССР ; редкол.: М. В. Фоменко, Ю. Ю. Кондуров, Н. Д. Ярмаченко. – Москва : Педагогика, 1988. – 640 с.
4. Березівська, Л. Д. Освітньо-виховна діяльність Київських просвітницьких товариств (друга половина XIX – поч. XX ст.) / Л. Д. Березівська. – Київ : Молодь, 1999. – 191 с.
5. Березівська, Л. Д. Реформування шкільної освіти в Україні у XX ст. : монографія / Л. Д. Березівська ; наук. ред. О. В. Сухомлинська ; Ін-т педагогіки АПН України. – Київ : Богданова А. М., 2008. – 405 с.
6. Белоус, І. О. Видатні вчені-математики Львівської політехніки (1844–1939) : бібліогр. покажч. / І. О. Белоус ; Нац. ун-т «Львів. політехніка», Наук.-техн. б-ка. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2012. – 100 с.
7. Білавич, Г. Товариство «Рідна школа» (1881–1939 рр.) / Галина Білавич, Борис Савчук. – Івано-Франківськ : Лілея–НВ, 1999. – 207 с.
8. Бородін, О. І. Біографічний словник діячів у галузі математики / О. І. Бородін, А. С. Бугай ; відп. ред. Й. І. Гіхман. – Київ : Рад. шк., 1973. – 551 с.
9. Видатні педагоги України та світу [Електронний ресурс] : ресурс містить біографії, бібліографію публікацій, повнотекстові бази статей видатних педагогів, відомості про товариства, асоціації та заклади, які носять ім'я педагогів,

фотогалереї тощо / наук. ред. Л. Д. Березівська – Електрон. дані. – Київ, [2008–]. – Режим доступу: <http://dnrb.gov.ua/ua>. – Назва з екрана.

10. Видатні психологи : біогр. довід. / [упоряд. Т. Шаповал]. – Київ : Шкіл. світ, 2005 (вид. Л. Галіцина). – 119 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
11. Гончаренко, С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 374 с.
12. Гуменюк, М. П. Українські бібліографи XIX– початку XX століття : нариси про життя та діяльність / М. П. Гуменюк. – Харків : РВВ Кн. палати УРСР, 1969. – 182 с.
13. Декалендар : перелік визнач. дат в історії України / Львів. держ. ун-т фіз. культури ; авт. проект, [упоряд.] Олени Падовської. – Львів : Сполом, 2006. – 165 с.
14. Діячі науки і культури України: нариси життя і діяльності / за ред. А. П. Коцура, В. П. Коцура, Н. В. Терес. – Київ ; Чернівці : Книги – ХІІ, 2010. – 686 с.
15. Енциклопедія історії України / НАН України, Ін-т історії України. – Київ : Наук. думка, 2003–2013. – Т. 1–10.
16. Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень ; чл. редкол.: І. Д. Бех, Н. М. Бібік, В. Ю. Биков [та ін.]. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1036 с.
17. Енциклопедія педагогічної освіти України / Ін-т біогр. дослідж. ; [авт.-упоряд. Вадим Болгов]. – Київ : Ін-т біогр. дослідж., 2010. – 382 с.
18. Жадько, В. У пам'яті Києва : наук. фотоілюстр. довід.-посіб. / Віктор Жадько. – Київ : Фенікс, 2007. – 480 с.
19. Загальна середня освіта : зб. нормат.-правових док. : у 2 ч. / упоряд.: Д. І. Дейкун, А. М. Свириденко, В. В. Ногін ; за ред. В. П. Романенка. – Київ : Нічлава, 2003. – Ч. 1–2.

20. Зарубіжні письменники : енциклопед. довід. : у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. – Тернопіль : Богдан, 2005–2006. – Т. 1–2.
21. Історія освітянських бібліотек України : наук. зб. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; редкол.: П. І. Рогова (голова), К. Т. Селівестрова (заст. голови) [та ін.]. – Київ : Вирій, 2006. – 403 с.
22. Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2013 рік / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; упоряд. Л. І. Ніколюк ; наук. ред. П. І. Рогова ; відп. за вип. Л. О. Пономаренко ; літ. ред. І. П. Білоцерківець. – Київ, 2012. – 188 с.
23. Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2017 рік / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Страйгородська Л. І., Шолохова Н. Є.; наук. ред. Березівська Л. Д.]. – Київ, 2016. – 147 с
24. Качкан, В. А. Українське народознавство в іменах : у 2 ч. : навч. посіб. / В. А. Качкан ; за ред. А. З. Москаленка. – Київ : Либідь, 1994. – Ч. 1–2.
25. Києво-Могилянська академія в іменах (XVII–XVIII ст.) : енциклопед. вид. / за ред. В. С. Брюховецького. – Київ : КМ Академія, 2001. – 736 с.
26. Королевич, Н. Ф. Українські бібліографи ХХ століття : навч. посіб. для ін-тів культури України / Н. Ф. Королевич. – Київ : Кн. палата України, 1998. – 327 с.
27. Лауреати Нобелівської премії, 1901–2001 : енциклопед. довід. / уклад. : С. О. Довгий, В. М. Литвин, В. Б. Солоіденко. – Київ : Київ. видавн. центр, 2001. – 763 с.
28. Народжені Україною : мемор. альманах : у 2 т. / [голова орг. ком. Л. Кравчук ; голова ред. ради І. Курас ; ред. рада: В. Кремень та ін. ; голов. ред. О. Онопрієнко]. – Київ : Євроімідж, 2002. – Т. 1–2. – (Золоті імена України).

29. Національна академія педагогічних наук України : інформ. довід. / [відп. за вип. В. І. Луговий, А. М. Гуржій, М. І. Бурда]. – Київ : Пед. думка, 2013. – 269 с.
30. Освіта України за роки незалежності: стан, факти, події / за заг. ред. В. Г. Кременя. – Київ : Вища шк., 2001. – 159 с.
31. Основні документи про школу : [збірник-довідник] / упоряд. Березняк Є. О. – Київ : Рад. шк., 1973. – 360 с.
32. Педагогічний словник / АПН України, Ін-т педагогіки ; за ред. М. Ярмаченка. – Київ : Пед. думка, 2001. – 516 с.
33. Причепій, Є. М. Філософія : підручник / Є. М. Причепій, А. М. Черній, Л. А. Чекаль. – Вид. 2-ге, випр., допов. – Київ : Академвидав, 2007. – 592 с.
34. Рогова, П. І. Педагогічні бібліотеки України (друга половина XIX – 20-ті роки XX ст.) : [монографія] / П. І. Рогова ; АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ : Четверта хвиля, 2009. – 271 с.
35. В. А. Сухомлинский : биобиблиография / сост.: А. И. Сухомлинская, О. В. Сухомлинская. – Київ : Рад. шк., 1987. – 255 с.
36. Україна наукова = Science in Ukraine : довідк.-імідж. вид. Т. 2 . Національна академія педагогічних наук України / [авт.-упоряд. Болгов В. В.]. – Київ : Укр. акад. геральдики, товар. знаку та логотипу, 2010. – 159 с. : фот., іл.
37. Українська література у портретах і довідках: давня література – література XIX ст. : довідник / [Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т українознавства, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України]. – Київ : Либідь, 2000. – 358 с.
38. Українська літературна енциклопедія / Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка ; відп. ред. І. О. Дзевєрін. – Київ : Голов. ред. УРЕ, 1988–1995. – Т. 1–3.
39. Українська мова : енциклопедія : А–Я / редкол.: Русанівський В. М., Тарасенко О. О., Зяблюк М. П. [та ін.]. – Київ : Укр. енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. – 750 с.

40. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. : у 2 кн. / за ред. О. В. Сухомлинської. – Київ : Либідь, 2005. – Кн. 1–2.
41. Українське слово : хрестоматія укр. літ. та літ. критики : у 4 кн. / упоряд. В. Яременко. – Київ : Аконіт, 2001. – Кн. 1–4.
42. Український педагогічний календар : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ін-т ; за заг. ред. В. П. Коцура. – Київ : [б. в.], 2002. – 254 с.
43. Філософський енциклопедичний словник / Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. – Київ : Абрис, 2002. – 742 с.
44. Храмов, Ю. А. История физики : [монография] / Ю. А. Храмов ; НАН Украины, Ин-т гуманитар. исслед. [и др.]. – Київ : Феникс, 2006. – 1175 с. – Из содерж.: Биографический словарь. – С. 346–971.
45. Шуліка, В. М. Видатні хіміки : матеріали до уроків, 8–9 кл. / В. М. Шуліка. – Харків : Основа, 2004. – 128 с. – (Бібліотека журналу «Хімія» ; вип. 4).